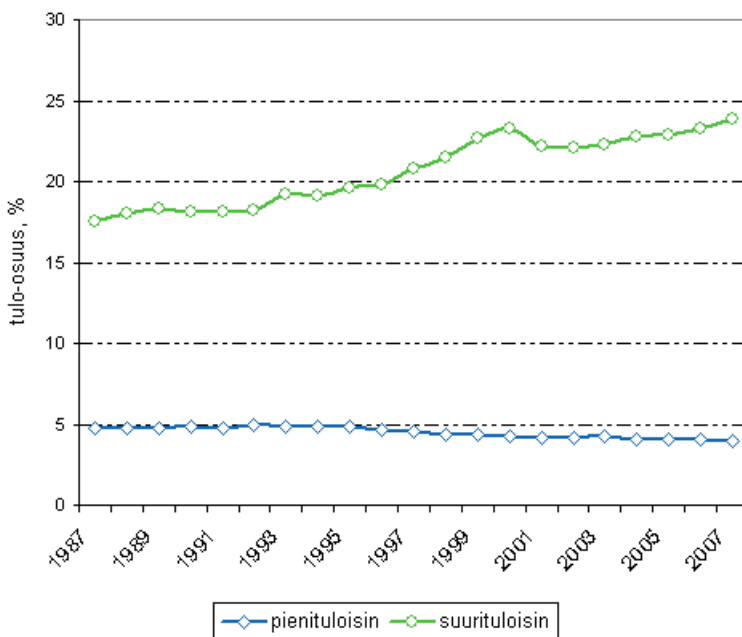

Tulonjakotilasto 2007

Tuloerojen kasvu jatkui vuonna 2007

Pienituloisimpien väestöryhmien tulokehitys oli vuonna 2007 keskimääräistä heikompaa ja tuloerot Suomessa kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Kotitalousväestön käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohden kasvoivat keskimäärin 2,4 prosenttia mediaanilla mitattuna. Pienituloisimman kymmenyksen tulot pienenevät keskimäärin 0,4 prosenttia, kun suurituloisimman kymmenyksen tulot kasvoivat keskimäärin 3,4 prosenttia. Eräiden pienituloisimpien ryhmien, kuten opiskelijoiden ja yksinhuoltajien, tulokehitys on koko 2000-luvun ollut hyvin heikkoa suhteessa koko väestöön.

Pienituloisimman ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuuksien kehitys vuosina 1987-2007. Tulo-osuus prosenttia käytettävissä olevasta tulosta.

Sosioekonomisten ryhmien väliset tuloerot ovat kasvaneet 2000-luvulla. Ekvivalenteilla käytettävissä olevilla tuloilla mitattuna opiskelijat ovat pienituloisin sosioekonominen ryhmä. Opiskelijoiden mediaanitulo vuonna 2007 oli 9 200 euroa, kun se kaikissa kotitalouksissa oli 20 900 euroa. Opiskelijoiden tulot pienenevät vuodesta 2006 vuoteen 2007 lähes 4 prosenttia ja ovat edelleen lähes vuoden 2000 tasolla. Työttömät ja muut ammatissa toimimattomat ovat opiskelijoiden jälkeen pienituloisimmat sosioekonomiset ryhmät. Myös näiden ryhmien tulot ovat kasvaneet 2000-luvulla hitaammin kuin kaikissa kotitalouksissa keskimäärin. Seuraavaksi pienituloisimman sosioekonomisen ryhmän, eläkeläiskotitalouksien, tulot kasvoivat vuonna 2007 vain 0,6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Yrittäjäkotitalouksien tulotaso oli hieman yli 26 000 euroa ja niiden tulokehitys oli sosioekonomisista ryhmistä suotuisinta vuonna 2007. Korkein tulotaso sosioekonomisista ryhmistä oli ylemmillä toimihenkilöillä, runsaat 30 000 euroa. Ylempien toimihenkilöiden tulojen kehitys on viime vuosina ollut keskitasoa.

Lapsiperheiden tulokehitys on pitkään ollut keskimääräistä heikompaa. Kahden huoltajan lapsiperheiden tulokehitys on pysähtynyt vuoden 2005 tasolle noin 22 500 euroon. Yksinhuoltajien tulot ovat jatkuvasti laskeneet vuodesta 2004. Vuonna 2007 ne olivat 15 400 euroa. Lapsettomien parien tulokehitys on taas pitkään ollut muita väestöryhmiä parempaa. Kehitys jatkui hyvänä vuonna 2007: tulot kasvoivat 2,6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Yhden hengen talouksien tulokehitys on ollut hieman keskimääräistä heikompaa 2000-luvulla. Nuorten ja ikääntyneiden yksin asuvien tulotaso on pysynyt selvästi 35-64 -vuotiaiden tulotasoa alhaisempana.

Vuokralla asui noin 35 prosenttia kotitalouksista. Nämä noin 777 000 taloutta olivat valtaosin pieniä yhden ja kahden hengen talouksia. Vuokralaisten käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohden olivat noin 60 prosenttia omistusasunnossa asuvien tuloista. Omistusasunnoissa asuvien tulotaso on noussut vuoden 1995 jälkeen 40 prosenttia, vuokralla asuvien 20 prosenttia.

Suomi on kansainvälisesti vertaillen edelleen keskimääräistä pienempien tuloerojen maa. 28 Euroopan maan välisessä vertailussa Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa sekä Sloveniassa, Slovakiassa, Tšekissä ja Unkarissa on pienemmät suhteelliset tuloerot kuin Suomessa. Suurimmat suhteelliset tuloerot tutkimuksessa mukana olleista maista olivat Portugalissa, Baltian maissa, Kreikassa ja Britanniassa. OECD-maita koskevassa tutkimuksessa havaittiin kuitenkin, että Suomessa tuloerojen kasvu on ollut 1990-luvun puolivälin jälkeen nopeampaa kuin missään muussa OECD-maassa.

Sisällys

1. Johdanto.....	5
2. Tulonjaon kehitys vuonna 2007.....	6
2.1 Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo keskimäärin 36 790 euroa vuodessa.....	6
2.2 Tuloerojen kasvu jatkui vuonna 2007.....	8
2.3 Tulot kasvaneet eniten suurituloisimmassa tulokymmenyksessä.....	11
3. Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin.....	13
3.1 Tulot ja tulojen kehitys kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan.....	13
3.2 Tulot ja tulojen kehitys kotitalouden elinvaiheen mukaan.....	15
3.3. Tulot ja tulojen kehitys asunnon hallintasuhteen mukaan.....	17
3.4 Kokopäivätoimisten palkansaajien ja koko vuoden eläkeläisenä olleiden tulojen tarkastelu.....	21
4. Pienituloisuus.....	23
4.1 Pienituloisuus 1990 - 2007.....	23
4.2 Pienituloisuuden rakenne ja köyhyysriskit 2003 - 2007.....	25
4.3 Koettu toimeentulo.....	29
5. Suomen tuloerot kansainvälisessä vertailussa.....	31
5.1 Tuloerot Suomessa edelleen keskimääräistä pienemmät.....	31
5.2 Tuloerojen muutos.....	31
5.3 Pienituloisia eniten Latviassa.....	32
5.4 Pohjoismaissa lapsiperheiden pienituloisuus vähäisintä.....	34
5.5 Köyhyysvaje Suomessa pienin Euroopan maista.....	35
5.6 Tutkimusaineistoon liittyviä varauksia.....	36
6. Käsitteet ja luokitukset.....	37
6.1 Tulokäsitteet.....	37
6.2 Muut käsitteet ja luokitukset.....	38
Liitetaulukot	
1. Desiiliryhmien tulo-osuudet (%) vuosina 1966-2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.....	41
2. Tuotantotehtävien, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet sekä tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1966–2007.....	42
3a. Desiiliryhmien tulojen keskiarvo vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.....	43
3b. Desiiliryhmien tulojen mediaani vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.....	43
4. Desiiliryhmien tulojen ylärajat vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.....	44
5. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2007. Tuloluokat muodostettu käytettävissä olevien tulojen perusteella.....	44
6. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2007. Tuloluokat muodostettu bruttotulojen perusteella.....	45
7a. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2007, kotitalouskohtaiset tulot.....	46
7b. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2007, ekvivalentit tulot/kotitalous.....	47
8. Kotitalouksien kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen jakautuminen henkilöiden kesken 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.....	47
9a. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin sosioekonomisen aseman suhteen vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.....	48
9b. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin viitehenkilön iän mukaan vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.....	49
9c. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin koulutusasteen mukaan vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.....	49

9d. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin elinvaiheen suhteen vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.....	50
10. Saatujen tulonsiirtojen rakenne sosioekonomisen aseman mukaan 2007.....	51
11. Ammatissa toimivien lukumäärä ja tulotaso sosioekonomisen aseman mukaan 2007.....	52
12a. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen desiiliryhmittäin sosioekonomisen aseman mukaan 2007, desiilien ylärajat. Desiiliryhmät on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.....	52
12b. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen desiiliryhmittäin sosioekonomisen aseman mukaan 2007, tulojen prosenttijakauma. Desiiliryhmät on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.....	53
13. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2007.....	53
14. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) iän ja sukupuolen mukaan 2007.....	53
15. Pienituloisten lukumäärät ja osuudet vuosina 1966-2007	54
16. Tuloeroja ja pienituloisuutta (köyhyysuhkaa) kuvaavia tunnuslukuja Euroopan maista ,EU-SILC 2007 (tulojen viitevuosi 2006) Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007 (tulojen viitevuosi 2006).....	55
Tulonjakotilaston laatuseloste.....	56

1. Johdanto

Tulonjakotilasto on otokseen pohjautuva tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Tilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilastosuosituksiin¹⁾.

Suomessa pystytään seuraamaan kotitalouksien tuloja ja tulonmuodostusta 1960-luvulta alkaen. Kotitalouksien tuloista on saatavissa vertailukelpoisia tietoja kulutustutkimuksista, joista ensimmäiset koskevat vuosia 1966, 1971 ja 1976. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto on vuodelta 1977. Sen jälkeen tulonjakotilasto on tehty vuosittain lukuun ottamatta vuosia 1981 ja 1985, joilta vastaavia tietoja on saatavissa kulutustutkimuksesta.

Tämä julkaisu on ensimmäinen kokonaan internetissä julkaistava tulonjakotilastojulkaisu. Julkaisussa käsitellään kotitalouksien tuloihin, tuloeroihin ja pienituloisuuden liittyviä tietoja vuosilta 1990 - 2007. Joissakin tapauksissa tiedot on esitetty vuodesta 1987 lähtien. Julkaisun tiedot on muodostettu tulonjakotilaston päivitetystä aikasarjatiedostosta, jolloin tässä julkaisussa esitettävät tiedot saattavat jonkin verran poiketa aikaisemmin paperijulkaisuissa esitetyistä tiedoista.

Tilastokeskus julkaisee vuosittain myös koko väestön kattavista rekisteriaineistoista tulonjaon kokonaistilastoa sekä veronalaiset tulot -tilastoa. Tulonjaon kokonaistilasto on eri hallinnollisista rekistereistä koottu tilasto, joka kuvaa asuntokuntien vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Verotustietoihin perustuvasta veronalaiset tulot -tilastosta saadaan tietoja tulonsaajien veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista.

¹⁾Expert Group on Household Income Statistics, The Canberra Group: Final Report and Recommendations. Ottawa 2001.

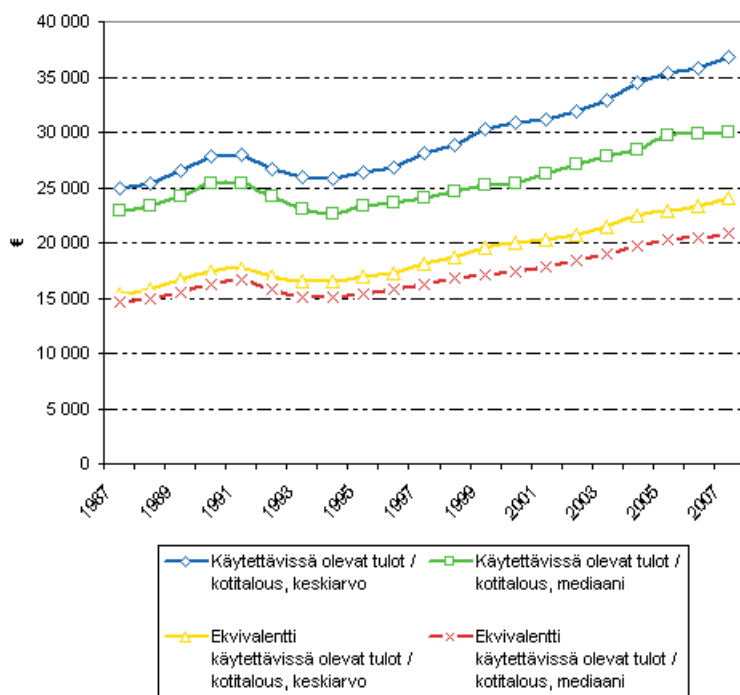
2. Tulonjaon kehitys vuonna 2007

2.1 Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo keskimäärin 36 790 euroa vuodessa

Kotitalouksien käytettävissä olevan tulon kokonaismäärä oli tulonjakotilaston mukaan 91,4 miljardia euroa vuonna 2007. Reaalisesti tämä oli 3,8 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 2006 vastaava tulosumman kasvu oli 2,1 prosenttia. Kotitalouksia oli yhteensä 2 483 500, mikä on 28 500 kotitaloutta enemmän kuin vuonna 2006. Käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti olivat keskimäärin 36 786 euroa. Lisäystä vuodesta 2006 oli reaalisesti 2,6 prosenttia. Vuotta aikaisemmin vastaava kotitalouksien reaalitulojen kasvu oli selvästi vähäisempää, 1,3 prosenttia.

Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen mediaani oli 30 038 euroa vuonna 2007. Mediaanitulo on keskimmaisiksi tulojakaumassa sijoittuneen kotitalouden tulo silloin, kun kotitaloudet on järjestetty suuruusjärjestykseen pienituloisimmasta suurituloisempaan. Mediaanilla mitattuna kotitalouksien tulojen kasvu oli keskiarvotulon kasvuun verrattuna selvästi vähäisempää, sillä mediaanitulo oli vuonna 2007 reaalisesti vain 0,4 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2006. Keskiarvotulon mediaanituloa suurempi kasvu johtuu pääasiassa siitä, että tulojen kasvu oli vuonna 2007 tulojakauman yläpäässä selvästi parempaa kuin keskituloisilla.

Kuvio 2.1 Kotitalouksien tulojen kehitys vuosina 1987-2007, käytettävissä olevat tulot vuoden 2007 rahassa

Kotitalouksien pitkän aikavälin tulokehitystä kuvataan kuviossa 2.1. Tulot on muunnettu vuoden 2007 rahanarvoon elinkustannusindeksillä. Kuviossa on käytetty kahta tulokäsitettä: kotitaloutta kohti laskettuja tuloja ja ns. ekvivalentteja eli kotitalouden kulutusyksikköä kohti laskettuja tuloja. Jälkimmäistä tulokäsitettä käytetään siksi, että se ottaa huomioon kotitalouksien koko- ja rakenne-erot sekä niissä tapahtuneet muutokset. Tarkasteluajanjakson aikana on erityisesti yhden ja kahden hengen kotitalouksien lukumäärä lisääntynyt ja suurempien kotitalouksien lukumäärä vähentynyt. Ilman ekvivalenttia tuloa eri kokoisten ja rakenteeltaan erilaisten kotitalouksien tulojen vertailu ja tulonjakoanalyysit eivät olisi mielekkäitä.

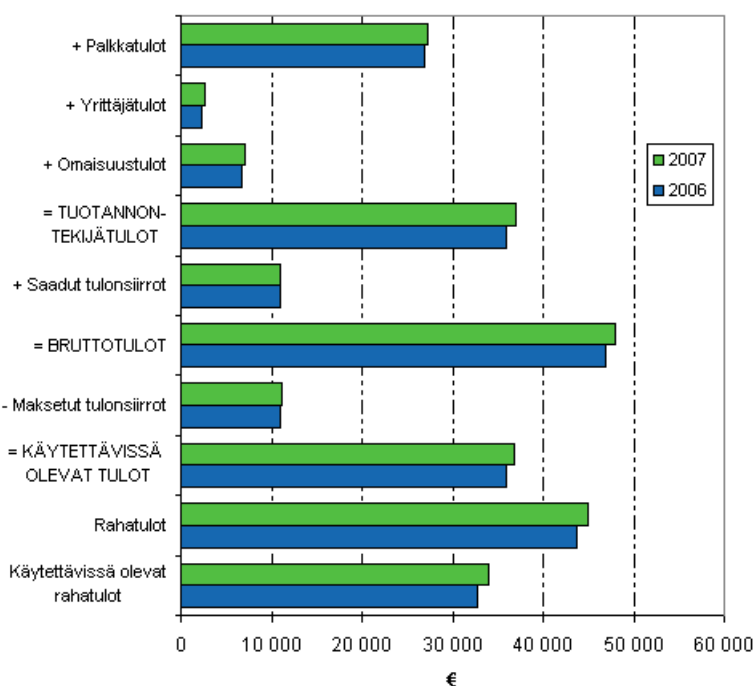
Kuviosta 2.1 voidaan havaita, että 1990-luvun alkupuolella kotitalouksien käytettävissä olevat tulot alenivat reaalisesti selvästi. Voimakkainta tulojen alentuminen oli vuonna 1992, jolloin kotitalouksien käytettävissä oleva tulo oli tulokäsitteestä riippuen reaalisesti noin 4–5 prosenttia alhaisempi kuin vuotta aikaisemmin. Kotitalouksien tulot alenivat yhtäjaksoisesti kolme vuotta vuosina 1992–1994. Sen jälkeen kotitalouksien tulot

kääntyivät kasvuun 1990-luvun puolivälissä. Voimakkainta kotitalouksien reaalitulojen kasvu oli vuosina 1997–1999, jolloin se oli etenkin tulojakauman yläpäässä voimakasta. Sen sijaan 2000-luvun alussa oli keskituloisten kotitalouksien tulokehitys jonkin verran parempaa kuin hyvätuloisten kotitalouksien tulojen kehitys. Tämä ilmenee mediaanitulojen nopeampana kasvuna vuosina 2001–2002. Kotitalouksien käytettävissä olevien ekvivalenttien tulojen mediaani on kasvanut 2000-luvulla jonkin verran nopeammin kuin 1990-luvulla.

Palkka- yrittäjä- ja omaisuustuloja eli tuotannontekijätuloja kotitaloudet saivat vuonna 2007 keskimäärin 36 962 euroa vuodessa (kuviot 2.2). Reaalisesti tämä oli 2,9 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Palkkatuloja kotitaloudet saivat vuonna 2007 keskimäärin 27 244 euroa, missä lisäystä oli edellisvuoteen verrattuna 1,5 prosenttia. Yrittäjätuloja kotitaloudet saivat keskimäärin 2 640 euroa, joka oli reaalisesti 12,9 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Merkittävin syy yrittäjätulojen voimakkaaseen kasvuun oli metsänmyyntitulojen voimakas kasvu. Omaisuustuloja kotitaloudet saivat keskimäärin 7 078 euron edestä, mikä oli reaalisesti 5,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 2006.

Kotitaloudet saivat tulonsiirtoja vuonna 2007 keskimäärin 10 926 euroa, mikä oli reaalisesti 0,4 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Kotitalouksien bruttotulot olivat keskimäärin 47 888 euroa, mikä oli reaalisesti 2,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2006. Välittömiä veroja ja veronluonteisia maksuja kotitaloudet maksoivat keskimäärin 11 102 euron edestä, mikä oli reaalisesti 0,7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2006.

Kuvio 2.2 Kotitalouksien tulojen määrä tuloerittäin vuosina 2006 ja 2007, tulot euroa / kotitalous vuoden 2007 rahassa, keskiarvo

Palkkatyöstä saadut tulot muodostavat ylivoimaisesti suurimman osan kotitalouksien kokonaistuloista (kuviot 2.3). Vuonna 2007 palkkatulojen osuus kotitalouksien kokonaistuloista oli 57 prosenttia. Pari vuosikymmentä aikaisemmin osuus oli 10 prosenttiyksikköä suurempi, mutta 1990-luvun alussa laman seurauksena palkkojen merkitys näkyvästi aleni. Alimmillaan palkkatulojen osuus oli vuonna 1994, jolloin palkkojen osuus kokonaistulosta oli 54 prosenttia. Toisin sanoen palkkatulojen osuus ei ole palautunut Suomen pitkstä talouskasvusta huolimatta lähellekään sitä tasoa, millä se oli ennen 1990-luvun alun taloudellista taantumaa.

Saatujen tulonsiirtojen osuus kotitalouksien kokonaistulosta oli noin 23 prosenttia vuonna 2007. Suurimmillaan tämä osuus oli vuonna 1994, jolloin se oli 31 prosenttia.

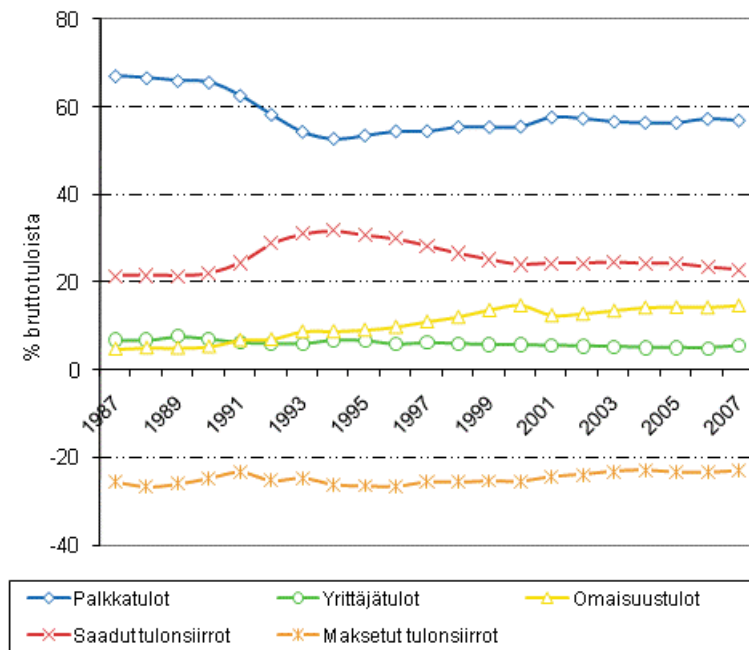
Omaisuustulojen osuus on kasvanut tasaisesti parin vuosikymmenen aikana. Vuonna 2007 omaisuustulot muodostivat noin 15 prosenttia kotitalouksien kaikista tuloista. Kaksi vuosikymmentä aikaisemmin vastaava

osuus oli 5 prosenttia. Erityisen voimakasta omaisuustulojen merkityksen kasvu on ollut 1990-luvun lopulta lähtien.

Yritystulojen osuus kotitalouksien kokonaistulosta oli 5,5 prosenttia vuonna 2007. Viimeisen parin vuosikymmenen aikana osuus on pysynyt tasaisena vaihdellen 5 ja 8 prosentin välillä. Osittain tätä selittää se, että viime vuosina yrittäjät ovat enenevässä määrin ottaneet yrittäjätuloja omaisuustulojen muodossa, mikä näkyy omaisuustulojen osuuden kasvuna.

Maksettujen tulonsiirtojen osuus kotitalouksien bruttotuloista oli keskimäärin 23,2 prosenttia vuonna 2007. Tämä on jonkin verran vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Viimeisen parin vuosikymmenen aikana maksettujen tulonsiirtojen tulo-osuus oli korkeimmillaan 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun puolivälissä, jolloin se oli noin 27 prosenttia.

Kuvio 2.3 Kotitalouksien tulojen rakenne vuosina 1987-2007, tuloerän osuus bruttotuloista, %.

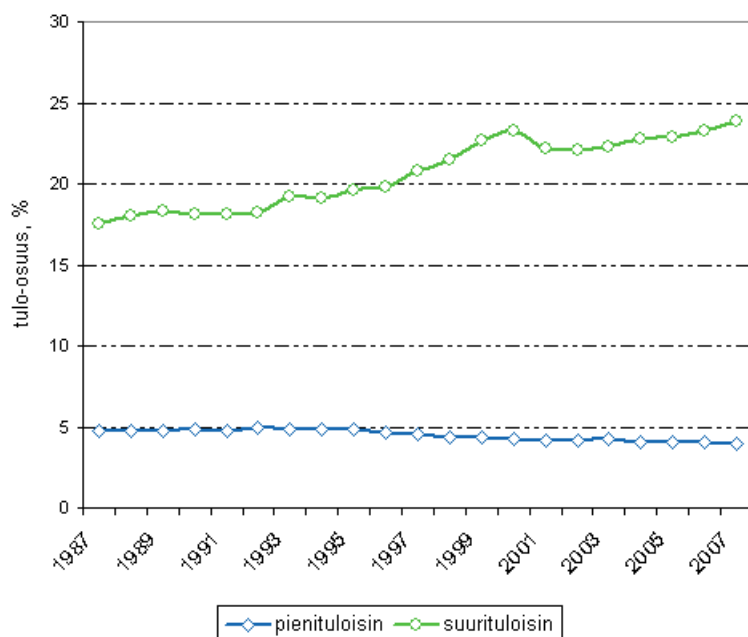
2.2 Tuloerojen kasvu jatkui vuonna 2007

Kotitalouksien väliset tuloerot kasvoivat selvästi vuonna 2007. Tuloerojen kasvun voi havaita kotitalousväestön tulokymmenysten eli desiiliryhmien tulo-osuuksien muutoksista (kuvio 2.4). Suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli 23,9 prosenttia, kun se vuotta aikaisemmin oli 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän. Vuonna 2006 tulo-osuus oli kasvanut 0,4 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Viimeisen parin vuosikymmenen aikana suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli alhaisimmillaan vuonna 1987, jolloin se oli 17,6 prosenttia, mikä on 6,3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2007.

Pienituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli vuonna 2007 3,9 prosenttia, missä oli laskua edellisvuoteen prosentin kymmenyksen. Vielä 1990-luvun alkupuolella oli pienituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus noin prosenttiyksikön suurempi kuin vuonna 2007.

Kuvio 2.4 Pienituloisimman ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuuksien kehitys vuosina 1987-2007, tulo-osuus prosenttia käytettävissä olevasta tulosta

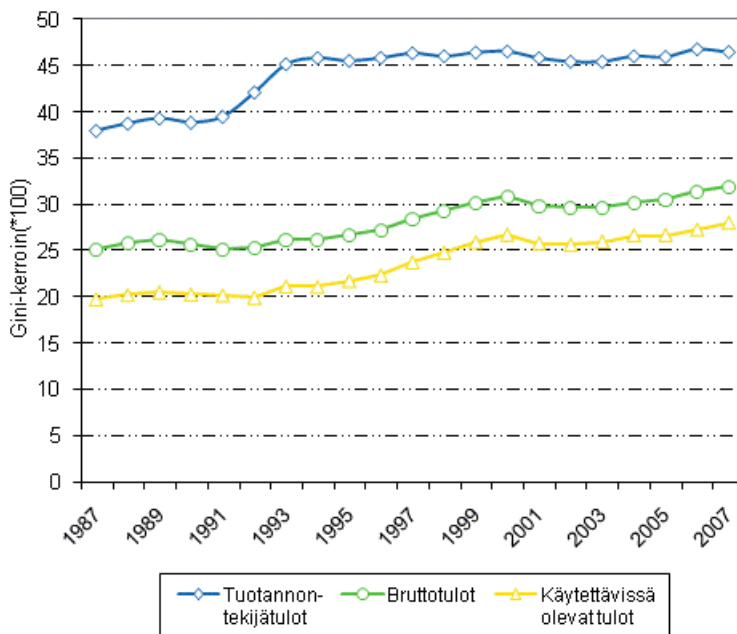

Tuloerojen kasvu ilmenee hyvin myös käytettävissä olevien tulojen Gini -kertoimessa¹⁾, minkä arvo oli 28,0 vuonna 2007 (kuvio 2.5). Vuotta aikaisemmin Gini-kertoimen arvo oli 0,7 yksikköä pienempi. Laman jälkeen yhtäjaksoinen tuloerojen tasainen kasvu jatkui aina vuoteen 2000, minkä jälkeen tuloerot hieman tasoittuivat. Uudelleen tuloerot lähtivät kasvuun vuonna 2003, ja vuonna 2007 tuloerot olivat Gini -kertoimella mitattuna suurimmat sitten vuoden 1966²⁾.

¹⁾Gini -kerroin on yleisesti käytetty tulonjakoa kuvaava mittari, jossa tulojen hajonnan laajuus on kiteytetty yhteen lukuarvoon. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet. Tässä julkaisussa Gini-kertoimet on kerrottu sadalla. Gini-kertoimen suurin mahdollinen arvo on sata. Tällöin suurituloisin tulonsaaja saisi kaikki tulot. Pienin mahdollinen Gini-kertoimen arvo on 0, jolloin kaikkien tulonsaajien tulot olisivat yhtä suuret.

²⁾ Vuosi 1966 on varhaisin ajankohta, jolta vertailukelpoinen tieto tuloeroista on saatavissa.

Kuvio 2.5 Kotitalouksien tuloerot tuotannontekijätulojen, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimilla mitattuna vuosina 1987-2007

Tuotannontekijätulojen Gini-kerroin kuvaa kotitalouksien tuloeroja markkinoilta saatujen tulojen näkökulmasta. Tällöin julkisen vallan välittömät tulontasaustoimenpiteet – tulonsiirrot – eivät ole päässeet vaikuttamaan tuloeroihin muuten kuin mahdollisten käyttäytymismuutosvaikutusten kautta. Kuvio 2.5 voidaan hyvin havaita, että tuloerot markkinatuloilla mitattuna hyppäsivät 1990-luvun alussa selvästi korkeammalle tasolle muutamassa vuodessa. Muutos johtui sekä työllisyyden että yritystoiminnan nopeasta heikkenemisestä. Samoihin aikoihin tehtiin myös henkilöverotukseen merkittäviä uudistuksia. Vuodesta 1993 lähtien ovat tuotannontekijätuloilla mitatut tuloerot pysyneet käytännöllisesti katsoen ennallaan huolimatta siitä, että työllisyys ja muu taloudellinen toimeliaisuus on pitkän talouskasvun aikana kohentunut Suomessa merkittävästi.

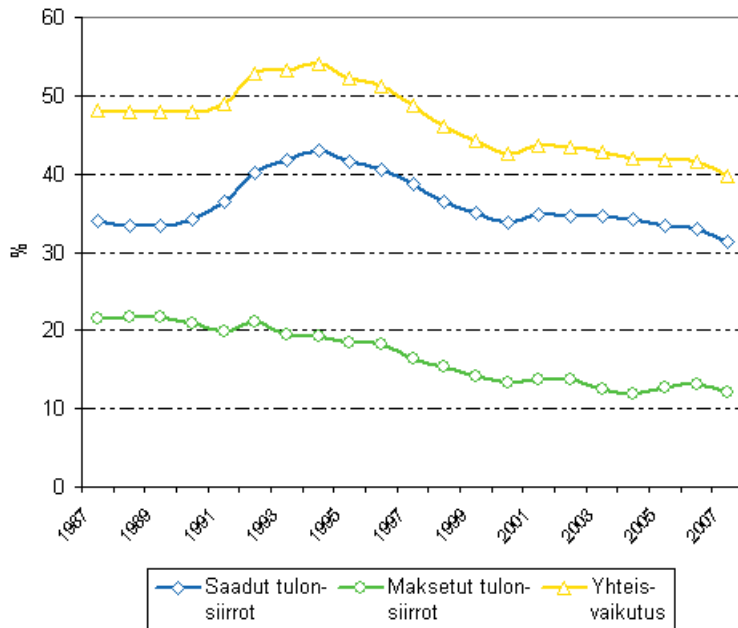
Koska bruttotuloihin sisältyvät tuotannontekijätulojen lisäksi myös kotitalouksien saamat tulonsiirrot, sisältävät bruttotulot merkittävän määrän julkisen vallan tulonjaon tasaamiseen liittyviä toimenpiteitä. Tämän vuoksi tuloerot ovat bruttotuloilla mitattuna selvästi tasaisemmat kuin tuotannontekijätulojen jälkeiset tuloerot. Bruttotulojen Gini-kertoimen käyrä on pitkälle samanmuotoinen kuin käytettävissä olevien tulojen käyrän, erotuksena on vain se, että tuloerot ovat bruttotuloilla mitattuna jonkin verran suuremmat.

Täydellisimpinä julkisen vallan tulonjakoa tasoittavat toimenpiteet näkyvät käytettävissä olevissa tuloissa, sillä ne sisältävät sekä saadut että maksetut tulonsiirrot. Tämän vuoksi on käytettävissä olevien tulojen Gini-kerroin alhaisin verrattuna kahden muun päätuloerän Gini-kertoimiin.

Julkinen valta tasaa markkinoilla syntyneitä tuloeroja monilla tulonsiirtojärjestelmillä. Tulonsiirrot muodostuvat sekä saaduista tulonsiirroista että maksetuista tulonsiirroista eli välittömistä veroista ja veronluonteisista maksuista. Saatuihin tulonsiirtoihin sisältyvät muun muassa ansio-, kansan- ja perhe-eläkkeet, perheavustukset (kuten lapsilisät, pienten lasten hoidon tuki, elatustuki, sotilasavustus, toimeentulotuki, asumistuki), opinto- ja tutkimusavustukset (kuten opintoraha ja opintorahan asumislisä), työttömyyskorvaukset (kuten peruspäiväraha, työmarkkinatuki, ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha) ja sotilasvammalain mukaiset korvaukset. Saatuihin tulonsiirtoihin sisältyvät myös haastatteluin kerätyt kotitalouksien väliset tulonsiirrot, kuten elatusavut.

Kuviossa 2.6 kuvataan näiden tulonsiirtojen vaikutuksia kotitalouksien välisiin tuloeroihin. Kuvioista ilmenee se, että saatujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus on lähtenyt selvään laskuun 1990-luvun puolivälistä lähtien. Vuonna 2000 tasaava vaikutus aleni tasolle, jossa se oli edellisen kerran 1980-luvun loppupuolella. Lasku on jatkunut tasaisena viime vuosiin saakka. Saatujen tulonsiirtojen tasaava vaikutuksen väheneminen on johtunut lähinnä siitä, että niiden merkitys kotitalouksien tulonmuodostuksessa on vähentynyt markkinoilta saatujen tulojen - palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot - lisääntymisen myötä.

Kuvio 2.6 Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1987-2007*)

*) *Saadut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista bruttotuloihin. Maksetut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä bruttotuloista käytettävissä oleviin tuloihin. Tulonsiirtojen yhteisvaikutus: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista käytettävissä oleviin tuloihin.*

Myös maksettujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus on vähentynyt tasaisesti 1990-luvun lamavuosista lähtien. Tämä saattaa johtua ansiotuloja lievemmin verotettujen ja pääasiassa tulojakauman yläpään kohdentuneiden pääomatulojen määrän kasvusta ja sitä kautta tuloverotuksen progressiivisuuden vähentymisestä. Vuosina 2005 ja 2006 maksettujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus kasvoi jonkin verran, mitä ainakin osittain selittää vuoden 2005 verouudistus.

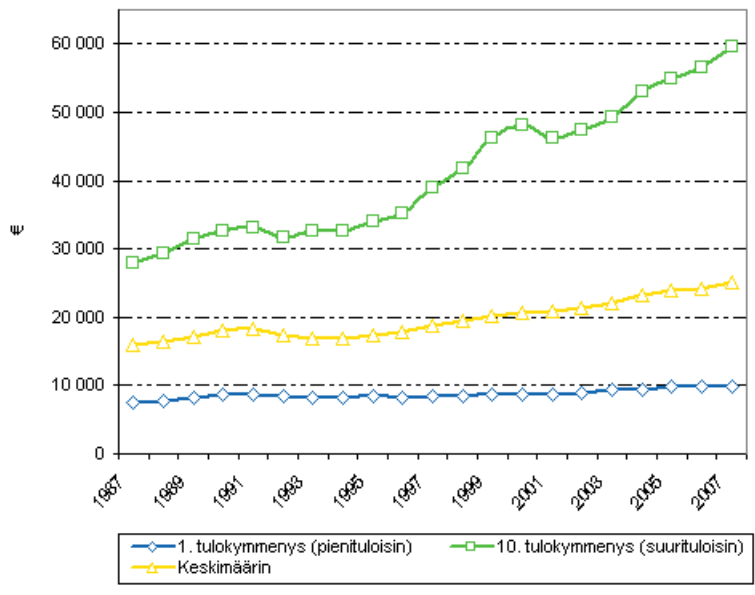
2.3 Tulot kasvaneet eniten suurituloisimmassa tulokymmenyksessä

Tarkastellaan seuraavaksi henkilötasolla ekvivalenteja käytettävissä olevia tuloja ja niiden muutoksia tulokymmenyksittäin eli desiileittäin (vrt. kuvio 2.1). Keskimääräiset ekvivalentit tulot kasvoivat voimakkaimmin vuonna 2007 suurituloisimmassa tulokymmenyksessä, jossa reaalitytulo oli 5,6 prosenttia korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Reaalitytulot ovat kasvaneet tässä ryhmässä viimeisen parin vuosikymmenen aikana runsaat 110 prosenttia.

Pienituloisimmassa tulokymmenyksessä reaalitytulot olivat vuonna 2007 vain pari prosentin kymmenystä korkeammat kuin vuotta aikaisemmin. Vuoteen 1987 verrattuna ovat pienituloisimman tulokymmenyksen reaalitytulot kasvaneet vajaat 30 prosenttia.

Pienituloisimmassa tulokymmenyksessä ekvivalentti tulo euroilla mitattuna oli vuonna 2007 reaalisesti noin 2 200 euroa korkeampi kuin vuonna 1987. Suurituloisimmassa tulokymmenyksessä vastaava tulojen kasvu oli 31 800 euroa. Keskimääräinen reaalitytulojen muutos kyseisellä aikavälillä oli 9 100 euroa.

Kuvio 2.7 Tulojen kehitys pienituloisimmassa ja suurituloisimmassa tulokymmenyksessä sekä keskimäärin vuosina 1987-2007, käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö henkilöiden kesken vuoden 2007 rahassa, keskiarvo

3. Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin

3.1 Tulot ja tulojen kehitys kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan

Taulukossa 3.1 kuvataan kotitalouksien tulojen muutoksia sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1990-2007. Muutosestimaatit on laskettu ekvivalenttien mediaanitulojen pohjalta poikkileikkausaineistosta. Sosioekonomisen asema määritellään kotitalouden viitehenkilön, eli useimmiten kotitalouden suurituloisimman henkilön perusteella.

Edelliseen vuoteen verrattuna kasvoivat tulot vuonna 2007 eniten yrittäjäkotitalouksissa. Maatalousyrittäjien tulot kasvoivat 5,9 prosenttia ja muiden kuin maatalousyrittäjien 7,2 prosenttia, kun kaikissa kotitalouksissa tulot kasvoivat keskimäärin 1,8 prosenttia. Yrittäjäkotitalouksissa tulojen kasvu on 2000-luvulla ollut varsin nopeaa. Kun maatalousyrittäjien tulot vielä vuonna 2000 olivat hyvin lähellä alempien toimihenkilöiden tulotasa, oli maatalousyrittäjäkotitalouksien mediaanitulo vuonna 2007 lähes 4000 euroa alempien toimihenkilöiden vastaavaa suurempi.

Taulukko 3.1 Kotitalouksien reaalityulojen muutokset kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1990-2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö, mediaani

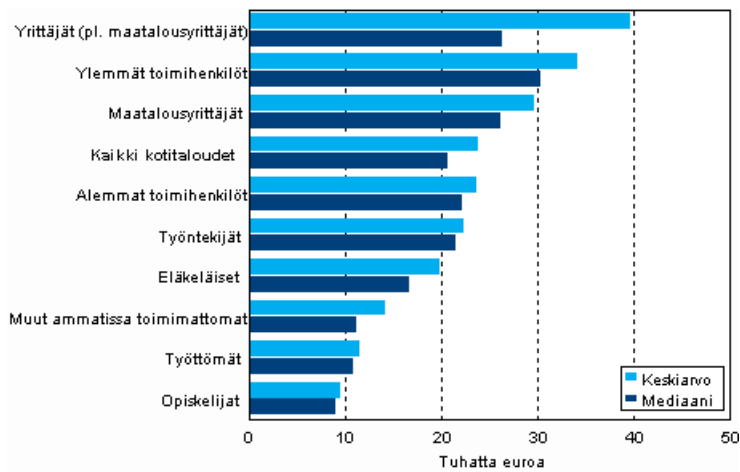
	Tulojen reaalityulojen muutokset, %		
	Muutos yhteensä 1990-2007	Keskimääräinen vuosimuutos 2000-2007	Keskimääräinen vuosimuutos 2006-2007
Maatalousyrittäjät	65	4,5	5,9
Muut yrittäjät	45	2,8	7,2
Ylemmät toimihenkilöt	32	2,5	1,2
Alemmat toimihenkilöt	23	2,2	-2,0
Työntekijät	29	2,3	2,0
Opiskelijat	15	0,3	-3,9
Eläkeläiset	37	2,2	0,6
Muut ammatissa toimimattomat	6	1,5	4,0
Työttömät	7	1,3	1,8
Kaikki kotitaloudet	28	2,6	1,8

Korkein tulotaso vuonna 2007 kaikista sosioekonomisista ryhmistä oli ylemmillä toimihenkilöillä, ryhmän mediaanitulot olivat 46 prosenttia kaikkien kotitalouksien mediaanituloja suuremmat. Ylempien toimihenkilöiden tulojen kasvu on 2000-luvulla ollut samankaltaista kaikkien kotitalouksien tulojen kasvuun verrattuna. Vuonna 2007 ylempien toimihenkilöiden tulot kasvoivat hieman hitaammin kuin kaikkien kotitalouksien keskimääräiset tulot.

Opiskelijoiden ja alempien toimihenkilöiden tulot pienenevät vuonna 2007 edelliseen vuoteen verrattuna. Opiskelijat olivat vuonna 2007 pienituloisin sosioekonominen ryhmä, ja opiskelijoiden tulot ovat kasvaneet koko 2000-luvun aikana selkeästi hitaammin kuin minkään muun sosioekonomisen ryhmän tulot. Alemmilla toimihenkilöillä taas tulot ovat 2000-luvulla kasvaneet vain hieman keskimääräistä hitaammin.

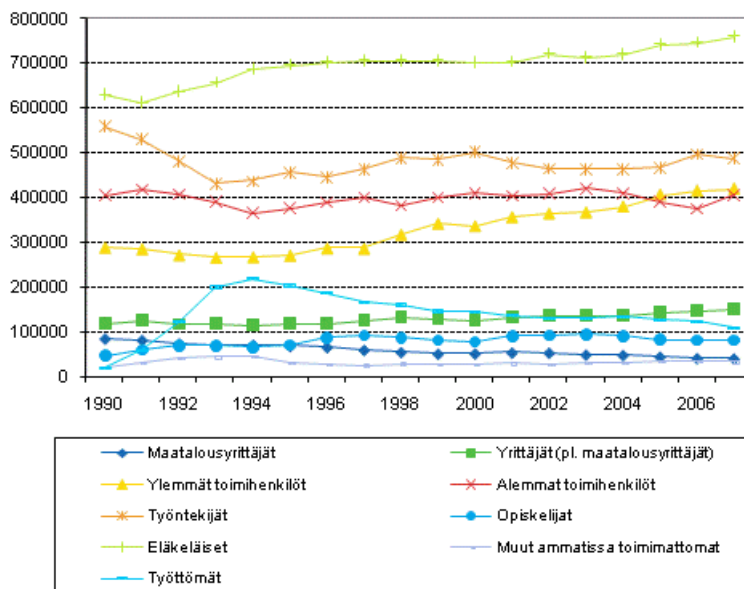
Työttömät ja muut ammatissa toimimattomat ovat opiskelijoiden jälkeen pienituloisimmat sosioekonomiset ryhmät. Myös näiden ryhmien mediaanitulot ovat kasvaneet 2000-luvulla hitaammin kuin kaikissa kotitalouksissa keskimäärin. Seuraavaksi pienituloisimman sosioekonomisen ryhmän, eläkeläiskotitalouksien, tulot ovat myös kasvaneet 2000-luvulla keskimääräistä hitaammin, ja vuonna 2007 tulot kasvoivat vain 0,6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Sosioekonomisten ryhmien väliset tuloerot ovat siis kasvaneet 2000-luvulla.

Kuvio 3.1 Kotitalouksien tulotaso kotitalouden sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö

Kotitalouksien sosioekonomisessa rakenteessa on tapahtunut jonkin verran muutoksia tarkasteluajanjaksona. Luonnollisesti 1990-luvun alun lama kasvatti työttömien määrää ja pienensi työntekijä- ja toimihenkilökotitalouksien määrää. Viime vuosina ylempien toimihenkilöiden ja yrittäjäkotitalouksien määrä on kasvanut tasaisesti, kun taas työttömien ja maatalousyrittäjien määrä on pienentynyt. Eläkeläiskotitalouksien määrä on kasvanut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana yli 230 000:lla. Vielä vuonna 1988 työntekijät olivat suurin sosioekonominen ryhmä. Vuonna 2007 eläkeläiskotitalouksia oli jo 270 000 enemmän kuin työntekijäkotitalouksia.

Kuvio 3.2 Kotitalouksien lukumäärä sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1990-2007

Maatalousyrittäjien yrittäjätulot maa- ja metsätaloudesta kasvoivat 13 prosentilla vuonna 2007. Sen sijaan palkkatulot pienenevät hieman edellisvuoteen verrattuna. Omaisuustulot ovat maatalousyrittäjien kotitalouksissa kasvaneet 2000-luvulla nopeammin kuin missään muussa sosioekonomisessa ryhmässä. Sekä maatalous- että muut yrittäjäkotitaloudet maksoivat vuonna 2007 tulonsiirtoja edellisvuotta enemmän, ja niiden bruttotulot kasvoivat enemmän kuin käytettävissä olevat tulot.

Muiden yrittäjien tulojen kasvu sekä vuonna 2007 että koko 2000-luvulla perustuu ennen kaikkea nopeasti kasvaneisiin omaisuustuloihin. Yrittäjien omaisuustulot kasvoivat yli 20 prosentilla vuonna 2007. Niiden osuus

oli 24 prosenttia kaikista tuloista vuonna 2007, kun se vuonna 2000 oli 18 prosenttia. Vuonna 2007 myös yrittäjien palkkatulot kasvoivat keskimääräistä nopeammin.

Työntekijöiden ja ylempien toimihenkilöiden tulojen kasvu vuonna 2007 perustui pääasiassa keventyneeseen verotukseen. Työntekijöiden bruttotulot kasvoivat ja ylempien toimihenkilöiden bruttotulot pienenevät noin prosentilla, ja palkkatulot pysyivät lähellä edellisvuoden tasoa. Molemmissa ryhmissä maksetut tulonsiirrot kuitenkin pienenevät noin kahdella prosentilla. Myös alempien toimihenkilöiden maksetut tulonsiirrot pienenevät, mutta palkkatulot pysyivät lähes ennallaan ja omaisuustulot pienenevät selvästi. Työntekijä- ja toimihenkilökotitalouksissa on koko 2000-luvun ajan ollut havaittavissa maksettujen tulonsiirtojen hyvin hidas kasvu (ylemmät toimihenkilöt) tai jopa niiden pieneminen (työntekijät ja alemmat toimihenkilöt).

Eläkeläiskotitalouksien saamat palkkatulot pienenevät vuonna 2007 kymmenellä prosentilla ja saadut tulonsiirrot pysyivät lähes ennallaan. Eläkeläiskotitalouksien hieman kasvaneet tulot johtuivat lähinnä kasvaneista omaisuustuloista. Koko 2000-luvulla eläkeläiskotitalouksien saamat omaisuustulot ovat kasvaneet jonkin verran keskimääräistä nopeammin.

Opiskelijakotitalouksien palkkatulot kasvoivat, mutta saadut tulonsiirrot pienenevät vastaavasti. Vaikka opiskelijakotitalouksien mediaanitulo pieneni neljällä prosentilla vuonna 2007, pysyi käytettävissä olevien tulojen keskiarvo lähes edellisvuoden tasolla. Hyvätuloisimpien opiskelijakotitalouksien tulokehitys oli siis suotuisempaa kuin keskiverto-opiskelijan kotitaloudella. Opiskelijakotitalouksien palkkatulot ovat 2000-luvulla kasvaneet keskimääräistä vähemmän, ja samalla niiden saamat tulonsiirrot ovat pienentyneet 17 prosentilla. Tästä johtuen opiskelijakotitalouksien tulot ovat kasvaneet varsin hitaasti.

3.2 Tulot ja tulojen kehitys kotitalouden elinvaiheen mukaan

Elinvaiheluokituksessa kotitaloudet jaetaan yhden hengen kotitalouksiin, lapsettomiin pareihin, pareihin, joilla on lapsia sekä yksinhuoltajakotitalouksiin. Kahteen jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat ne kotitaloudet, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi.

Vuonna 2007 tulot kasvoivat mediaanilla mitattuna kotitalouksissa keskimäärin 1,8 prosenttia. Elinvaiheen pääluokkien mukaan tulot kasvoivat eniten lapsettomilla pareilla. Heidän tuloensa kasvoivat edellisvuodesta mediaanilla mitattuna 2,6 prosenttia. Lapsettomien pariin tulotaso oli myös korkein verrattuna muihin elinvaiheen mukaan luokiteltuihin ryhmiin (kuvio 3.3). Taulukossa 3.2 kuvataan käytettävissä olevien tulojen muutoksia kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 1990-2007.

Taulukko 3.2 Kotitalouksien reaalityulojen muutokset kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 1990–2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö, mediaani

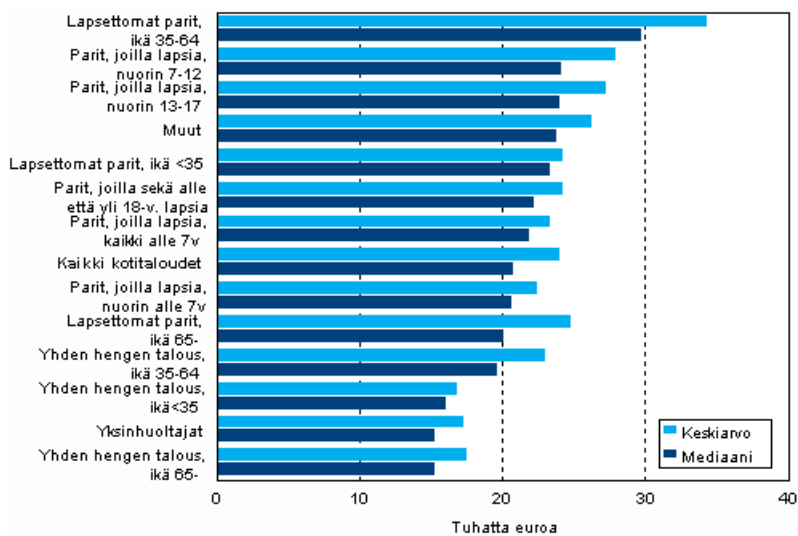
	Tulojen reaalityulojen muutokset, %		
	Muutos yhteensä 1990-2007	Keskimääräinen vuosimuutos 2000-2007	Keskimääräinen vuosimuutos 2006-2007
Yhden hengen taloudet	26	2,3	1,6
Yhden hengen talous, ikä alle 35	14	2,3	10,1
Yhden hengen talous, ikä 35-64	27	2,5	0,4
Yhden hengen talous, ikä 65-	35	2,3	5,3
Lapsettomat parit	36	2,7	2,6
Lapsettomat parit, ikä alle 35	22	3,2	3,0
Lapsettomat parit, ikä 35-64	44	2,8	4,6
Lapsettomat parit, ikä 65-	42	2,6	2,0
Parit, joilla lapsia	27	2,5	1,0
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7v	26	2,7	3,9
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7v	25	2,3	-0,1
Parit, joilla lapsia, nuorin 7-12	32	2,6	1,5
Parit, joilla lapsia, nuorin 13-17	25	2,0	-0,6
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v, lapsia	23	2,8	1,1
Yksinhuoltajat	10	1,3	-1,5
Kaikki kotitaloudet	28	2,6	1,8

Vähäisintä tulojen kasvu oli yksinhuoltajakotitalouksilla, joiden tulot laskivat mediaanin mukaan tarkasteltuna 1,5 prosenttia. Yksinhuoltajien ryhmä kuuluu nuorten ja ikääntyneiden yksinasuvien ryhmien lisäksi selkeästi muita kotitalouksia pienituloisempiin elinvaiheluokkiin, kuten kuviosta 3.3 voidaan havaita.

Yhden hengen talouksien tulot kasvoivat 1,6 prosenttia, mikä on vähemmän kuin kotitalouksissa keskimäärin. Alle 35-vuotiaiden ikäluokassa tulot kasvoivat kuitenkin peräti 10,1 prosenttia. Myös yli 65-vuotiaiden yhden hengen talouksissa tulot kasvoivat nopeammin kuin kaikissa kotitalouksissa keskimäärin.

Kahden huoltajan lapsiperheistä tulot pienenevät eniten sellaisissa kotitalouksissa, joilla nuorin lapsi oli 13–17-vuotias. Nämä kotitaloudet muodostavat kuitenkin kolmanneksi eniten tuloja saavan ryhmän elinvaiheluokituksen perusteella. Tulojen mediaani pieneni myös sellaisissa kahden huoltajan lapsiperheissä, joiden nuorin lapsi oli alle 7-vuotias.

Kuvio 3.3 Kotitalouksien tulotasot kotitalouden elinvaiheen mukaan vuonna 2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö

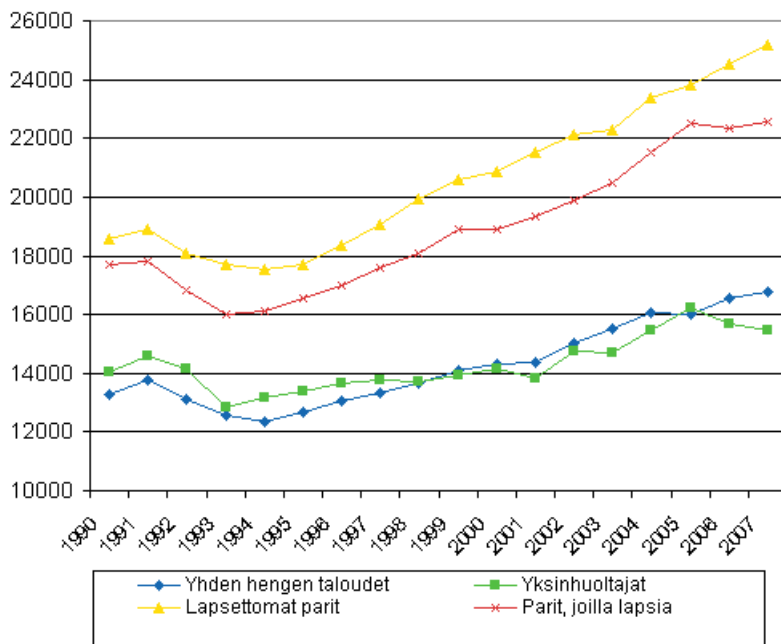

Vuodesta 1990 lähtien tulojen kasvu on ollut nopeinta lapsettomilla pareilla. Yksinhuoltajakotitalouksissa tulojen mediaanin keskimääräinen vuosimuutos on ollut muita luokkia heikompi.

Kuviossa 3.4 on esitelty tulojen mediaanin kehitys vuodesta 1990 vuoteen 2007 kotitalouden elinvaiheen mukaan. Kuviosta voidaan havaita, että tulot putosivat lamavuosina melko tasaisesti eri elinvaiheissa olevissa kotitalouksissa ja että myös vuoden 2005 jälkeen on tulokehityksissä havaittavissa merkittäviä muutoksia.

Kuvio 3.4 Kotitalouksien tulojen kehitys kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 1990-2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö vuoden 2007 rahassa, mediaani

Myös tässä tarkastelussa erottuu kaksi ryhmää, jotka poikkeavat tulokehitykseltään hieman muista ryhmistä. Lapsettomien parien tulot ovat kasvaneet keskimäärin muiden ryhmien tuloja nopeammin. Vuosina 1990-2007 heidän tulonsa ovat kasvaneet reaalisesti 36 prosenttia kun kaikissa muissa ryhmissä kasvu on ollut alle 30 prosenttia. Vielä selkeämmin on nähtävissä yksinhuoltajakotitalouksien muita ryhmiä heikompi tulojen kasvu. Kun vielä 1990-luvulla yksinhuoltajien tulot olivat yhden hengen talouksien tuloja korkeammat, ovat yksinhuoltajakotitaloudet suurimman osan 2000-luvusta olleet pienituloisin ryhmä elinvaiheen mukaan tarkasteltuna. Vuosina 1990-2007 yksinhuoltajien tulot ovat kasvaneet reaalisesti vain 10 prosenttia.

Tulojen kasvu on pysähtynyt myös kahden huoltajan lapsiperheissä, heidän tulonsa eivät ole vuoden 2005 jälkeen kasvaneet.

3.3. Tulot ja tulojen kehitys asunnon hallintasuhteen mukaan

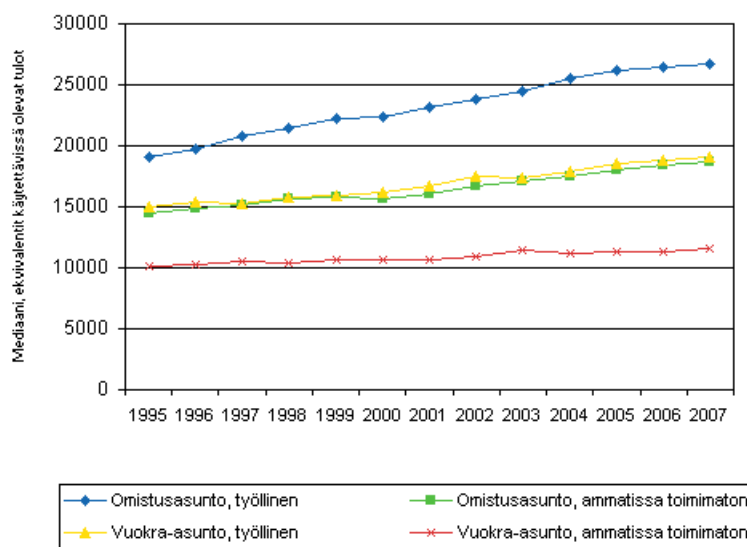
Vuokralla asuvien tulot 60 prosenttia omistusasujien tuloista

Vuonna 2007 vuokralla asuvien keskimääräinen tulotaso oli noin 60 prosenttia omistusasujien tulotasosta, kun verrataan kotitalouden koko- ja rakenne-erot huomioivia ekvivalentteja mediaanituloja (14 600 euroa vuokralaisilla ja 23 900 euroa omistusasujilla). Vuokralla asui noin 35 prosenttia kotitalouksista vuonna 2007 ja nämä noin 777 000 taloutta olivat valtaosin pieniä yhden ja kahden hengen talouksia. Käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti olivat vuonna 2007 vuokralla asuvilla noin 21 900 euroa ja kotitalouden keskikoko 1,7 henkilöä, kun omistusasujien keskimääräiset tulot olivat noin 44 200 euroa ja keskikoko 2,3 henkilöä.

Omistusasunnossa asuvien tulotaso nousi noin 40 prosenttia vuodesta 1995 vuoteen 2007, kun vuokra-asunnossa asuvien tulotaso kasvoi puolet tästä eli noin 20 prosenttia¹⁾. Vuokralla asuminen on valikoitunut elinvaiheen, sosioekonomisen aseman ja tuloluokan suhteen. Tulokehitys asunnon hallintasuhteen mukaan heijastaa siten sosioekonomisten ryhmien ja tuloluokkien tulokehitystä. Kuviossa 3.5 on esitetty tulojen muutos omistus- ja vuokra-asujilla, kun myös viitehenkilön työllisyysasema on otettu huomioon.

¹⁾Muutosprosentit ovat lähes samat, vaikka tuloista poistettaisiin laskennalliset erät kuten omistusasujien laskennallinen asuntotulo.

Kuvio 3.5 Kotitalouksien tulojen kehitys asunnon hallintasuhteen ja ammatissa toimivuuden mukaan vuosina 1995-2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö vuoden 2007 rahassa, mediaani

Omistusasunnossa asuvilla työllisillä tulot kasvoivat noin 40 prosenttia vuodesta 1995 vuoteen 2007, kun vuokra-asunnossa asuvilla työllisillä kasvua oli 28 prosenttia. Omistusasunnossa asuvat ei-työlliset ovat lähinnä eläkeläisiä. Tämän ryhmän tulot kasvoivat 29 prosenttia. Heikoin tulokehitys oli vuokra-asunnossa asuvilla ei-työllisillä, joiden tulot kasvoivat 14 prosenttia. Tässä ryhmässä on lähinnä eläkeläisiä, opiskelijoita ja työttömiä.

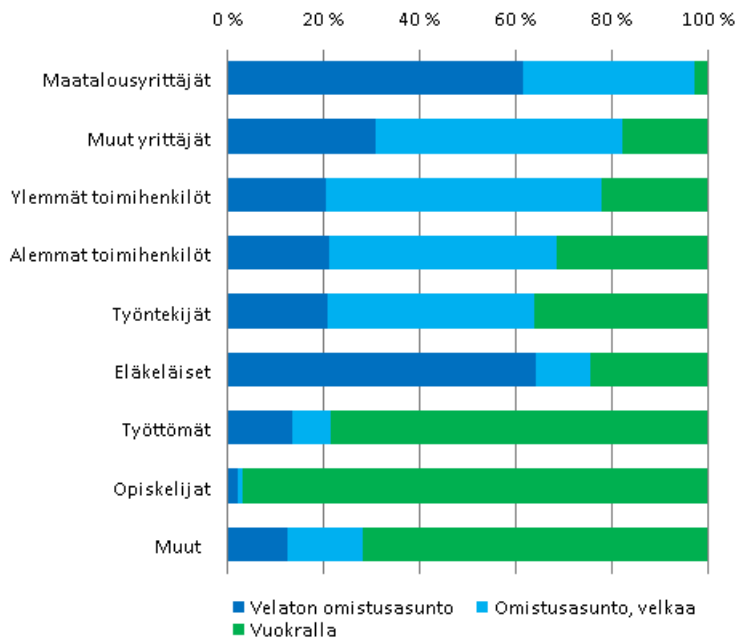
Kuviossa 3.6 on esitetty asunnon hallintasuhte viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan. Kotitaloudet on jaoteltu asunnon hallintamuodon mukaan kolmeen luokkaan: velattomassa omistusasunnossa asuviin, asuntovelkaksiin omistusasujiin ja vuokralla asuviin²⁾. Omistusasujilla asuntovelkaisuus alentaa tulotasoa, sillä asuntolainojen korot vähennetään käytettävissä olevista tuloista³⁾.

Noin 1,65 miljoonasta omistusasunnossa asuvasta kotitaloudesta hieman yli puolet (833 000 kotitaloutta) asui velattomassa omistusasunnossa vuonna 2007. Velattomassa omistusasunnossa asuminen oli yleistä eläkeläisillä ja maatalousyrittäjillä. Lähes kaikki opiskelijataloudet (viitehenkilö opiskelija) asuivat vuokralla vuonna 2007. Työttömistä talouksista 80 prosenttia asui vuokralla.

²⁾Kuviosta on jätetty pois ryhmä ”muut”, johon sijoittuu pieni osa talouksista (mm. asumisoikeusasunnoissa ja palvelutaloissa asuvat).

³⁾Asuntolainojen lyhennyksiä ei vähennetä käytettävissä olevista tuloista, vaan niitä pidetään asuntovarallisuutta kartuttavana säästämisenä. Käytettävissä olevista rahatuloista ei vähennetä myöskään asuntolainojen korkoja.

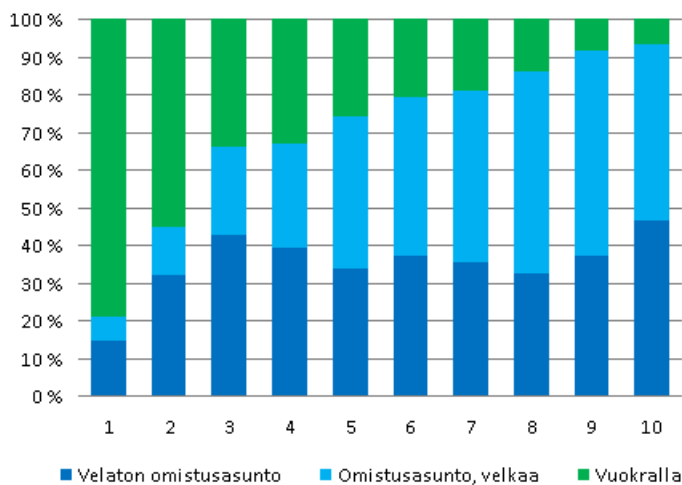
Kuvio 3.6 Asunnon hallintasuhde viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2007, % ryhmän kotitalouksista

Vuokralla asuminen on erityisen yleistä kahdessa pienituloisimmassa kymmenesosassa (kuvio 3.7), joissa on paljon opiskelijoita, työttömiä ja eläkeläisiä. Pienituloisimmassa kymmenesosassa noin 80 prosenttia asui vuokralla vuonna 2007, kun suurituloisimmassa kymmenyksessä vuokralla asui alle 10 prosenttia kotitalouksista. Kaikista vuokralla asuvista puolet sijoittui pienituloisimpaan viidesosaan.

Velattomassa omistusasunnossa asuvat jakautuvat suhteellisen tasaisesti tulokymmenyksiin, pienituloisinta kymmenystä lukuun ottamatta. Asuntovelkaisten omistusasukien osuus sen sijaan kasvaa ylempiin tulokymmenyksiin siirryttäessä. Tämä on seurausta siitä, että velattomassa omistusasunnossa asuminen on yleistä eläkeläiskotitalouksilla, kun asuntovelkaiset ovat pääosin työllisiä. Eläkeläistaloudet sijoittuvat yleisesti tulojakauman keski- ja alaosaan ja työlliset tulojakauman ylä- ja keskiosaan. On myös huomattava, että asuntovelallisilla asuntolainojen lyhennyksiä ei vähennetä tuloista, ainoastaan asuntolainojen korot.

Kuvio 3.7 Asunnon hallintasuhde tulokymmenyksittäin vuonna 2007

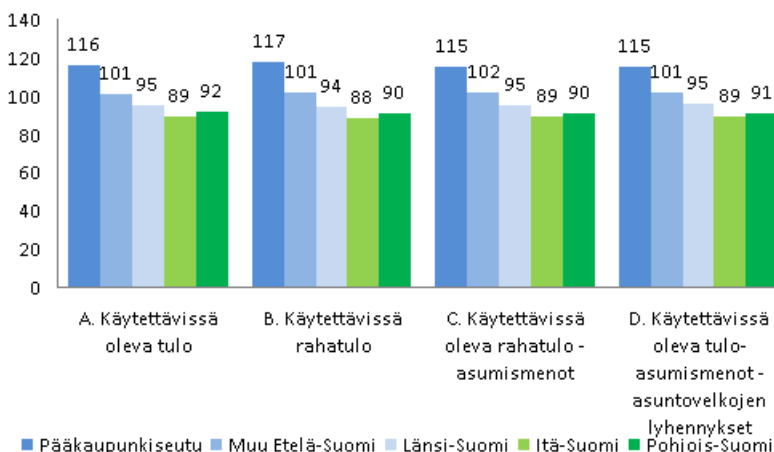
Asumismenot ja käytettävissä olevat tulot

Tulonjakotilastossa asuminen vaikuttaa tuloihin saatujen vuokratulojen kautta (vuokranantajat, omaisuustuloa), laskennallisten vuokratulojen kautta (omassa omistusasunnossa asuvat, omaisuustuloa), työsuhde-etujen kautta (asuntoetu, palkkatuloa), saatujen tulonsiirtojen kautta (suorat asumistuet, luontoismuotoinen tuki toisilta kotitalouksilta) ja verotuksen kautta (asuntolainojen korkovähennys, kiinteistövero). Asuminen vaikuttaa tulonjakotilastossa epäsuorasti myös kulutusyksiköiden kautta, sillä ekvivalenteilla tuloilla huomioidaan myös yhteisen kulutuksen hyötyjä, joista merkittävä osa perustuu jaettuihin asumiskustannuksiin.

Asuntotulon lisäksi täydentävänä näkökulmana tarkastellaan seuraavaksi kotitalouksien tuloja siten, että asumismenot vähennetään tuloista. Tarkastelu on tehty alueittain ja hallintasuhteen mukaan neljällä eri tulokäsitteellä (kuvio 3.8). Kotitalouksien käytettävissä olevista rahatuloista on vähennetty asumisen käyttömenot ja toisena vaihtoehtona asumisen käyttömenot ja asuntolainojen lyhennykset⁴⁾. Asumismenojen vähentämistä tuloista voidaan perustella yleisen mielenkiinnon lisäksi sillä, että osa asumismenoista on välttämättömyyskulutusta, joka rajoittaa muuta kulutusta⁵⁾.

Alueittain tarkasteltuna tulotasojen erot eivät olennaisesti muutu, vaikka asumismenot vähennetään tuloista. Tämä ilmenee kuviosta 3.9. Pääkaupunkiseudun korkeampia asumismenoja kompensoi korkeampi tulotaso, sillä kaikilla tulokäsitteillä ekvivalentti tulotaso on lähes saman verran koko maan keskiarvoa korkeampi.

Kuvio 3.8 Kotitalouksien tulotaso suuralueittain (pl. Ahvenanmaa) vaihtoehtoisilla tavoilla tarkasteltuna vuonna 2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö, % koko maan keskiarvosta

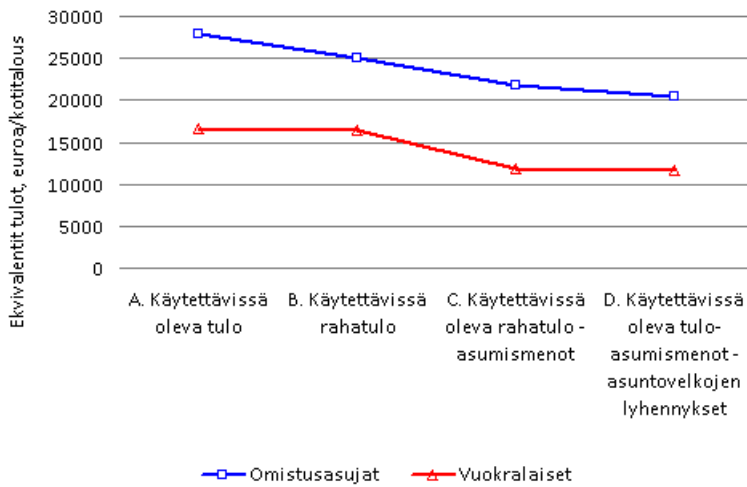

Käytettävissä olevien tulojen mukaan vuokralaisten ekvivalentit tulot olivat 60 prosenttia omistusasujien tuloista. Vuokralaisten suhteellinen tulotaso näyttää parhaimmalta, kun tuloiksi luetaan vain käytettävissä olevat rahamääräiset tulot: tällöin vuokralaisten tulotaso oli 66 prosenttia omistusasujien tulotasosta. Jos rahatuloista poistetaan asumisen käyttömenot, suhde alenee 54 prosenttiin. Jos myös lyhennykset poistetaan, suhde nousee jälleen muutamalla prosenttiyksiköllä 57 prosenttiin. Alueiden välillä ei ole merkittäviä eroja. Kuvion 3.8 luvut perustuvat liitetaulukon 7b tietoihin.

⁴⁾Lähtökohtana on tulonjakotilaston käytettävissä olevien rahatulojen käsite, jossa suorat asumistuet ja asuntolainojen korkojen verovähennys lisäävät tuloja ja kiinteistöverot vähentävät tuloja. Asumismenoja on mitattu kahdenkertaisen laskennan välttämiseksi bruttomääräisenä siten, että asumismenoista ei ole vähennetty asumistukia ja korkojen verovähennystä, mutta niihin on luettu kiinteistöverot. Tulot on jaettu kulutusyksiköiden määrällä (muunnettu OECD), vaikka asumismenoja vähennettäessä ei ole välttämättä perustetta käyttää samaa kulutusyksikköasteikkoa kuin käytettävissä oleville tuloille.

⁵⁾Asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista rahatuloista oli vuokralaisilla 26,4 prosenttia koko maassa, kun omistusasujilla vastaava osuus oli 11,4 prosenttia. Jos myös asuntolainojen lyhennykset huomioidaan, nousee omistusasujien meno-osuus 18 prosenttiin.

Kuvio 3.9 Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen mukaan vaihtoehtoisilla tavoilla tarkasteltuna vuonna 2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö, euroa, keskiarvo

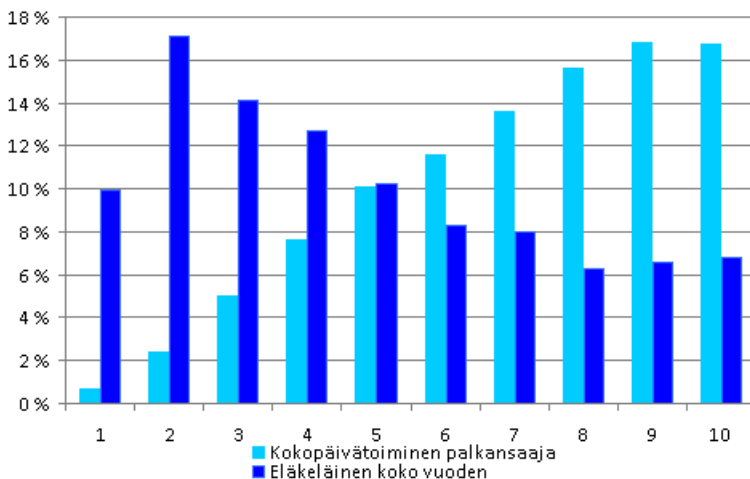

3.4 Kokopäivätoimisten palkansaajien ja koko vuoden eläkeläisenä olleiden tulojen tarkastelu

Suomessa oli vuonna 2007 noin 1,4 miljoonaa koko vuoden kokopäiväisessä työsuhteessa toiminutta palkansaajaa. Näistä vain 43 000, eli noin kolme prosenttia, sijoittui kahteen pienituloisimpaan tulokymmenykseen (kuvio 3.10). Vastaavasti useampi kuin joka kolmas kokopäivätoimisista palkansaajista sijoittui kahteen suurituloisimpaan tulokymmenykseen. Kokopäivätoimisten palkansaajien määrä kasvaa tasaisesti siirryttäessä pienituloisemmasta suurituloisempaan desiiiliryhmään lukuun ottamatta ylintä tulodesiiliä, jossa kokopäivätoimisten palkansaajien määrä on suunnilleen sama kuin toiseksi ylimmässä. Tuloja mitataan tässä tarkastelussa kotitalouden ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen perusteella.

Koko vuoden eläkeläisenä olleita oli Suomessa vuonna 2007 noin 1,2 miljoonaa. Näiden määrä on suurin toiseksi pienituloisimmassa desiiiliryhmässä, ja määrä pienenee siirryttäessä ylempiin tulodesiileihin. Kolmessa ylimmässä tulokymmenyksessä koko vuoden eläkeläisenä olleiden määrä on suunnilleen saman suuruinen. Kahteen pienituloisimpaan tulokymmenykseen kuuluu 27 prosenttia ja kahteen suurituloisimpaan 13 prosenttia koko vuoden eläkeläisinä olleista.

Kuvio 3.10 Kokopäivätoimisten palkansaajien ja koko vuoden eläkeläisenä olleiden henkilöiden prosenttijakauma desiiiliryhmittäin vuonna 2007. Desiiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohden lasketun käytettävissä olevien tulojen perusteella

Edellä mainittujen ryhmien tulojen rakenne kehittyi varsin tasaisesti alimman ja toiseksi ylimmän tulodesiilin välillä. Saatujen tulonsiirtojen osuus bruttotuloista pienenee ja palkkatulojen osuus kasvaa siirryttäessä pienituloisemmasta desiiliryhmästä suurituloisempaan. Koko vuoden eläkeläisinä olleista pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluvilla yli 90 prosenttia tuloista oli tulonsiirtoja, kun toiseksi suurituloisimmassa desiilissä tulonsiirrot kattoivat vain hieman yli puolet bruttotuloista.

Kokopäivätoimisilla palkansaajilla tulonsiirtojen osuus bruttotuloista oli 23 prosenttia alimmassa tulokymmenyksessä. Toiseksi ylimmässä tulokymmenyksessä tulonsiirtojen osuus oli enää viisi prosenttia.

Omaisuuustulojen merkitys suurituloisimmille kotitalouksille korostuu tässä tarkastelussa. Kokopäivätoimisista palkansaajista palkkatulojen osuus bruttotuloista oli pienin ylimmässä tulokymmenyksessä. Sen sijaan omaisuustulojen määrä oli nelinkertainen verrattuna toiseksi ylimmän tulodesiilin kotitalouksiin ja osuus yli kymmenen prosenttiyksikköä suurempi. Suurituloisimpaan desiiliin kuuluvilla koko vuoden eläkeläisinä olleilla omaisuustulojen osuus oli peräti 45 prosenttia.

Omaisuuustuloihin lasketaan myös omistusasunnosta saatava laskennallinen nettovuokra, eli asuntotulo. Kokopäivätoimisilla palkansaajilla asuntotulo kattaa alimmassa tulodesiilissä noin prosentin bruttotuloista, toiseksi alimmassa kaksi prosenttia ja muissa tulodesiileissä 3 -5 prosenttia. Ylintä tulodesiiliä lukuun ottamatta suurin osa omaisuustuloista on asuntotuloa, ylimmässä desiilissä muiden omaisuustulojen määrä on nelinkertainen asuntotuloon nähden.

Koko vuoden eläkeläisinä olleilla sekä asuntotulojen että muiden omaisuustulojen osuus on kaikissa tulodesiileissä suurempi kuin kokopäivätoimisilla palkansaajilla. Eläkeläisillä asuntotulon osuus bruttotuloista on suurin keskimmaisissa tulodesiileissä, hieman yli kymmenen prosenttia. Asuntotulon osuus on pienin ylimmässä ja alimmassa tulodesiilissä. Ylimmässä desiilissä omaisuustuloista vain 15 prosenttia on asuntotuloa.

Taulukko 3.3 Kokopäivätoimisten palkansaajien kotitalouskohtaisten bruttotulojen rakenne tulodesiileittäin vuonna 2007

Tulodesiili	Osuus bruttotuloista, prosenttia			
	Palkkatulot	Yrittäjätulot	Omaisuuustulot	Saadut tulonsiirrot
1	76	0	1	23
2	76	2	3	20
3	80	2	4	15
4	84	1	4	11
5	85	1	5	9
6	84	2	5	9
7	86	2	5	7
8	87	2	6	5
9	86	3	7	5
10	75	4	18	2
Yhteensä	82	2	10	6

Taulukko 3.4. Koko vuoden eläkeläisenä olleiden henkilöiden kotitalouskohtaisten bruttotulojen rakenne tulodesiileittäin vuonna 2007

Tulodesiili	Osuus bruttotuloista, prosenttia			
	Palkkatulot	Yrittäjätulot	Omaisuuustulot	Saadut tulonsiirrot
1	2	0	7	91
2	3	1	12	85
3	5	2	16	77
4	8	2	17	74
5	11	2	15	71
6	16	3	17	64
7	18	5	17	60
8	18	5	18	59
9	23	5	20	53
10	15	9	45	32
Yhteensä	13	4	22	60

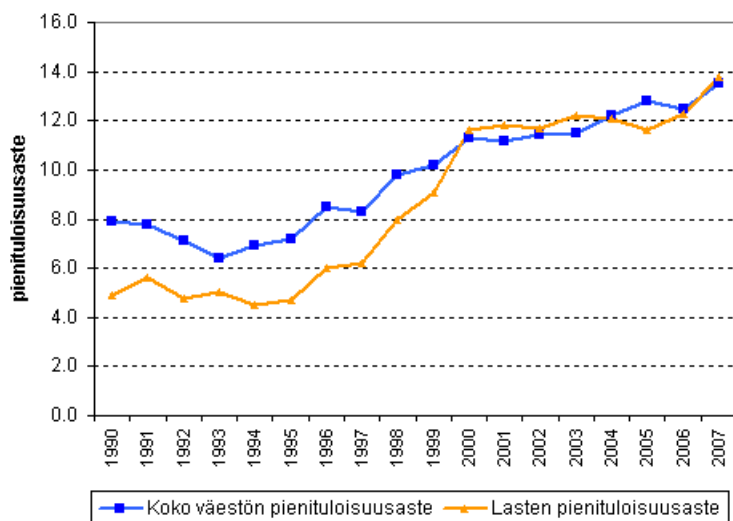
4. Pienituloisuus

4.1 Pienituloisuus 1990 - 2007

Pienituloisiin kotitalouksiin kuului vuonna 2007 noin 707 000 henkilöä eli 13,5 prosenttia väestöstä. Pienituloisista noin 150 000 oli alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsiköyhyys eli pienituloisiin talouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuus kaikista alle 18-vuotiaista oli 13,8 prosenttia. (Kuvio 4.1, taulukko 4.2.)

Pienituloisuusaste nousi edellisestä vuodesta prosenttiyksikön ja pienituloisten henkilöiden määrä kasvoi 55 000:lla. Vuonna 2006 lapsiköyhyys oli 12,3 prosenttia.

Kuvio 4.1 Yleinen pienituloisuusaste ja lapsiköyhyys vuosina 1990 - 2007

Pienituloisuus määritellään *kotitalouksien kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan vuositulon perusteella*: talus luokitellaan pienituloiseksi, jos sen tulot ovat jääneet vähäisemmiksi kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien tulojen mediaanista. Tällä tavoin määritelty pienituloisuuden yläraja oli noin 13 100 euroa yhden henkilön kotitaloudessa vuonna 2007. Erikokoisten kotitalouksien pienituloisuusrajoja esitetään taulukossa 4.1.

Taulukko 4.1 Pienituloisuusrajoja erityyppisille kotitalouksille vuonna 2007

Kotitalouden koostumus	Pienituloisuusraja vuodessa, € / kotitalous
1aikuinen	13 080
1 aikuinen ja 1 lapsi alle 14 v.	17 000
1 aikuinen ja 2 lasta alle 14 v.	20 920
1 aikuinen ja 3 lasta alle 14 v.	24 850
1 aikuinen, 1 alle 14 v. ja 1 lapsi 14-17 v.	23 540
2 aikuista	19 620
2 aikuista (vanhemmat) ja 1 lapsi alle 14 v.	23 540
2 aikuista (vanhemmat) ja 2 lasta alle 14 v.	27 460
2 aikuista (vanhemmat) ja 3 lasta alle 14 v.	31 380
2 aikuista (vanhemmat) ja 4 lasta alle 14 v.	35 310
2 aikuista (vanhemmat) ja 1 lapsi 14 - 17 v.	26 150
2 aikuista (vanhemmat) ja 2 lasta 14-17 v.	32 690
2 aikuista (vanhemmat), 1 lapsi alle 14 v. ja 1 lapsi 14-17 v.	30 080
3 aikuista (esim. vanhemmat ja 18 v. täyttänyt lapsi)	26 150
4 aikuista (esim. vanhemmat ja kaksi 18 v. täyttäneitä lasta)	32 690

- Pienituloisuusmääritelmä: 60% koko väestön ekvivalenttitulon mediaanista.
- Tulokäsitel: käytettävissä oleva tulo

Taulukko 4.2 Pienituloisuusaste (%) ikäryhmittäin. Pienituloisuusraja 60 prosenttia kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaanista

Vuosi	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	Pienituloisten henkilöiden lukumäärä vuonna 2007
Kaikki	7,9	7,2	11,3	11,5	12,2	12,8	12,5	13,5	706 900
-15	5	4	12	12	12	11	12	14	134 100
16-24	11	19	21	24	27	26	23	26	148 200
25-49	5	6	10	10	10	11	11	11	181 800
50-64	9	5	8	7	8	9	9	9	106 200
65-74	14	5	8	7	9	12	11	11	50 900
75-	26	10	14	15	18	19	18	22	85 800
Lapset, alle 18 vuotta	4,9	4,7	11,6	12,2	12,1	11,6	12,3	13,8	150 800
Pienituloisia, 1000 henkilöä	395	362	576	591	629	661	652	707	
Köyhyysraja, euroa / kulutusyksikkö (vuoden 2007 rahassa)	10 188	9593	10 889	11 822	12 353	12 816	12 776	13 079	

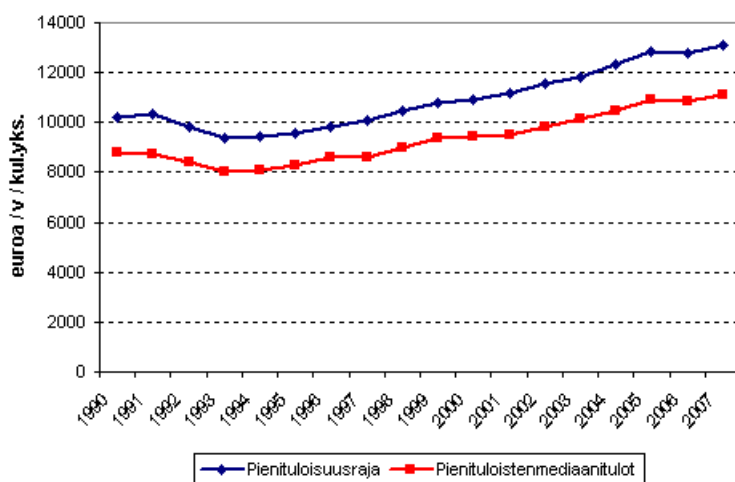
Ekvivalentit tulot saadaan jakamalla kotitalouden käytettävissä olevat tulot talouden kulutusyksiköiden määrällä.

Tällä tavoin määritelty pienituloisuus on tulojaon tilastoinnissa yleinen käytäntö ja muun muassa EU:n tilastoissa ja indikaattoreissa käytetään tätä määritelmää. Samaa asiaa voidaan kutsua myös *köyhyysriskiksi* tai *suhteelliseksi köyhydeksi*. Pienituloisia henkilöitä luonnehditaan *köyhyysuhan alaisina* oleviksi. Terminologiasta käy ilmi ajatus, että suhteellinen pienituloisuus ei ole riittävä köyhyden kriteeri.

Suhteellinen pienituloisuus oli alimmillaan viime vuosikymmenen taloudellisen taantumun aikana vuonna 1993. Silloin köyhyysriskiksi mitattiin 6,4 prosenttia ja pienituloisia henkilöitä oli noin 325 000. Kansantalouden lähdeyttä jälleen nousuun tuloerot ja pienituloisuusaste alkoivat kasvaa. Paradoksaaliselta vaikuttava tilanne - köyhyysriski oli pienin, kun koko kansantalous oli suurissa vaikeuksissa - johtuu juuri pienituloisuusmittarin suhteellisyydestä. Kun koko kotitaloussektori menetti tuloja taantumun aikana, mediaanitulot laskivat ja sen mukana pienituloisuusraja aleni (kuvio 4.2). Osa pienituloisista talouksista joutui alentuneen pienituloisuusrajan yläpuolelle, vaikka niiden tulotaso ei mitenkään muuttunut. Hyvä esimerkki tästä on, että ikääntyneimpien pienituloisuusaste laski taantumun aikana voimakkaasti (taulukko 4.2), koska eläketulot eivät merkittävästi muuttuneet, mutta pienituloisuusraja aleni.

Nousukaudella pienituloisuusaste on noussut mediaanitulojen noustessa: yhä enemmän on kotitalouksia, jotka ovat jääneet keskimääräisestä tulokehityksestä jälkeen. Suhteellisen pienituloisuuden muutokset kuvastavat tulojakauman muodon muutosta eivätkä niinkään absoluuttista muutosta tulotasossa.

Kuvio 4.2 Pienituloisuusraja ja pienituloisen väestön käytettävissä olevat mediaanitulot vuosina 1990 - 2007, kotitalouksien käytettävissä olevat tulot / kulutusyksikkö

Pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön määrä kasvoi, mutta vielä 1990-luvulla pienituloisten ei voi sanoa yleisesti ottaen köyhtyneen: pienituloisen väestön reaalin mediaanilla mitattu tulotason vaihtelu on noudatellut pienituloisuusrajan vaihtelua. 2000-luvulla pienituloisten mediaanitulojen nousu hidastui, mikä on

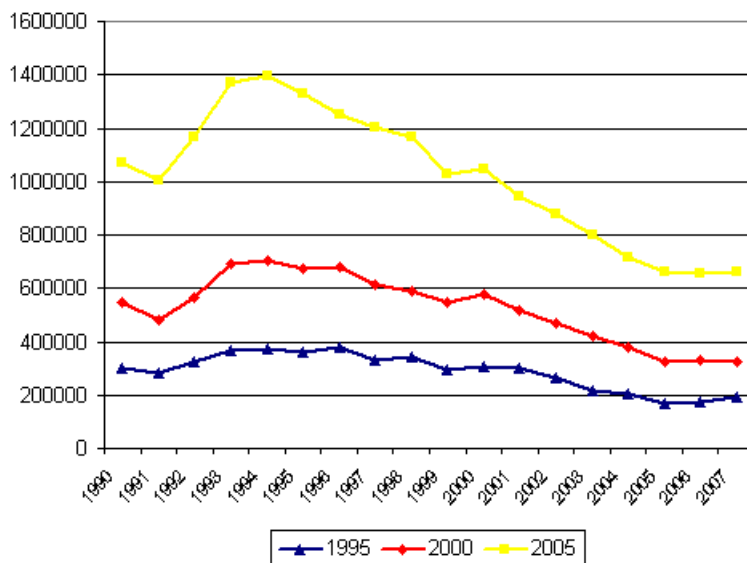

merkinnyt niin sanotun köyhyysvajeen kasvua noin kahdella prosenttiyksiköllä (kuvio 4.2). Köyhyysvaje lasketaan pienituloisuusrajan ja pienituloisen väestön tulomediaanin erotuksen osuutena pienituloisuusrajasta. Vuoden 1996 köyhyysvaje oli 13 prosenttia ja siitä se on noussut 15 prosenttiin vuonna 2007.

Pienituloisuusasteen muutos ei kuvaa kotitalouksien toimeentulon absoluuttista muutosta. Niinpä seuraavassa tarkastellaan aikasarjaa vähemmän suhteellisesti. Mitään yleisesti hyväksyttyä absoluuttista pienituloisuus- tai köyhyysmittaria ei ole, mutta hyvänä korvikkeena käytetään usein kiinteää pienituloisuusrajaa. Se valitaan tarkastelujakson alussa ja pidetään reaaliarvoltaan samana. Se on riippumaton mediaanitulon vaihtelusta (kuvio 4.3).

Kiinteällä pienituloisuusrajalla mitattu pienituloisuus oli huipussaan 1990-luvun taantuman aikana ja on sen jälkeen alentunut, mutta kehityksen suunta on muuttunut kolmen viimeisen vuoden aikana: kiinteään rajaan sidottu pienituloisuuden lasku on taittunut ja kääntynyt jopa kasvuun. Tämä tarkoittaa hyvin alhaisen tulotason yleistymistä: aikaisemmat köyhyysrajat ovat euromääräisesti matalampia, ja kiinteään tulorajaan sidottu pienituloisuuden laskeva kehitys osoittaa pienituloistenkin tulojen kasvua. Kiinteään tulorajaan sidottu pienituloisuuden laskun pysähtyminen tarkoittaa sitä, että kaikkein pienituloisimpien kotitalouksien reaalitytulot eivät kasva. Esimerkiksi vuoden 2005 köyhyysraja oli noin 250 euroa matalampi kuin vuoden 2007 raja. Tämän rajan alle jääneiden henkilöiden lukumäärän olisi pitänyt jatkaa laskuaan vuosina 2005-2007, mikäli pienituloisten reaalitytulot olisivat pysyneet keskimääräisen tulokehityksen tahdissa.

Kuvio 4.3 Pienituloisten henkilöiden lukumäärä vuosina 1990-2007 kolmeen eri ajankohtaan kiinnitetyn pienituloisuusrajan mukaan

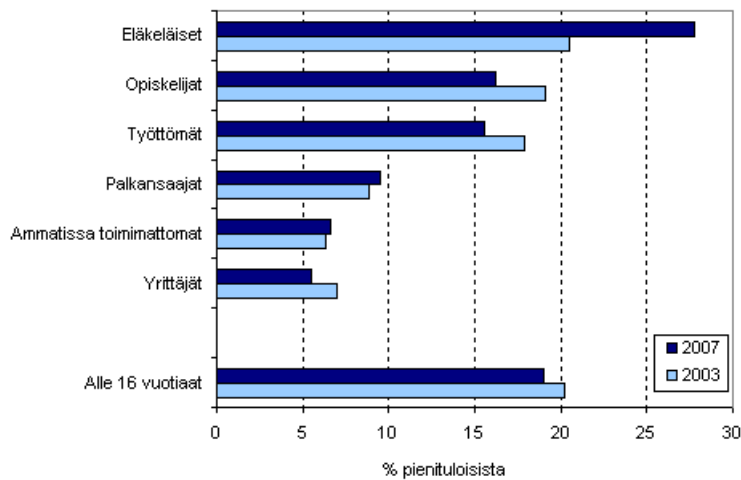
4.2 Pienituloisuuden rakenne ja köyhyysriskit 2003 - 2007

Lähes 200 000 eläkeläistä pienituloisuusrajan alapuolella

Suurin pienituloisten sosioekonominen ryhmä vuonna 2007 olivat eläkeläiset. Lähes 200 000 eläkeläistä asui pienituloisessa kotitaloudessa, mikä vastaa 28 prosenttia kaikista pienituloisista (kuvio 4.4). Pienituloisista sekä työttömiä että opiskelijoita oli noin joka kuudes ja palkansaajia noin joka kymmenes. Sosioekonominen asema määritellään kaikille yli 15-vuotiaille. Noin 19 prosenttia pienituloisissa kotitalouksissa elävistä oli alle 16-vuotiaita, joille ei määritellä omaa sosioekonomista asemaa.

Tässä tarkastelussa sosioekonominen asema määräytyy henkilöittäin. Menetelmä poikkeaa ennen vuotta 2007 julkaistusta tulonjakotilaston julkaisuista, joissa kaikkien kotitalouden jäsenten sosioekonominen asema määräytyi kotitalouden viitehenkilön mukaan, eivätkä seuraavassa esitetyt luvut siten ole vertailukelpoisia aiempien julkaisujen kanssa. Tässä katsauksessa esitetyt luvut eri vuosille ovat vertailukelpoisia keskenään.

Kuvio 4.4 Pienituloisen väestön rakenne sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2003 ja 2007

Pienituloisten määrä kasvoi noin 20 prosenttia vuoden 2002 jälkeen ja samalla pienituloisten sosioekonominen rakenne muuttui: eläkeläisten osuus pienituloisista kasvoi voimakkaasti ja opiskelijoiden, lasten ja työttömien osuus vähentyi.

Eläkeläisten köyhyysriski ja pienituloisten eläkeläisten lukumäärä ovat jälleen lähteneet kasvuun. Vuodesta 2003 vuoteen 2007 pienituloisten eläkeläisten määrä kasvoi noin 76 600:lla ja eläkeläisten pienituloisuusaste nousi 11 prosentista 17 prosenttiin (taulukko 4.3). Eläkeläisten köyhyysriski riippuu hyvin paljon eläkeikää edeltävästä toiminnasta. Eläkkeellä olevista toimihenkilöistä vain yhdeksän prosenttia oli pienituloisia vuonna 2007. Tosin eläkkeellä olevien toimihenkilöiden pienituloisuusaste on noussut 2000-luvulla sen oltua palkansaajien pienituloisuusasteen tasolla vielä 1990-luvun lopussa. Eläkkeellä olevien maatalousyrittäjien ja työntekijöiden pienituloisuusasteet olivat vuonna 2007 yli 20 prosenttia, ja ryhmän 'muut eläkeläiset' pienituloisuusaste yli 30 prosenttia.

Lähes joka toinen työtön (48 %) elää kotitaloudessa, jonka ekvivalentit käytettävissä olevat tulot ovat pienituloisuusrajan alapuolella. Opiskelijoista 30 prosenttia elää pienituloisessa kotitaloudessa, muiden ammatissa toimimattomien ryhmässä noin joka neljäs. Palkansaajista vain kolme prosenttia elää köyhyysuhan alaisessa kotitaloudessa.

Työttömien pienituloisuusaste kasvoi vuodesta 2006 vuoteen 2007 4,4 prosenttiyksiköllä ja vuodesta 2003 kymmenellä prosenttiyksiköllä. Pienituloisia työttömiä oli kuitenkin vuonna 2007 vähemmän kuin vuonna 2006 tai vuonna 2003, sillä työttömyysasteen lasku on vähentänyt kaikkien työttömien lukumäärää.

Palkansaajien pienituloisuus on edelleen melko harvinaista, vaikka vuoden 2007 pienituloisuusaste, 3,4 prosenttia, on tarkasteltavan ajanjakson korkein. Palkansaajien osuus pienituloisista on noin yhdeksän prosenttia, vaikka se on lukumäärältään selvästi suurin sosioekonominen ryhmä. Myös yrittäjien pienituloisuusaste on pysynyt melko vakaana, hieman kymmenen prosentin yläpuolella. Opiskelijoiden pienituloisuusaste on pysytellyt vuosien 2003 -2007 ajan noin 30 prosentissa.

Taulukko 4.3 Pienituloisuusaste (%) sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 2003-2007

Vuosi	2003	2004	2005	2006	2007
Yrittäjät	13,3	11,9	12,4	12,2	12,5
Maatalousyrittäjä	13,6	13,9	12,8	12,3	10,4
Työnantajayrittäjä	8,6	6,0	5,5	6,6	7,7
Yksinäisyrittäjä	16,6	14,7	17,3	16,6	17,1
Palkansaajat	2,8	2,4	2,7	2,7	3,4
Opiskelijat	27,4	29,6	31,1	29,7	29,7
Eläkeläiset	10,9	13,2	15,4	15,0	16,6
Eläkkeellä oleva maatalousyrittäjä	18,6	19,5	24,1	21,0	24,1
Eläkkeellä oleva muu yrittäjä	11,1	15,3	12,3	11,8	13,6
Eläkkeellä oleva toimihenkilö	3,9	6,1	8,5	8,2	8,5
Eläkkeellä oleva työntekijä	13,0	16,6	18,1	18,8	21,2
Muu eläkeläinen	20,9	21,0	28,4	31,3	31,7
Muut ammatissa toimimattomat	22,6	26,2	25,7	25,4	26,0
Työttömät	37,8	40,5	44,4	43,7	48,1
Alle 16-vuotiaat	12,2	12,3	11,3	12,2	14,0
Koko väestö	11,5	12,2	12,8	12,5	13,5

Yksinhuoltajilla ja yksin asuvilla suurin köyhyysriski

Suhteellinen köyhyysriski on suurin yksinhuoltajilla ja yhden hengen kotitalouksilla, kun pienituloisuutta tarkastellaan kotitalouden elinvaiheen mukaan. Tällaisissa kotitalouksissa asuvista yli 30 prosenttia oli pienituloisia vuonna 2007 (taulukko 4.4).

Yhden hengen talouksista suurin pienituloisuusaste on nuorimmilla, alle 35-vuotiailla sekä vanhimmilla, yli 65-vuotiailla. Myös 35–64-vuotiailla yksin asuvilla on selvästi keskimääräistä suurempi köyhyysriski.

Pienituloisten yhden hengen kotitalouksien köyhyysriski on kasvanut vuoden 2002 jälkeen viidellä prosenttiyksiköllä. Nuorten pienituloisuusaste on kasvanut keskimääräistä vähemmän ja vanhustalouksien pienituloisuusaste keskimääräistä enemmän. Eläketulojen varassa olevien suhteellinen pienituloisuus vaihtelee voimakkaasti suhdannekäänteissä, mutta muutoksia selittävät enemmänkin mediaanitulojen muutokset kuin muutokset ikääntyneen väestön tulotasossa.

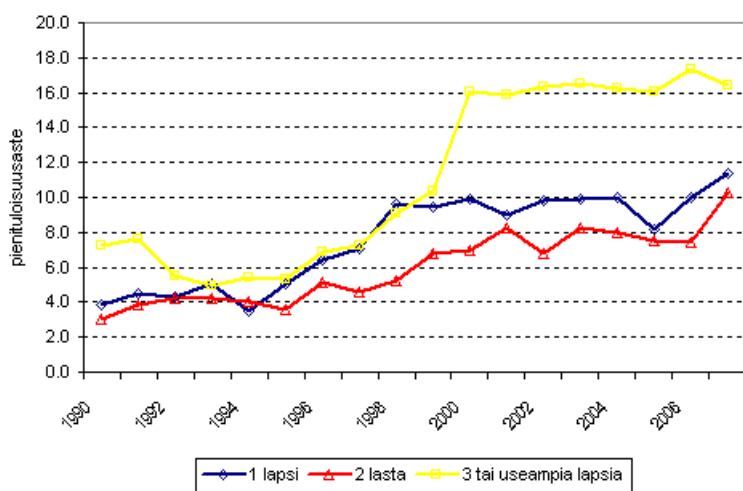
Taulukko 4.4 Henkilöiden pienituloisuusaste (%) kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 2003-2007

Vuosi	2003	2004	2005	2006	2007
Yhden hengen talous	25,3	27,8	31,4	29,3	30,7
Yhden hengen talous, ikä alle 35	38,2	42,4	44,2	40,9	41,5
Yhden hengen talous, ikä 35-64	21,0	21,2	24,2	24,5	24,9
Yhden hengen talous, ikä yli 64	21,3	25,2	31,0	26,9	30,4
Yksinhuoltajat	25,6	26,8	25,4	25,2	32,3
Lapsettomat parit	6,0	6,4	6,4	5,9	6,1
Lapsettomat parit, ikä alle 35	16,6	15,6	14,8	12,0	11,4
Lapsettomat parit, ikä 35-64	2,8	3,6	3,7	3,4	4,0
Lapsettomat parit, ikä yli 64	3,3	4,0	5,0	5,6	5,9
Parit joilla lapsia	9,4	8,9	7,9	8,7	9,8
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7 v	12,5	11,1	11,8	11,0	12,2
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7 v	13,5	12,9	9,3	12,1	13,0
Parit, joilla lapsia, nuorin 7-12 v	4,9	4,2	3,2	4,5	6,5
Parit, joilla lapsia, nuorin 13-17 v	4,1	6,2	6,7	5,3	4,8
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v, lapsia	8,9	7,9	9,0	10,9	9,2
Muut	4,5	6,6	8,5	7,9	8,6
Kaikki kotitaloudet	11,5	12,2	12,8	12,5	13,5

Yksinhuoltajatalouksiin kuuluvien määrä väestössä on vähentynyt, mutta pienituloisuusaste on noussut jyrkästi. Koska yksinhuoltajien määrä otoksessa on varsin pieni, ovat tämän ryhmän pienituloisuusasteen yksittäiset vuosimuutokset alttiita satunnaisvaihtelulle. Pitkällä aikavälillä muutos on kuitenkin merkittävä: 1990-luvun puolivälin jälkeen yksinhuoltajatalouksiin kuuluvien köyhyysriski on nelinkertaistunut. 2000-luvulla köyhyysriskin kasvu on tasaantunut lukuun ottamatta vuoden 2007 suurta kasvua.

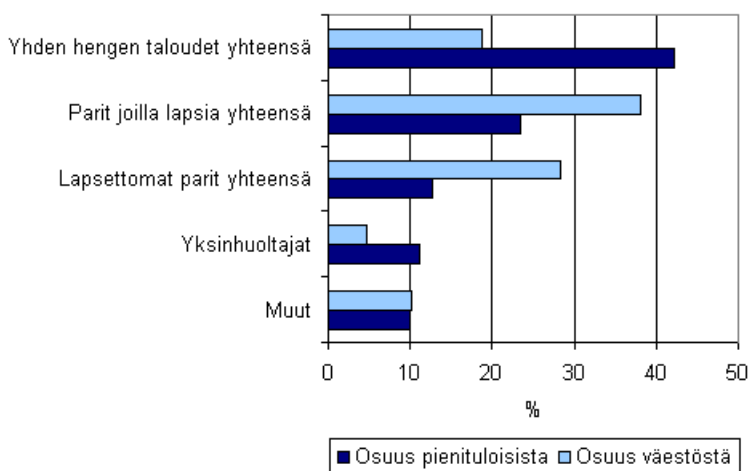
Lapsiperheiden pienituloisuus on vuoden 2002 jälkeen vaihdellut 10 ja 12 prosentin välillä. Perheiden sisäinen vaihtelu on suurta: yksinhuoltajatalouksissa, pikkulapsiperheissä (nuorin lapsi alle 7-vuotias) ja kolmen tai useamman lapsen perheissä (kuvio 4.5) köyhyysriski on suurempi kuin lapsiperheissä keskimäärin. Yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden vuoksi lapsiköyhyys (kuvio 4.1, taulukko 4.2) on korkeampaa kuin kaikkien lapsiperheisiin kuuluvien henkilöiden keskimääräinen köyhyysriski. Kahden huoltajan lapsiperheistä pienituloisuusaste on suurin niillä kotitalouksilla, joiden nuorin lapsi on alle 7-vuotias. Nämä kotitaloudet ovat usein työuransa alkuvaiheessa, saavat keskimäärin muita lapsiperheitä vähemmän palkka- ja omaisuustuloja ja elävät enemmän tulonsiirtojen varassa.

Kuvio 4.5 Lapsiperheisiin kuuluvien henkilöiden pienituloisuusaste (%) perheen lapsiluvun mukaan vuosina 1990–2007

Vähiten pienituloisia on lapsettomien parien luokassa. Erityisesti 35–64 -vuotiaat lapsettomat pariskunnat ovat keskimääräistä hyvätuloisempia, suhteellista köyhyysriskiä esiintyy vain neljällä prosentilla näissä kotitalouksissa asuvista. Nuorten lapsettomien parien köyhyysriski aleni merkittävästi vuosina 2003–2007.

Kuvio 4.6 Eri elinvaiheissa olevan väestön osuus pienituloisesta väestöstä ja koko väestöstä vuonna 2007

Työssä käyvä alittaa harvoin köyhyysrajan

Tässä jaksossa esitetyt luvut voivat jonkin verran poiketa edellä esitetyistä siksi, että tarkastelu on rajattu työikäisiin.

Valtaosa köyhyysrajan alittaneista henkilöistä ei tee ansiotyötä: opiskelijoiden, työttömien, eläkeläisten ja muiden työelämän ulkopuolella olevien osuus on noin 60 prosenttia työikäisestä köyhyysrajan alittavasta väestöstä. Työssä käymättömän väestön pienituloisuusaste on kasvanut, mutta työssä käyvän väestön pienituloisuusaste on pysynyt melko ennallaan.

Seuraavassa tarkastellaan työikäisten henkilöiden ja heidän talouksiensa pienituloisuutta työssäkäynnin näkökulmasta. Tarkastelun ulkopuolelle jätetään lähinnä vanhustaloudet, joihin ei kuulu työikäisiä.

Väestön valtaosa saa toimeentulonsa työstä: vuonna 2007 maan 5,3 -miljoonaisesta väestöstä noin 3,5 miljoonaa oli työikäisiä (16–64-vuotiaita), joista noin 2,3 miljoonaa henkilöä kävi työssä vuoden 2007 aikana vähintään puoli vuotta. Työikäisten talouksiin kuului vuonna 2007 noin 4,5 miljoonaa henkilöä.

Työssä käyviksi luokitellaan tässä henkilöt, jotka tulonmääräytymisvuoden aikana olivat vähintään kuusi kuukautta työllisinä yrittäjinä tai kokopäiväisinä tai osapäiväisinä palkansaajina.

Työssä käyvien henkilöiden suhteellinen pienituloisuus on tarkastelujakson aikana vaihdellut neljän prosentin tuntumassa. Pienituloisuusaste oli 4,6 prosenttia vuonna 2007. Pienituloisuusrajan alitti vuonna 2007 runsaat 100 000 työllistä. Työssä käymättömien pienituloisuusaste on noussut selvästi vuodesta 2003. (Taulukko 4.5.)

Taulukko 4.5 Työikäisten henkilöiden pienituloisuusaste (%) työllisyyden mukaan vuosina 2003–2007

Vuosi		2003	2004	2005	2006	2007
Työikäiset	Työllinen	4,3	3,8	4,1	4,0	4,6
	Ei työllinen	24,7	27,5	28,4	28,6	29,2

Kun pienituloisuus määritetty kotitalouden kokoon suhteutetun ekvivalenttin tulon perusteella, joka koostuu sen kaikkien jäsenten eri tulolähteistä saamista tuloista, on paikallaan tarkastella myös sitä, miten henkilön köyhyysriski aktualisoituu, kun koko kotitalouden työpanos otetaan huomioon. Tätä varten tarkasteltiin kotitalouksien kaikkien työssä käyvien jäsenten ja kaikkien jäsenten lukumääriä. Kotitaloudet luokiteltiin työssäkäyntiasteen perusteella kolmeen ryhmään: 1) taloudet, joiden työikäisistä jäsenistä yksikään ei käynyt viitevuoden aikana työssä, 2) taloudet, joiden työikäisistä jäsenistä osa kävi viitevuoden aikana työssä ja 3) taloudet, joiden kaikki työikäiset jäsenet kävivät työssä viitevuoden aikana.

Taulukko 4.6 Henkilöiden pienituloisuusaste (%) kotitalouden työssäkäyntiasteen mukaan vuosina 2003–2007

Vuosi		2003	2004	2005	2006	2007
Kotitalouden työikäisistä	- ei työllisiä	40,8	47,3	47,0	46,5	50,9
	- osa työllisiä	8,5	8,5	8,6	9,4	9,5
	- kaikki työllisiä	3,4	2,5	2,9	2,8	3,7

Köyhyysriski on korkein, 51 prosenttia, kun toimeentulo on muiden kuin ansiotulojen varassa ja matalin, neljä prosenttia, jos kaikki kotitalouden työikäiset käyvät työssä. Köyhyysriski kasvaa heti kun kotitalouden työpanos vähenee (taulukko 4.6, taulukko 4.7).

Taulukko 4.7 Työssäkäyvien henkilöiden pienituloisuusaste (%) yhden hengen talouksissa ja useamman hengen talouksissa vuosina 2003–2007. Osuus henkilöistä talouksissa, joissa työikäisiä

Vuosi		2003	2004	2005	2006	2007
Yksinäistalous:	- työssä käyvä	8,3	7,1	7,8	7,0	8,8
Monijäseniset taloudet:	- osa työikäisistä työssä	8,5	8,5	8,6	9,4	9,5
	- kaikki työikäiset työssä	2,4	1,6	1,9	1,9	2,6

4.3 Koettu toimeentulo

Vuodesta 2003 alkaen tulo- ja elinolotutkimuksen vastaajilta on tiedusteltu, riittävätkö tulot tavanomaisten menojen katteeksi. Köyhyysrajan alapuolella olevasta väestöstä useammalla kuin joka toisella on ollut vähintään

lieviä vaikeuksia saada rahat riittämään, kun muusta väestöstä joka viidennellä oli vaikeuksia (taulukko 4.8). Molemmissa ryhmissä osuus oli matalimmillaan vuonna 2006.

Kysyttäessä, miten vastaajat ovat kokeneet asumismenojen rasittavan taloudellisesti, kolme neljästä vastasi niiden rasittavan suuresti tai kohtalaisesti. Köyhyysrajan alapuolella olevista näin vastasi 80 prosenttia vuonna 2007, muista 75 prosenttia. Asumismenot koettiin aavistuksen verran rasittavammiksi vuonna 2007 kuin 2006.

Tutkimuksessa on kerätty myös tietoja maksuhäiriöistä. Noin 16 prosentilla kotitalousväestöstä oli jäänyt laskuja maksamatta vuoden 2007 aikana, köyhyysrajan alapuolella olleista runsaalla kolmanneksella, muista 15 prosentilla. Maksuhäiriöiden yleisyys väheni vuodesta 2006, mutta ylivelkaantuneiksi itsensä kokevien määrä kasvoi.

Tulo- ja elinolotutkimuksen 2007 haastattelutiedot kerättiin keväällä 2008. Vastaajia pyydettiin arvioimaan oman taloudellisen tilanteensa kehitystä seuraavien 12 kuukauden aikana. Ennuste huononi hienoisesti edellisvuodesta. Pienituloiset arvioivat oman taloudellisen tilanteensa kehitystä hyvin samankaltaisesti kuin pienituloisuusrajan yläpuolella olevat.

Taulukko 4.8 Eräitä koettua toimeentuloa kuvaavia jakaumia pienituloisuuden mukaan vuosina 2003-2007

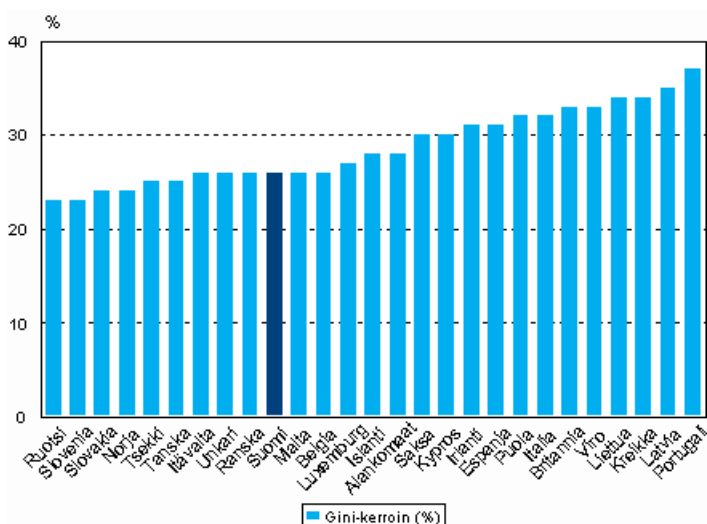
Vuosi		2003	2004	2005	2006	2007
Tulot eivät kata tavanomaisia menoja	Pienituloiset	57	59	58	56	57
	Muut	27	25	23	21	23
Asumiskustannusrasitus vähintään kohtalainen	Pienituloiset	83	82	79	82	83
	Muut	75	75	74	74	75
Maksuhäiriöitä ainakin kerran edell. vuoden aikana	Pienituloiset	46	45	45	45	39
	Muut	19	18	16	16	15
Ylivelkaantunut	Pienituloiset	7	5	4	5	5
	Muut	3	2	2	2	3
Talous kehittymässä huononpaan suuntaan	Pienituloiset	13	13	16	13	15
	Muut	12	13	12	11	13

5. Suomen tuloerot kansainvälisessä vertailussa

5.1 Tuloerot Suomessa edelleen keskimääräistä pienemmät

Suomi on kansainvälisesti vertaillen edelleen keskimääräistä pienempien tuloerojen maa, vaikka tuloerot ovat Suomessa kasvaneet muita OECD-maita nopeammin erityisesti 1990-luvun puolenvälin jälkeen. Myös pienituloisten osuus väestöstä (köyhyysriski) on Suomessa hieman EU:n keskitasoa alhaisempi. Lasten ja lapsiperheiden köyhyysriski on Suomessa ja muissa Pohjoismaissa alhaisempi kuin muualla Euroopassa.

Kuvio 5.1 Tuloerot Euroopassa Gini-kertoimella mitattuna. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

Kuviossa 5.1 maat on järjestetty tuloeroja mittaavan Gini-kertoimen mukaan. Suomessa tuloerot ovat edelleen keskimääräistä pienemmät, vaikkakin jonkin verran muita Pohjoismaita suuremmat. Kansainvälisissä vertailuissa käytettävän tulokäsitteen mukainen Gini-kerroin oli vuonna 2006 Suomessa 26,1¹⁾.

Suurimmat suhteelliset tuloerot olivat tutkimuksessa mukana olleista maista Portugalissa, Baltian maissa, Kreikassa ja Britanniassa. Maiden väliin pieniin eroihin (esimerkiksi yhden prosenttiyksikön eroihin Gini-kertoimissa) ei ole syytä kiinnittää huomiota tietojen vertailukelpoisuuteen liittyvien ongelmien ja otantavirheiden vuoksi.

5.2 Tuloerojen muutos

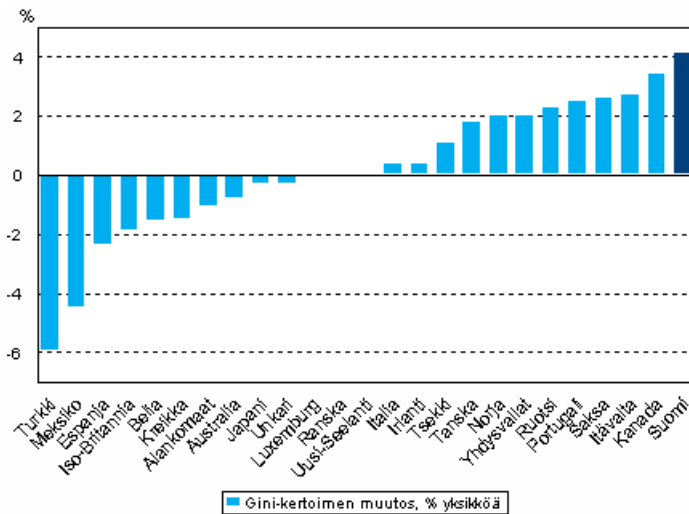
EU:n tulo- ja elinolotutkimuksesta on saatavilla kattavia tietoja vasta tiedonkeruuvuodesta 2005 alkaen. Tuloerojen muutosta pitemmällä aikavälillä on kuitenkin tutkinut OECD, jonka tietolähde Suomen osalta on tulonjakotilasto²⁾.

Kuviossa 5.2 on esitetty OECD:n tutkimukseen perustuen tuloerojen muutos 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puoliväliin. Suomen tiedot ovat vuosilta 1995 ja 2004. Tuloerojen kasvu Suomessa on ollut voimakkaampaa kuin muissa OECD-maissa, kun muutosta tarkastellaan Gini-kertoimen muutoksena prosenttiyksikköinä.

¹⁾Tulonjakotilaston kansallisen tulokäsitteen mukaan Gini-kerroin vuonna 2006 oli 27,3. Kansallisten tietojen ja EU:n tulo- ja elinolotutkimuksen välinen ero selittyy täysin tulokäsitteen eroilla, koska tiedot perustuvat samaan otokseen. Eurostat raportoi tiedot pyöristämällä desimaalit.

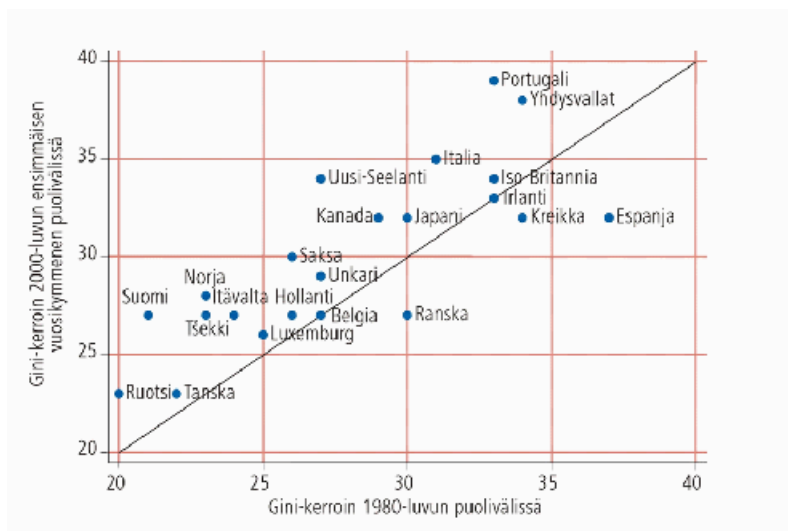
²⁾OECD (2008): "Growing unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries". Suomen tiedot perustuvat Tilastokeskuksessa tehtyihin laskelmiin vuosien 1986, 1995, 2000 ja 2004 tulonjakotilastoista. OECD:n tulonjakotutkimuksen tulokäsite poikkeaa kansallisesta tulokäsitteestä ja Eurostatin tulokäsitteestä, mutta ajallinen muutos on samanlaista.

Kuvio 5.2 Gini-kertoimen muutos (%-yksikköä) 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puoliväliin. Lähde: OECD

Myös 1980-luvun puoliväliin verrattaessa tuloerojen kasvu on Suomessa ollut suurempaa kuin useimmissa OECD-maissa. Alhaisen lähtötason vuoksi Suomen tuloerot ovat kuitenkin edelleen OECD-maiden keskitasoa tai hieman pienemmät. Kuviossa 5.3 on esitetty Gini-kertoimet 1980-luvun puolivälissä ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä. Etäisyys kuvion lävistäjästä kertoo Gini-kertoimen muutoksen.

Kuvio 5.3 Tuloerot OECD-maissa 1980-luvun puolivälissä ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä. Lähde: OECD

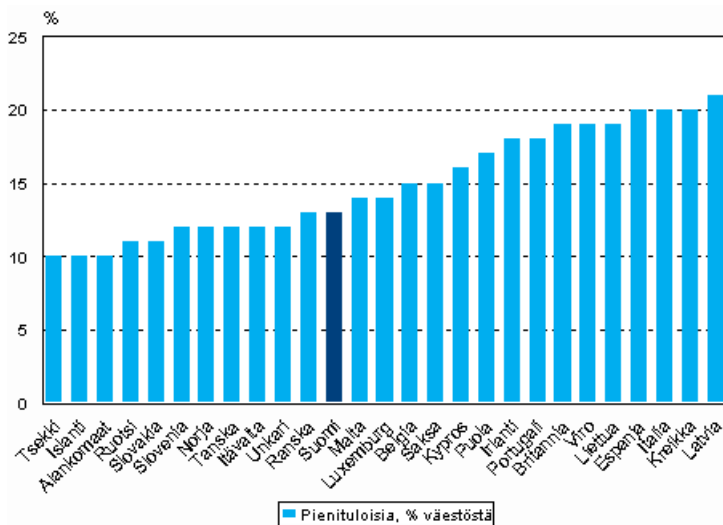
Kahdenkymmenen vuoden ajanjaksolla Gini-kertoimen muutos prosenttiyksiköissä (6 %-yksikköä) on ollut toiseksi suurinta Uuden-Seelannin jälkeen. Keskimääräinen Gini-kertoimen muutos OECD-maissa oli ajanjaksolla noin 2 prosenttiyksikköä.

5.3 Pienituloisia eniten Latviassa

Pienituloisia (köyhyysuhan alaisia) ovat EU-määritelmän mukaan henkilöt, joiden kotitalouksien kulutusyksikköä kohden lasketut tulot ovat alle 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. Korkeimmat suhteelliset pienituloisuusasteet löytyvät maista, joissa tuloerot ovat suuret (kuvio 5.4). Korkeiden tuloerojen maissa pienituloisia on karkeasti ottaen noin viidesosa väestöstä, kun pienten tuloerojen maissa osuudet ovat lähempänä kymmenesosaa.

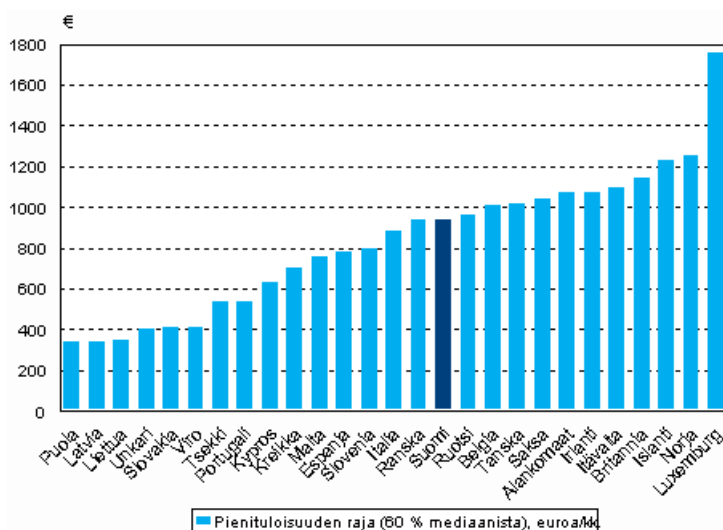

Kuvio 5.4 Pienituloisten henkilöiden osuudet Euroopan maissa. Pienituloisuusraja 60 % kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaanista. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

Kansalliseen mediaanituloon suhteutettu pienituloisuusaste kuvaa pieni- ja keskituloisten välisiä toimeentuloeroja kunkin maan sisällä. Suhteelliset tuloero- ja pienituloisuusindikaattorit eivät siten ota huomioon maiden välisiä elintasoeroja. Kuviossa 5.5 on esitetty ostovoimakorjatut pienituloisuusrajat Euroopan maissa. Pienituloisuuden raja kuvaa myös maan keskimääräistä tulotasoa, sillä raja on 60 prosenttia kunkin maan keskimääräisestä tulosta (mediaanitulosta). Kuvion perustana olevat luvut ovat liitetaulukossa 16.

Kuvio 5.5 Pienituloisuusrajat Euroopan maissa (€/kk), ostovoimakorjattuna. Pienituloisuusraja 60 % kotitalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaanista. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

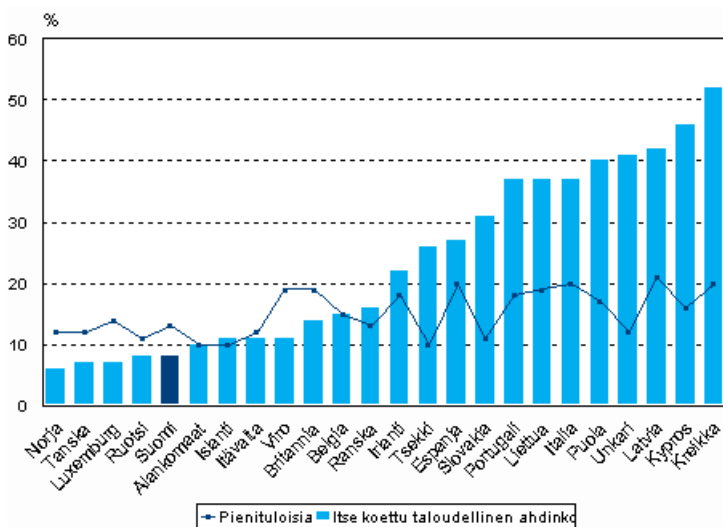
Suomen tulotas³⁾ on kansainvälisesti vertailukelpoisen tulokäsitteen mukaan Euroopan maiden keskitasoa. Pienituloisuuden raja oli 940 euroa kuukaudessa, joka oli samaa tasoa kuin Ruotsissa ja Ranskassa. Tanskassa raja oli 1020 euroa ja Norjassa selvästi korkeampi eli 1250 euroa. Virossa raja oli 410 euroa kuukaudessa. Luvut ovat ostovoimakorjattuja eli yksityisen kulutuksen hintaerot maiden välillä on huomioitu. Myös muissa Itä-Euroopan maissa pienituloisuusrajat ja siten myös tulotasot ovat alhaisia, vaikka mittausvirheet ja vain rahatulot sisältävät tulokäsite aiheuttavat harhaa tuloksiin.

Pienituloisuusasteet eivät siis huomioi maiden välisiä elintasoeroja. Kuviossa 5.6 on tämän vuoksi esitetty pienituloisuusasteiden ohella tietoja kotitalouksien itse kokemasta taloudellisesta ahdingosta (menojen kattaminen

³⁾Kansallisten tietojen mukaan raja vuonna 2006 oli 1040 euroa kuukaudessa (nimellisenä). Ero selittyy suurelta osin laskennallisen asuntotulon sisältymisellä kansalliseen tulokäsitteeseen.

tuloilla vaikeaa tai erittäin vaikeaa). Erot maiden välillä ovat tämän indikaattorin mukaan huomattavasti suuremmat kuin suhteellisen pienituloisuusasteen perusteella.

Kuvio 5.6 Toimeentulovaikeuksia kokeneisiin talouksiin kuuluneiden henkilöiden osuus väestöstä ja pienituloisuusasteet. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

Alhaisen tulotason maissa toimeentulovaikeuksia ilmoittaneiden osuudet voivat olla korkeita, vaikka suhteellinen pienituloisuusaste olisi alhainen. Esimerkiksi Slovakiassa 31 prosenttia väestöstä koki toimeentulovaikeuksia, vaikka suhteellinen pienituloisuusaste oli Suomea pienempi eli 11 prosenttia. Tšekissä toimeentulovaikeuksia oli 29 prosentilla väestöstä. Korkeimmillaan vaikeuksia kokeneiden osuudet olivat noin 50 prosenttia Latviassa, Kreikassa ja Puolassa.

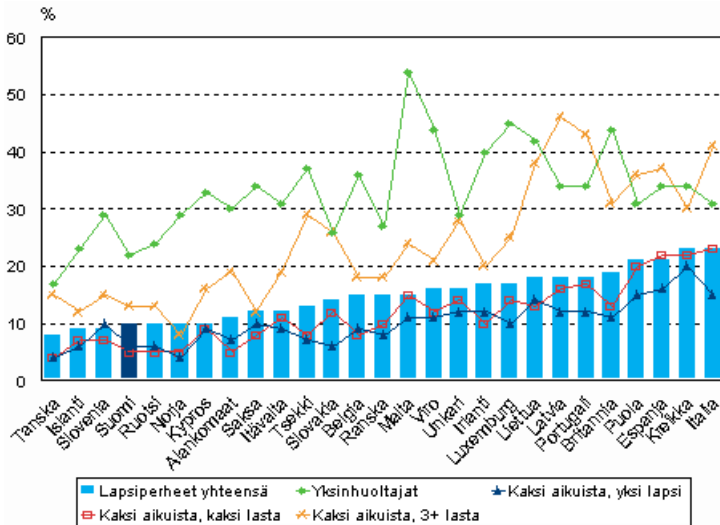
Suomessa 8 prosenttia väestöstä kuului kotitalouksiin, joissa koettiin vaikeaksi tai erittäin vaikeaksi kattaa menot tuloilla. Suomen lisäksi Norjassa, Tanskassa, Luxemburgissa ja Ruotsissa osuus jäi alle kymmenen prosentin. Näiden maiden lisäksi vaikeuksia kokeneiden osuus oli pienituloisuusastetta alhaisempi myös Itävallassa, Britanniassa ja Virossa.

5.4 Pohjoismaissa lapsiperheiden pienituloisuus vähäisintä

Lapsiperheiden pienituloisuusasteet⁴⁾ olivat alhaisimpia Pohjoismaissa, Sloveniassa ja Kyproksella ja korkeimpia Italiassa, Kreikassa, Puolassa ja Espanjassa (kuvio 5.7). Pohjoismaissa kaikkien perhetyyppien pienituloisuusasteet ovat muita maita alhaisempia. Yksinhuoltajilla ja monilapsisilla perheillä on kaikissa maissa muita lapsiperheitä selvästi korkeampi köyhyysriski. Yksinhuoltajien estimaatteihin liittyy muita ryhmiä enemmän epävarmuutta pienen otoskoon vuoksi. Etelä-Euroopassa yksinhuoltajien osuus väestöstä on muuta Eurooppaa selvästi alhaisempi.

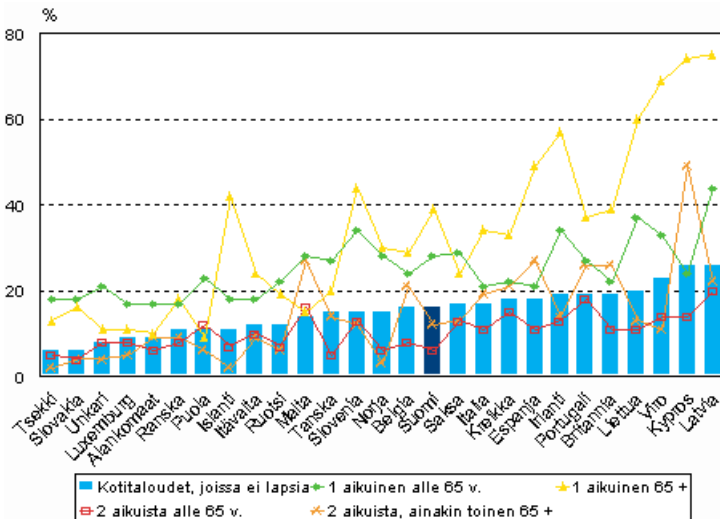
⁴⁾Lapsiperheiden pienituloisuusaste tarkoittaa pienituloisiin lapsiperheisiin kuuluvien aikuisten ja lasten osuutta kaikista lapsiperheisiin kuuluvista aikuisista ja lapsista. Lasten pienituloisuusaste tarkoittaa pienituloisissa kotitalouksissa asuvien lasten osuutta kaikista lapsista.

Kuvio 5.7 Lapsiperheisiin kuuluvien henkilöiden pienituloisuusasteet. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

Kun tarkastellaan lapsettomiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä, sijoittuu Suomi 27 maan joukossa keskivaiheille (kuvio 5.8). Kotitalouden koko näyttäisi olevan ikää merkittävämpi tekijä pienituloisuusasteessa, sillä yhden hengen talouksilla on lähes kaikissa maissa korkeammat pienituloisuusasteet kuin kahden aikuisen lapsettomilla pareilla. Baltian maissa, Irlannissa ja Kyproksella ikääntyneistä yhden hengen talouksista yli puolet jäi suhteellisen köyhyysrajan alapuolelle.

Kuvio 5.8 Lapsettomiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden pienituloisuusasteet. Lähde: Eurostat, EU:n tuloja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

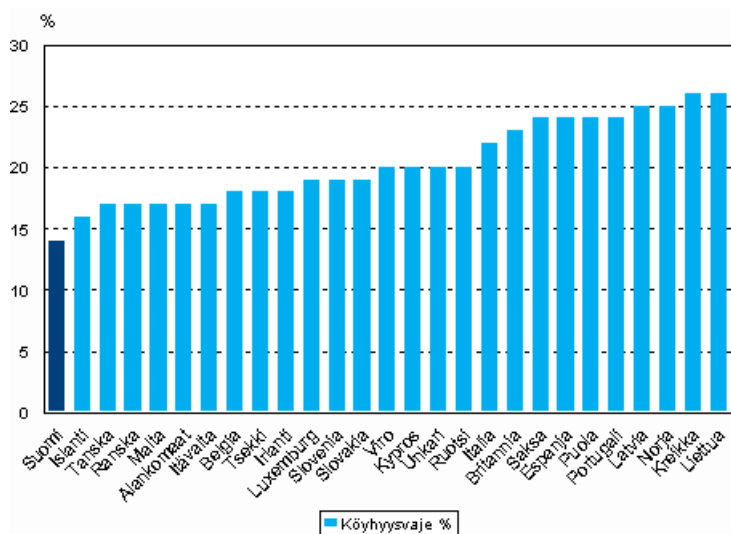

Kansainvälisissä vertailuissa käytetty tulokäsitem ei sisällä laskennallista asuntotuloa eikä siten huomioi lainkaan asumiskustannuksia. Tällä on merkitystä erityisesti ikääntyneille. Tämän seurauksena muualla tässä julkaisussa esitetyt Suomen pienituloisuusasteet ovat yhden hengen ikääntyneillä talouksilla selvästi alhaisempia.

5.5 Köyhyysvaje Suomessa pienin Euroopan maista

Pienituloisten henkilöiden väestöosuuden lisäksi tärkeä köyhyysuhkaa kuvaava indikaattori on köyhyysuhan syvyydestä kertova ns. köyhyysvaje. Se kertoo, kuinka etäällä pienituloiset keskimäärin ovat pienituloisuusrajasta. Suomessa pienituloisten tulot olivat keskimäärin 15 prosenttia alhaisemmat kuin pienituloisuuden raja (kuvio 5.9) eli köyhyysvaje oli pienin Euroopan maista. Suurimmillaan pienituloisten keskimääräinen etäisyys pienituloisuusrajasta oli 26 prosenttia Kreikassa ja Liettuaissa.

Kuvio 5.9 Pienituloisten keskimääräinen etäisyys pienituloisuusrajasta eli ns. köyhyysvaje. Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007, tulojen viitevuosi 2006

5.6 Tutkimusaineistoon liittyviä varaumia

Käsite-erojen vuoksi Suomen EU-SILC -tiedot poikkeavat muualla tässä julkaisussa esitetyistä kansallisista tiedoista. Suomen EU-SILC -tietoja on syytä käyttää vain vertailtaessa Suomea muihin Euroopan maihin. Tulokäsitteestä puuttuu EU-SILC -aineistossa tuloeria, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi tulonjako- ja pienituloisuusindikaattoreihin eräissä väestöryhmissä. Lisäksi väestöryhmät määrittävät muuttajat, kuten kotitalouden elinvaihe, on määritelty hieman toisin kuin kansallisessa aineistossa.

Tärkein puuttuva tuloerä on laskennallinen asuntotulo, jonka huomiotta jättäminen nostaa merkittävästi mm. ikääntyneiden pienituloisuusastetta. Myös myyntivoitot puuttuvat kansainvälisiin vertailuihin tarkoitetusta tulokäsitteestä.

Sekä kansainvälisestä että kansallisesta tulokäsitteestä puuttuu kotitalouksien julkisista hyvinvointipalveluista (koulutus, terveydenhoito ym.) saama etuus, jonka sisällyttäminen tuloihin (ns. oikaistu käytettävissä tulo) olisi kansainvälisen vertailtavuuden kannalta tärkeää.

Eri maiden aineistot perustuvat otoksiin, joten tuloksiin liittyy otannasta aiheutuvaa virhettä. Myös muut kuin otantaan liittyvät virheet aiheuttavat merkittävää epävarmuutta tietojen vertailukelpoisuuteen. Esimerkiksi Pohjoismaissa, Hollannissa ja Sloveniassa tulotiedot saadaan pääasiassa rekistereistä, kun ne muissa maissa joudutaan kysymään kotitalouksilta haastattelemalla.

6. Käsitteet ja luokitukset

6.1 Tulokäsitteet

Tulonjakotilaston keskeisin tulokäsite on käytettävissä olevat tulot, joiden muodostumista voidaan kuvata seuraavasti:

+ palkkatulot

+ yrittäjätulot

+ omaisuustulot

= tuotannontekijätulot

+ saadut tulonsiirrot

= bruttotulot

– maksetut tulonsiirrot

= käytettävissä olevat tulot

Tuotannontekijätuloja ovat kotitalouksien tuotantotoimintaan osallistumisesta palkkoina, yrittäjätuloina ja omaisuustuloina saamat korvaukset.

Palkkoihin luetaan kotitalouksille palkkana – joko rahana tai luontoisetuina – maksetut tulot. Luontoisetujen verotusarvoja on käytetty sellaisenaan. Palkkatuloista on vähennetty niiden hankkimiskustannukset, ei kuitenkaan matkakustannuksia. Osa ulkomaan palkkatuloista saadaan haastattelusta, muut palkkatulot on saatu verorekisteristä.

Tulot työsuhdeoptioista sisältyvät tulokäsitteessä luontoisetuihin ja siten palkkoihin. Julkaisun tulonsaajakohtaisissa liitetaulukoissa palkkatuloista ja palkka- ja yrittäjätuloista on kuitenkin poistettu tulot työsuhdeoptioista. Työsuhdeoptiot ovat mukana palkkatuloissa kotitalouskohtaisissa liitetaulukoissa.

Tulonjakotilastossa käytetty palkkatulojen käsite sisältää säännöllisen työajan palkkatulojen ja palkkioiden lisäksi mm. ylityökorvaukset sekä sivutöistä saatavat tulot. Tilastokeskuksen julkaisema ansiotasoindeksi sitä vastoin perustuu säännöllisen työajan kuukausiansioihin.

Yrittäjätuloihin luetaan tulot maa- ja metsätaloudesta, elinkeinon harjoittamisesta ja yhtymästä sekä tekijänoikeuspalkkiot. Maatalouden yrittäjätulot pohjautuvat verorekisterin tietoihin, eli niihin sisältyvät erilaiset tuet ja korvaukset kuten tuotantopalkkiot, Euroopan unionin maataloustuet ja satovahinkokorvaukset. Myös yrittäjätulot elinkeinon harjoittamisesta pohjautuvat verorekisterin tietoihin. Metsänmyyntitulot pohjautuvat pääasiassa verottajan vuosi-ilmoitustietoihin (brutto) sekä niistä tehtäviin laskennallisiin vähennystietoihin.

Omaisuustuloja ovat kotitalouksien saamat vuokra-, korko- ja osinkotulot, laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta, omaisuuden veronalainen luovutusvoitto ja yksityiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet ja muut tulot. Osinkotuloiksi on luokiteltu sekä veronalaiset että verovapaat osinkotulot sekä osuuspääoman korot. Lähdeverolain alaiset korkotulot sisältyvät korkotuloihin bruttomääräisinä. Niistä maksetut lähdeverot sisältyvät maksettuihin tulonsiirtoihin. Henkilön itsensä ottamaan vapaaehtoiseen henkilövakuutukseen perustuvien tulojen lisäksi myös työnantajan maksamaan ryhmä- tai yksilölliseen vakuutukseen perustuvat tulot ovat käytännön syistä mukana omaisuustuloissa.

Saadut tulonsiirrot koostuvat ansio- ja kansaneläkkeistä ja muista sosiaaliturvaetuksista, sosiaaliavustuksista sekä muista saaduista tulonsiirroista. Muita sosiaaliturvaetuksia ovat mm. kuntoutusavustukset, sairaus- ja vanhempainpäivärahat, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen korvaukset ja ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha. Sosiaaliavustuksia ovat mm. lapsilisät, pienten lasten hoidon tuki, sotilasavustus, toimeentulotuki, yleinen

asumistuki, opinto- ja tutkimusavustukset sekä työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. Muita saatuja tulonsiirtoja ovat mm. kotitalouksien väliset saadut tulonsiirrot ja apurahat.

Maksetut tulonsiirrot koostuvat välittömistä veroista ja sosiaaliturvamaksusta. Lisäksi maksettuihin tulonsiirtoihin luetaan pakolliset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut ja maksettu elatusapu. Maksettuihin veroihin ei ole kuitenkaan laskettu kirkollisveroa, vapaaehtoisia yksilöllisiä vakuutusmaksuja eikä välillisiä veroja. Maksetut tulonsiirrot perustuvat korkotuloista maksettua lähdeveroa lukuun ottamatta rekisteritietoihin.

Bruttotulot saadaan, kun kotitalouden tuotannontekijätuloihin lisätään kotitalouden saamat tulonsiirrot.

Tulonjakotilaston keskeisimpään käsitteeseen käytettävissä olevat tulot päästään, kun bruttotuloista vähennetään maksetut tulonsiirrot. Negatiiviset käytettävissä olevat tulot nolataan. Vuoden 2007 aineistossa yhdellä kotitaloudella käytettävissä oleva tulo oli negatiivinen.

Rahatulot saadaan, kun kotitalouden bruttotuloista vähennetään laskennalliset tuloerät kuten esimerkiksi omassa käytössä olevasta omistusasunnosta saatavat laskennalliset tulot. Rahatulot sisältävät työsuhteeseen liittyvät luontoisedut.

Käytettävissä olevat rahatulot saadaan, kun rahatuloista vähennetään maksetut tulonsiirrot. Työsuhteeseen liittyvät luontoisedut ja niistä maksetut verot sisältyvät käytettävissä oleviin rahatuloihin. Jos käytettävissä olevat rahatulot olivat negatiiviset niiden arvoksi asetettiin 1. Tällaisia kotitalouksia oli vuoden 2007 aineistossa kaksi kappaletta.

6.2 Muut käsitteet ja luokitukset

Kotitalous

Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan. Kotitalous on siis laajempi käsite kuin perhe. Kotitalous eroaa hieman myös asutokunnasta, joka muodostuu samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvista henkilöistä.

Tulonjakotilaston kotitalouskäsite vastaa muiden Tilastokeskuksen tutkimusten kotitalouskäsitettä (mm. kulutustutkimus). Toiminnallisen määritelmän mukaan kotitalouteen kuuluvat mm.

- varusmies- tai siviilipalvelusta suorittavat
- toisella paikkakunnalla tai ulkomailla tilapäisesti työssä olevat
- sairaalahoidossa tilapäisesti olevat sekä lomalla tai matkoilla olevat
- toisella paikkakunnalla opiskelevat koululaiset ja opiskelijat, jos he elävät pääosin vanhempiensa tuloilla

Kotitalouteen eivät kuulu

- toisella paikkakunnalla tai omassa asunnossa asuvat opiskelijat, mikäli he elävät pääasiassa omilla tuloilla tai opintolainoilla
- yhdessä (esim. soluissa) asuvat opiskelijat, paitsi jos he ovat naimisissa tai avoliitossa

Kotitalouden viitehenkilö

Huomattava osa kotitalouskohtaisista luokittelutiedoista on muodostettu niin sanotun viitehenkilön tietojen perusteella. Yleensä kotitalouden viitehenkilöksi valitaan se kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat suurimmat. Henkilökohtaiset tulot on määritetty tulonjakotilaston rekisteri- ja haastattelutietojen avulla ja viitehenkilö on muodostettu haastattelujen jälkeen, tietojen käsittelyn yhteydessä.

Vaikka periaatteessa tulot ovat viitehenkilön määräävä kriteeri, tietyissä tapauksissa (mm. yrittäjätaloudet) koko kotitalouden toiminta otetaan huomioon. Poikkeus on myös eläkeläisvanhempien ja näiden lasten (myös täysi-ikäisten) vertailu, jolloin vanhemmista suurituloisempi merkitään viitehenkilöksi, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ylittävät selvästi lapsen tulot.

Viitehenkilöstä on varhaisemmissa tulonjakojulkaisuissa käytetty nimitystä kotitalouden päämies. Määrittäysperusteet ovat kuitenkin pysyneet muuttumattomina.

Lapsi

Lapsiksi on luokiteltu alle 18-vuotiaat kotitalouden jäsenet ellei kyseessä ole kotitalouden viitehenkilö tai tämän puoliso.

Kulutussyksikkö

Eri kokoisten kotitalouksien tulojen vertailussa on käytetty kulutussyksikköä, joilla kokoerojen lisäksi pyritään ottamaan huomioon ns. yhteiskulutushyötyjä. Kotitalouskohtaisten tulojen vertailu ei ota huomioon kotitalouksien koon vaihtelua. Jäsenten lukumäärään perustuva tulovertailu ei taas ota huomioon sitä, että kotitalouden kulutustarve ei kasva suoraviivaisesti jäsenten lukumäärän kasvaessa, koska suuremmat kotitaloudet saavuttavat niin sanottuja yhteiskulutushyötyjä pienempiin kotitalouksiin verrattuna. Jäsentä kohti lasketut elinkustannukset ovat suuressa kotitaloudessa alhaisemmat kuin pienessä taloudessa, vaikka molempien kotitalouksien jäsenten tarpeet tulisivat yhtä hyvin tyydytettyä. Jäsenkohtainen tarkastelu ei myöskään ota huomioon eroja kulutustarpeissa, koska sekä aikuinen että lapsi saavat saman painon.

Vuoden 2002 tulonjakotilastosta alkaen on käytetty pääasiallisesti ns. muunnettua OECDasteikkoa (modifioitu OECD-asteikko). Siinä talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut 14 vuotta täyttäneet henkilöt painon 0,5 ja 0-13-vuotiaat lapset painon 0,3.

Aiemmin tulonjakotilastossa käytettiin pääasiallisesti ns. vanhaa OECD-asteikkoa, jossa talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut aikuiset painon 0,7 ja 0-17-vuotiaat lapset painon 0,5.

Muunnettu OECD-asteikko on Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin käyttämä. Tilastokeskus siirtyi raportoinnissa muunnettuun OECD-asteikkoon, jotta kansallisia tutkimustuloksia ja EU:n julkaisemia tutkimustuloksia voitaisiin helpommin vertailla toisiinsa. Tulonjakotutkimuksen tietoja muilla kulutussyksikköasteikoilla voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Kulutussyksikköasteikolla on merkittävä vaikutus tulotasoihin ja eri väestöryhmien sijoittumiseen tulojakaumassa. Muunnetun OECD-asteikon mukaan yhteiskulutushyödyt ovat suuremmat kuin vanhalla OECD-asteikolla. Tämän vuoksi monijäsenisten kotitalouksien toimeentulo näyttää aiempaa paremmalta. Ajallinen muutos ei yleensä poikkea merkittävästi eri kulutussyksikköasteikkoja käytettäessä.

Julkaisun kotitalouskohtaisissa liitetaulukoissa on käytetty muunnettua OECD:n kulutussyksikköasteikkoa.

Sosioekonomisen asema

Sosioekonomisen aseman määrittämiseksi henkilöt on ensin jaettu ammatissa toimiviin ja ammatissa toimimattomiin. Ammatissa toimiviksi on pääsääntöisesti luokiteltu kaikki tutkimusvuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimivat on edelleen jaettu yrittäjiin ja palkansaajiin haastattelussa ilmoitettujen tietojen perusteella. Tämän johdosta yrittäjiksi on luokiteltu myös sellaisia henkilöitä, joita verotuksessa on verotettu palkansaajina (tyypillisesti hän on yrittäjä, joka työskentelee palkansaajana omassa yrityksessään). Ammatissa toimimattomat on ryhmitelty opiskelijoihin, eläkeläisiin, työttömiin ja muihin. Työttömiksi on laskettu henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttömänä.

Sosioekonomista asemaa muodostettaessa on vuoden 2006 tulonjakotilastossa sovellettu vuoden 2001 ammattiluokitusta (Ammattiluokitus 2001, Käsikirjoja 14, Tilastokeskus, Helsinki, 2001). Kotitalouden sosioekonomisen aseman määrittämiseksi viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan. Luokitusta on kuvattu tarkemmin julkaisussa Sosioekonomisen aseman luokitus 1989 (Tilastokeskus, Käsikirjoja Nro 17, Helsinki 1989).

Alueluokitukset

Pääasiallisena alueluokituksena on käytetty Euroopan unionia varten laadittua tilastollista suuraluejakoa, joka perustuu maakuntaluokitukseen. Vuoden 2002 tulonjakotilastosta alkaen on käytetty 11.7.2003 voimaan tullutta suuraluejakoa. Suuralueet (NUTS 2 -alueet) ovat:

- Etelä-Suomi, josta pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) on taulukoitu erikseen
- Länsi-Suomi
- Itä-Suomi
- Pohjois-Suomi
- Ahvenanmaa

Ahvenanmaata koskevat luvut voivat olla epäluotettavia otoksen pienuuden vuoksi.

Osassa aluetietoa sisältävistä taulukoista on käytetty tilastollista kuntaryhmitystä kuvaamaan kuntia kaupunkimaisuuden ja maaseutumaisuuden mukaan. Lisätietoja alueluokituksista on julkaisussa "Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot" (Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 28). Kotitalouden asuinpaikka on määritelty haastattelun perusteella, joten se saattaa olla eri kuin kotitalouden jäsenten henkikirjoituskunta.

Tulokymmenykset eli desiiliryhmät

Tulojen jakautumista kuvataan fraktiilien avulla. Tulonjakotilastossa on käytetty kymmenystä eli desiiliä. Desiiliryhmittäisessä tarkastelussa perusjoukko jaetaan valittujen tulojen suuruuden perusteella kymmeneen lukumäärältään yhtä suureen ryhmään. Ensimmäiseen desiiliryhmään tulee pienituloisin kymmenesosa ja kymmenenteen suurituloisin kymmenesosa perusjoukosta.

Desiiliryhmät on muodostettu jakamalla kotitalouden tulot kulutusyksiköillä (muunnettu OECD-asteikko). Nämä ns. ekvivalentit tulot on jaettu jokaiselle kotitalouden jäsenelle siten, että jokaisella jäsenellä on sama ekvivalentti tulo. Henkilöt on järjestetty tämän jälkeen ekvivalenttien tulojen mukaan järjestykseen ja jaettu kymmeneen yhtä suureen osaan. Jokaisessa desiiliryhmässä on siten 10 prosenttia väestöstä eli vuonna 2007 noin 522 000 henkilöä.

Desiiliryhmien tulo-osuudet osoittavat, kuinka suuren osan kyseessä olevien tulojen kokonaissummasta desiiliryhmät saavat. Kun desiiliryhmät on muodostettu kulutusyksikköä kohti lasketun tulon perusteella, myös kunkin tuloeran tulo-osuudet on laskettu kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen perusteella.

Koulutusaste

Koulutusaste perustuu Tilastokeskuksen tutkintorekisterin tietoon henkilön koulutusasteesta. Vuodesta 1998 alkaen tulonjakotilastossa on käytetty vuoden 1997 koulutusluokitusta (Koulutusluokitus 1997, 11. uusittu laitos, Käsikirjoja 1, Helsinki 1999). Koulutusastetieto ei ole vertailukelpoinen aiempien tulonjakotilastojen kanssa vuosien 1998–2006 tilastoissa. Vertailukelpoisia tietoja voi tiedustella yhteyshenkilöiltä.

Toimiala

Toimialaluokitus perustuu vuoden 2002 toimialaluokitukseen (Toimialaluokitus TOL 2002, Käsikirjoja 4, Helsinki 2002). Toimiala on määritetty haastattelusta saatujen pääasiallisen toimen työpaikan nimen ja lajin perusteella. Pääasiallinen toimi on se toimi, jota henkilö on hoitanut pisimpään tai josta saadut tulot ovat suurimmat vuoden aikana.

Asunnon hallintasuhde

Asunnon hallintasuhde on määritetty haastattelussa.

Kokopäivätoiminen palkansaaja

Kokopäivätoiminen palkansaaja on henkilö, jonka sosioekonominen asema on palkansaaja ja joka on ollut kokopäivätyössä (ml. palkallinen sairausloma) 12 kuukautta vuodessa. Lisäksi vuonna 2007 on rajattu pois alle 11 473 euroa vuodessa palkkatuloa saaneet 12 kuukautta työskennelleet kokopäiväiset palkansaajat. Tällaisia henkilöitä oli aineistossa otostasolla yhdeksän ja perusjoukon tasolla noin 14 .

Liitetaulukot

1. Desiiliryhmien tulo-osuudet (%) vuosina 1966-2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Vuosi	Tulokymmenys										Yhteensä	S80/S20
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)		
1966	3,2	48	59	69	80	9,3	10,7	12,4	15,1	23,8	100,0	4,9
1971	3,7	54	65	75	85	9,6	10,7	12,2	14,4	21,4	100,0	3,9
1976	4,5	62	72	81	91	10,0	11,0	12,1	13,6	18,4	100,0	3,0
1981	4,3	63	74	84	93	10,1	11,0	12,1	13,6	17,5	100,0	2,9
1987	4,8	66	75	83	92	10,0	10,9	11,9	13,4	17,6	100,0	2,7
1988	4,8	65	75	83	91	9,9	10,8	11,8	13,4	18,0	100,0	2,8
1989	4,8	64	74	82	91	9,9	10,8	11,9	13,4	18,3	100,0	2,8
1990	4,9	65	74	82	90	9,9	10,8	11,8	13,4	18,1	100,0	2,8
1991	4,8	66	75	83	91	9,8	10,7	11,8	13,4	18,1	100,0	2,8
1992	4,9	67	75	83	90	9,8	10,7	11,7	13,2	18,2	100,0	2,7
1993	4,9	65	74	81	89	9,6	10,5	11,7	13,3	19,2	100,0	2,9
1994	4,9	65	73	81	88	9,6	10,5	11,6	13,4	19,2	100,0	2,9
1995	4,8	64	73	80	88	9,6	10,5	11,7	13,4	19,6	100,0	2,9
1996	4,7	63	72	80	88	9,6	10,5	11,7	13,5	19,8	100,0	3,0
1997	4,6	61	70	78	86	9,4	10,5	11,7	13,6	20,8	100,0	3,2
1998	4,4	59	68	77	86	9,5	10,5	11,7	13,5	21,5	100,0	3,4
1999	4,3	58	67	76	84	9,3	10,3	11,5	13,3	22,7	100,0	3,6
2000	4,3	57	66	75	83	9,2	10,3	11,5	13,4	23,3	100,0	3,7
2001	4,2	58	67	76	85	9,4	10,4	11,7	13,6	22,2	100,0	3,6
2002	4,2	57	67	77	85	9,5	10,4	11,7	13,5	22,1	100,0	3,6
2003	4,2	57	67	76	85	9,4	10,4	11,6	13,6	22,3	100,0	3,6
2004	4,1	56	66	75	84	9,3	10,4	11,6	13,6	22,8	100,0	3,7
2005	4,1	56	66	75	84	9,3	10,3	11,7	13,5	22,9	100,0	3,8
2006	4,0	55	65	75	83	9,3	10,4	11,6	13,6	23,3	100,0	3,9
2007	3,9	54	65	74	83	9,2	10,3	11,6	13,6	23,9	100,0	4,0

- Pyöristysten vuoksi tulo-osuudet eivät aina summaudu sataan.
- Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1966-1981, 1987-1992 ja 1993-2007 tiedot eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.
- S80/S20 = ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde.

2. Tuotannontekijätulojen, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet sekä tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1966–2007

Vuosi	Gini-kerroin, %			Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus		
	Tuotannontekijätulot	Bruttotulot	Käytettävissä olevat tulot	Saadut tulonsiirrot	Maksetut tulonsiirrot	Yhteisvaikutus
1966	38,9	33,4	30,9	14,3	7,5	20,7
1971	38,5	30,9	26,7	19,8	13,4	30,6
1976	35,3	26,3	21,5	25,4	18,2	39,0
1981	35,8	25,2	20,5	29,4	18,7	42,6
1987	38,0	25,1	19,7	33,9	21,5	48,1
1988	38,8	25,8	20,2	33,4	21,8	47,9
1989	39,3	26,1	20,5	33,5	21,7	47,9
1990	38,9	25,6	20,2	34,2	20,8	47,9
1991	39,5	25,1	20,1	36,4	19,8	49,0
1992	42,1	25,2	19,9	40,1	21,1	52,8
1993	45,1	26,2	21,1	41,9	19,5	53,2
1994	45,8	26,1	21,1	42,9	19,3	54,0
1995	45,5	26,6	21,7	41,5	18,4	52,3
1996	45,8	27,3	22,3	40,5	18,2	51,3
1997	46,3	28,4	23,7	38,7	16,3	48,7
1998	46,0	29,2	24,8	36,4	15,3	46,1
1999	46,4	30,1	25,9	35,0	14,1	44,1
2000	46,5	30,8	26,7	33,7	13,3	42,6
2001	45,8	29,9	25,8	34,7	13,7	43,7
2002	45,4	29,7	25,6	34,5	13,7	43,5
2003	45,4	29,6	26,0	34,7	12,4	42,8
2004	46,0	30,2	26,6	34,2	11,8	42,0
2005	45,9	30,6	26,7	33,4	12,7	41,9
2006	46,7	31,4	27,3	32,9	13,1	41,7
2007	46,4	31,9	28,0	31,3	12,1	39,6

- Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1966–1981, 1987–1992 ja 1993–2007 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia
- Saadut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista bruttotuloihin.
- Maksetut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä bruttotuloista käytettävissä oleviin tuloihin
- Tulonsiirtojen yhteisvaikutus: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista käytettävissä oleviin tuloihin.

3a. Desiiliryhmien tulojen keskiarvo vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Vuosi	Ekvivalentti käytettävissä oleva tulo keskimäärin, € (vuoden 2007 rahassa)									
	Tulokymmenys									
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)
1987	7 572	10 385	11 855	13 239	14 552	15 861	17 235	18 840	21 208	27 878
1988	7 752	10 599	12 154	13 516	14 805	16 111	17 625	19 325	21 822	29 413
1989	8 244	10 998	12 725	14 120	15 539	16 940	18 482	20 355	22 974	31 382
1990	8 736	11 673	13 370	14 830	16 231	17 799	19 376	21 247	24 160	32 669
1991	8 713	11 929	13 619	15 102	16 556	17 917	19 523	21 488	24 331	33 059
1992	8 537	11 557	13 081	14 382	15 654	17 057	18 535	20 337	23 003	31 663
1993	8 226	11 064	12 503	13 718	14 941	16 288	17 868	19 783	22 602	32 536
1994	8 315	11 027	12 439	13 776	15 009	16 370	17 849	19 706	22 814	32 506
1995	8 392	11 143	12 646	13 956	15 325	16 727	18 278	20 345	23 335	34 111
1996	8 329	11 165	12 792	14 191	15 639	17 128	18 754	20 898	24 076	35 300
1997	8 486	11 379	12 977	14 503	16 052	17 641	19 557	21 868	25 309	38 883
1998	8 480	11 464	13 176	14 924	16 582	18 305	20 305	22 687	26 243	41 657
1999	8 747	11 791	13 647	15 352	17 087	18 874	20 948	23 410	26 977	46 158
2000	8 789	11 673	13 675	15 451	17 216	19 098	21 223	23 795	27 624	48 118
2001	8 733	12 012	14 032	15 926	17 685	19 610	21 738	24 351	28 279	46 305
2002	8 948	12 328	14 429	16 453	18 303	20 255	22 405	25 042	29 029	47 327
2003	9 277	12 662	14 756	16 783	18 704	20 728	23 000	25 748	30 076	49 367
2004	9 489	13 078	15 381	17 475	19 548	21 689	24 062	27 030	31 641	52 996
2005	9 822	13 365	15 851	18 032	20 265	22 405	24 784	27 921	32 464	54 915
2006	9 775	13 410	15 844	18 097	20 250	22 522	25 139	28 256	32 973	56 501
2007	9 797	13 508	16 143	18 511	20 737	23 017	25 622	28 908	34 008	59 687

3b. Desiiliryhmien tulojen mediaani vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Vuosi	Ekvivalentti käytettävissä oleva tulo, mediaani, € (vuoden 2007 rahassa)									
	Tulokymmenys									
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)
1987	8 146	10 400	11 858	13 254	14 559	15 868	17 203	18 798	21 125	25 886
1988	8 336	10 637	12 157	13 513	14 825	16 114	17 626	19 292	21 761	26 981
1989	8 768	11 014	12 756	14 115	15 544	16 935	18 455	20 329	22 854	28 614
1990	9 250	11 722	13 383	14 850	16 222	17 816	19 386	21 244	24 043	29 995
1991	9 293	11 948	13 647	15 095	16 545	17 901	19 504	21 442	24 279	30 515
1992	9 033	11 613	13 084	14 363	15 637	17 046	18 524	20 290	22 938	29 000
1993	8 899	11 071	12 514	13 708	14 943	16 279	17 871	19 744	22 521	28 951
1994	8 861	11 075	12 431	13 782	14 992	16 365	17 829	19 674	22 661	29 150
1995	8 895	11 164	12 639	13 949	15 303	16 734	18 230	20 375	23 180	29 817
1996	8 843	11 178	12 844	14 184	15 619	17 139	18 732	20 876	23 869	31 131
1997	9 086	11 393	13 031	14 557	16 082	17 666	19 552	21 849	25 186	33 220
1998	9 037	11 465	13 151	14 915	16 597	18 284	20 309	22 674	26 090	34 493
1999	9 323	11 787	13 636	15 364	17 100	18 858	20 966	23 370	26 754	36 247
2000	9 209	11 677	13 689	15 463	17 196	19 080	21 230	23 788	27 437	37 322
2001	9 276	12 026	13 995	15 949	17 657	19 601	21 744	24 261	28 160	36 948
2002	9 474	12 352	14 440	16 449	18 268	20 276	22 352	24 984	28 855	38 393
2003	9 923	12 727	14 750	16 775	18 707	20 673	22 958	25 752	29 992	39 984
2004	10 072	13 145	15 410	17 487	19 566	21 689	24 009	26 996	31 495	41 605
2005	10 418	13 346	15 859	18 002	20 268	22 378	24 670	27 886	32 298	44 023
2006	10 373	13 423	15 804	18 078	20 243	22 525	25 091	28 224	32 721	44 770
2007	10 334	13 529	16 191	18 527	20 730	23 017	25 584	28 821	33 715	46 287

4. Desiiliryhmien tulojen ylärajat vuosina 1987 - 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan

Vuosi	Desiiliryhmän yläraja, € (vuoden 2007 rahassa). Tulokäsite: ekvivalentti käytettävissä oleva tulo								
	Tulokymmenys								
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1987	9 512	11 154	12 542	13 914	15 197	16 524	17 998	19 782	22 887
1988	9 635	11 415	12 890	14 128	15 426	16 794	18 399	20 355	23 624
1989	10 035	11 911	13 469	14 811	16 233	17 637	19 367	21 467	24 895
1990	10 685	12 578	14 132	15 494	16 980	18 561	20 204	22 434	26 326
1991	10 950	12 797	14 363	15 854	17 219	18 672	20 445	22 673	26 428
1992	10 567	12 350	13 779	14 994	16 342	17 782	19 353	21 454	24 973
1993	10 240	11 838	13 142	14 303	15 585	17 029	18 732	20 968	24 629
1994	10 155	11 746	13 119	14 409	15 688	17 068	18 683	20 892	25 111
1995	10 211	11 982	13 304	14 649	15 989	17 457	19 189	21 510	25 688
1996	10 189	12 031	13 476	14 908	16 390	17 882	19 721	22 204	26 432
1997	10 460	12 167	13 719	15 230	16 787	18 559	20 601	23 191	27 862
1998	10 490	12 310	14 067	15 784	17 422	19 309	21 362	24 151	28 890
1999	10 718	12 767	14 482	16 197	17 968	19 832	22 072	24 889	29 843
2000	10 628	12 714	14 582	16 315	18 148	20 119	22 390	25 327	30 789
2001	10 849	13 083	14 977	16 842	18 605	20 608	22 898	26 051	31 163
2002	11 142	13 410	15 497	17 430	19 213	21 275	23 645	26 701	32 251
2003	11 438	13 708	15 817	17 691	19 704	21 851	24 168	27 462	33 304
2004	11 652	14 373	16 417	18 498	20 588	22 793	25 454	28 992	34 861
2005	11 982	14 658	16 992	19 192	21 360	23 502	26 239	29 770	36 207
2006	12 015	14 621	17 033	19 184	21 294	23 736	26 561	30 138	36 776
2007	12 101	14 940	17 253	19 639	21 798	24 289	27 123	30 955	38 062

5. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2007. Tuloluokat muodostettu käytettävissä olevien tulojen perusteella

Keskiarvo, €	Käytettävissä olevat tulot - Euroa								
	0-11999	12000-19999	20000-29999	30000-49999	50000-59999	60000-79999	80000-99999	100000-	Kaikki kotitaloudet
Kotitalouksia haastattelussa	669	1 225	1 731	3 248	1 213	1 397	509	480	10 472
Kotitalouksia perusjoukossa, 1000	233,9	490,4	514,6	711,1	216,8	198,3	59,0	59,3	2 483,5
Kotitalouden keskikoko	1,05	1,22	1,74	2,52	3,08	3,25	3,30	3,05	2,10
Aikuisia keskimäärin	1,02	1,13	1,50	1,93	2,15	2,31	2,38	2,18	1,66
Lapsia keskimäärin	0,03	0,09	0,24	0,59	0,93	0,95	0,92	0,87	0,44
Kulutusyksiköitä keskimäärin	1,02	1,10	1,33	1,67	1,90	1,99	2,03	1,91	1,48
Ammatissa toimivia keskimäärin	0,10	0,31	0,64	1,19	1,68	1,83	1,84	1,66	0,92
1. Palkat	1 708	5 496	15 299	31 095	51 804	66 825	78 652	91 916	27 244
2. Yrittäjätulot	139	319	827	2 204	4 127	6 574	12 390	24 357	2 640
3. Omaisuustulot	524	1 947	2 956	4 789	7 296	10 883	21 400	110 724	7 078
4. Tuotannontekijätulot (1+2+3)	2 371	7 762	19 082	38 088	63 227	84 283	112 442	226 997	36 962
5. Saadut tulonsiirrot	7 829	10 789	11 453	12 514	9 505	9 361	11 597	10 426	10 926
6. Bruttotulot (4+5)	10 200	18 551	30 535	50 602	72 732	93 644	124 039	237 422	47 888
7. Maksetut tulonsiirrot	804	2 642	5 837	11 200	18 147	25 565	35 890	67 375	11 102
8. Käytettävissä olevat tulot (6-7)	9 398	15 909	24 698	39 402	54 585	68 079	88 149	170 048	36 786
Käytettävissä olevat rahatulot	8 958	14 294	22 446	36 287	50 541	62 613	80 752	161 545	33 899
Rahatulot	9 762	16 935	28 283	47 488	68 688	88 178	116 642	228 920	45 001
Valtionveronalaiset tulot	7 276	15 131	26 718	45 444	66 123	84 495	109 382	201 120	42 146

6. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2007. Tuloluokat muodostettu bruttotulojen perusteella

Keskiarvo, €	Bruttotulot - Euroa								
	0-12999	13000 -19999	20000 -39999	40000 -59999	60000 -89999	90000 -109999	110000 -139999	140000 -	Kaikki kotitaloudet
Kotitalouksia haastattelussa	641	779	2 593	2 347	2 299	781	532	500	10 472
Kotitalouksia perusjoukossa, 1000	225,4	324,7	763,9	518,0	415,9	107,4	66,4	61,9	2 483,5
Kotitalouden keskikoko	1,07	1,19	1,73	2,50	2,98	3,19	3,20	3,02	2,10
Aikuisia keskimäärin	1,03	1,12	1,48	1,90	2,14	2,28	2,28	2,18	1,66
Lapsia keskimäärin	0,04	0,08	0,25	0,60	0,84	0,91	0,92	0,84	0,44
Kulutusyksiköitä keskimäärin	1,03	1,08	1,32	1,65	1,87	1,96	1,98	1,89	1,48
Ammatissa toimivia keskimäärin	0,08	0,21	0,62	1,20	1,65	1,84	1,81	1,69	0,92
1. Palkat	1 344	2 980	13 493	30 101	51 389	69 652	81 427	100 711	27 244
2. Yrittäjätulot	101	313	786	2 396	4 063	7 934	9 535	22 876	2 640
3. Omaisuustulot	529	1 846	3 004	4 828	7 302	12 335	21 189	101 719	7 078
4. Tuotannontekijätulot (1+2+3)	1 974	5 139	17 283	37 325	62 754	89 921	112 151	225 307	36 962
5. Saadut tulonsiirrot	8 026	11 181	12 017	12 163	9 597	8 723	10 076	10 003	10 926
6. Bruttotulot (4+5)	10 001	16 320	29 300	49 488	72 351	98 644	122 227	235 310	47 888
7. Maksetut tulonsiirrot	633	1 876	5 311	10 759	18 081	27 531	36 318	69 543	11 102
8. Käytettävissä olevat tulot (6-7)	9 370	14 444	23 989	38 729	54 271	71 113	85 910	165 767	36 786
Käytettävissä olevat rahatulot	8 887	12 867	21 692	35 647	50 207	65 782	79 380	157 652	33 899
Rahatulot	9 520	14 744	27 003	46 406	68 288	93 313	115 698	227 194	45 001
Valtionveronalaiset tulot	6 728	12 647	25 293	44 485	65 699	88 919	109 339	202 824	42 146

7a. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2007, kotitalouskohtaiset tulot.

Asunnon hallintasuhte	Suuralue	Otoksessa	Koti-talouksia	Koti-talouden keski-koko	Asuin-pinta-ala keskimäärin, m2	A. Käyt-tävissä oleva tulo	B. Käyt-tävissä oleva rahatulo	C. Käyt-tävissä oleva rahatulo - asumis-menot	Asunto-velkojen lyhen-nykset	Asunto-velat
Yhteensä	Koko maa	10 472	2 483,5	2,1	88	36 786	33 899	28 746	1 728	23 976
	Pääkaupunkiseutu	1 693	494,4	1,9	73	40 621	37 936	31 580	2 066	29 376
	Muu Etelä-Suomi	3 171	759,3	2,1	92	37 611	34 843	29 713	1 920	25 629
	Länsi-Suomi	2 863	622,7	2,1	92	35 136	32 086	27 306	1 425	21 544
	Itä-Suomi	1 456	312,9	2,1	87	32 778	29 885	25 576	1 520	17 341
	Pohjois-Suomi	1 222	282,0	2,3	95	35 285	32 142	27 277	1 546	22 823
	Ahvenanmaa	67	12,2	2,0	101	51 788	47 595	42 579	1 019	23 292
Oma asunto	Koko maa	7 981	1 651,3	2,3	105	44 178	39 957	35 106	2 434	34 586
	Pääkaupunkiseutu	1 068	267,2	2,1	90	52 935	48 116	42 167	3 603	51 561
	Muu Etelä-Suomi	2 477	516,7	2,3	108	45 298	41 343	36 364	2 627	36 094
	Länsi-Suomi	2 277	438,5	2,3	108	41 105	36 906	32 350	1 925	29 724
	Itä-Suomi	1 146	218,5	2,3	102	39 025	34 993	30 943	1 993	23 867
	Pohjois-Suomi	961	203,7	2,5	109	41 216	36 963	32 382	2 008	30 613
	Ahvenanmaa	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Vuokra-asunto	Koko maa	2 335	777,4	1,7	55	21 882	21 624	15 923	316	2 663
	Pääkaupunkiseutu	562	202,8	1,8	53	25 795	25 596	18 802	245	2 922
	Muu Etelä-Suomi	649	226,8	1,6	56	21 049	20 794	15 408	404	2 988
	Länsi-Suomi	552	174,0	1,7	55	20 809	20 475	15 200	207	1 772
	Itä-Suomi	301	91,2	1,6	53	18 461	18 197	13 228	442	2 318
	Pohjois-Suomi	256	77,3	1,7	57	19 812	19 554	13 941	347	2 592
	Ahvenanmaa	..	..	..	..	..	..	..	..	..

- Käytettävissä olevista rahatuloista vähennetyt asumismenot eivät sisällä asuntovelkojen lyhennyksiä.
- Tieto liian epävarma esitettäväksi (ryhmään on otoksessa tullut alle 30 tapausta) ..

7b. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2007, ekvivalentit tulot/kotitalous.

Asunnon hallintasuhte	Suuralue	Otoksessa	Koti-talouksia	Koti-talouden keski-koko	Asuin-pinta-ala keskimäärin, m2	A. Käyt-tävissä oleva tulo	B. Käyt-tävissä oleva rahatulo	C. Käyt-tävissä oleva rahatulo - asumis-menot	Asunto-velkojen lyhen-nykset	Asunto-velat
Yhteensä	Koko maa	10 472	2 483,5	2,1	88	24 109	22 152	18 543	1 051	14 473
	Pääkaupunkiseutu	1 693	494,4	1,9	73	27 888	25 953	21 353	1 323	18 965
	Muu Etelä-Suomi	3 171	759,3	2,1	92	24 308	22 439	18 858	1 139	14 942
	Länsi-Suomi	2 863	622,7	2,1	92	22 917	20 875	17 564	869	13 043
	Itä-Suomi	1 456	312,9	2,1	87	21 489	19 543	16 530	948	10 325
	Pohjois-Suomi	1 222	282,0	2,3	95	22 067	20 034	16 757	876	13 033
	Ahvenanmaa	67	12,2	2,0	101	33 837	31 342	27 907	595	16 005
Oma asunto	Koko maa	7 981	1 651,3	2,3	105	27 826	24 979	21 849	1 474	20 827
	Pääkaupunkiseutu	1 068	267,2	2,1	90	35 305	31 835	27 832	2 305	33 229
	Muu Etelä-Suomi	2 477	516,7	2,3	108	27 941	25 294	22 109	1 552	20 998
	Länsi-Suomi	2 277	438,5	2,3	108	25 969	23 167	20 204	1 164	18 000
	Itä-Suomi	1 146	218,5	2,3	102	24 509	21 817	19 243	1 227	14 194
	Pohjois-Suomi	961	203,7	2,5	109	24 876	22 133	19 320	1 139	17 457
	Ahvenanmaa	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Vuokra-asunto	Koko maa	2 335	777,4	1,7	55	16 630	16 426	11 886	206	1 666
	Pääkaupunkiseutu	562	202,8	1,8	53	19 049	18 904	13 590	161	1 874
	Muu Etelä-Suomi	649	226,8	1,6	56	16 510	16 281	11 906	253	1 781
	Länsi-Suomi	552	174,0	1,7	55	15 606	15 362	11 234	148	1 045
	Itä-Suomi	301	91,2	1,6	53	14 541	14 315	10 244	311	1 421
	Pohjois-Suomi	256	77,3	1,7	57	14 742	14 551	10 056	196	1 545
	Ahvenanmaa	..	..	..	..	..	..	..	..	..

- Käytettävissä olevista rahatuloista vähennetyt asumismenot eivät sisällä asuntovelkojen lyhennyksiä.
- Tieto liian epävarma esitettäväksi (ryhmään on otoksessa tullut alle 30 tapausta) ..

8. Kotitalouksien kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen jakautuminen henkilöiden kesken 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Tulo-kymmenys	Henkilöitä						Tulo-osuus, %				
	Haastatte-lussa	Perusjou-kossa	Palkka-tulot	Yrittäjä-tulot	Omaisuu-tulot	Tuotannon tekijätulot	Saadut tulonsiirrot	Maksetut tulonsiirrot	Bruttotulot	Käytettävissä olevat tulot	Desiiliin yläraja, euroa
I (pieni-tuloisin 10 %)	2 085	522,4	1,3	1,5	1,3	1,3	10,7	1,4	3,3	3,9	12 101
II	2 019	522,2	2,8	3,0	2,4	2,7	12,5	2,7	4,8	5,4	14 940
III	2 299	523,7	4,8	3,7	3,7	4,5	11,2	4,2	5,9	6,5	17 253
IV	2 459	520,8	6,5	4,9	4,1	6,0	10,7	5,6	7,0	7,4	19 639
V	2 461	522,3	8,5	4,6	4,6	7,5	10,0	7,0	8,0	8,3	21 798
VI	2 693	522,6	10,0	7,3	5,5	8,9	9,4	8,5	9,0	9,2	24 289
VII	2 748	521,8	11,9	8,6	6,2	10,6	8,7	10,2	10,2	10,2	27 123
VIII	2 806	522,1	14,3	10,1	7,3	12,7	8,2	12,5	11,8	11,6	30 955
IX	3 190	522,2	16,9	15,3	10,6	15,6	9,0	16,2	14,2	13,6	38 062
X (suuri-tuloisin 10 %)	3 721	522,0	23,0	40,9	54,4	30,0	9,6	31,8	25,7	23,9	..
Yhteensä	26 481	5 222,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..

- Tieto liian epävarma esitettäväksi (ryhmään on otoksessa tullut alle 30 tapausta) ..

9a. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiiryhmittäin sosioekonomisen aseman suhteen vuonna 2007
Desiiiryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.

Sosioekonominen asema	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
	6,7	6,1	5,7	5,9	8,2	10,0	10,3	12,7	15,4	19,0	100,0
Muut yrittäjät	11,1	6,8	4,9	5,6	5,4	7,9	9,1	8,4	13,8	27,0	100,0
Ylemmät toimihenkilöt	0,9	1,6	2,9	4,8	6,7	7,4	11,7	15,8	20,0	28,1	100,0
Alemmat toimihenkilöt	2,4	7,7	9,9	12,5	13,1	14,6	13,1	10,7	10,3	5,7	100,0
Työntekijät	4,7	9,0	10,6	13,5	13,3	13,1	12,3	12,2	8,4	2,8	100,0
Opiskelijat	80,8	9,7	4,0	(3,3)	(0,9)	–	(0,9)	–	(0,0)	(0,5)	100,0
Eläkeläiset	15,0	21,4	16,0	12,1	8,8	6,6	5,9	4,8	4,5	4,8	100,0
Työttömät	65,4	21,3	6,8	3,4	(1,3)	(0,5)	(0,4)	(0,3)	(0,3)	(0,4)	100,0
Muut	57,3	18,8	(6,7)	(4,0)	(5,6)	(3,7)	(0,1)	(0,5)	–	(3,3)	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
	0,8	0,8	0,9	0,9	1,4	1,8	1,8	2,2	2,7	3,1	1,6
Muut yrittäjät	5,1	3,5	3,0	3,4	3,5	5,3	6,0	5,6	9,0	16,7	6,0
Ylemmät toimihenkilöt	1,2	2,3	4,9	8,1	12,3	14,0	21,8	29,6	36,8	49,0	16,9
Alemmat toimihenkilöt	3,0	10,6	16,3	20,6	23,3	26,7	23,6	19,5	18,3	9,6	16,4
Työntekijät	7,1	14,9	20,8	26,7	28,3	28,7	26,5	26,6	18,0	5,8	19,6
Opiskelijat	20,2	2,7	1,3	(1,1)	(0,3)	–	(0,3)	–	(0,0)	(0,2)	3,3
Eläkeläiset	35,2	55,3	49,0	37,3	29,4	22,7	19,7	16,2	15,1	15,0	30,6
Työttömät	21,6	7,7	3,0	1,5	(0,6)	(0,2)	(0,2)	(0,1)	(0,1)	(0,2)	4,3
Muut	5,7	2,1	(0,9)	(0,5)	(0,8)	(0,5)	(0,0)	(0,1)	–	(0,4)	1,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta)

9b. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin viitehenkilön iän mukaan vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.

Viitehenkilön ikä	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
-24	48,7	14,8	9,9	9,2	3,0	4,1	4,2	3,8	(1,6)	(0,7)	100,0
25-34	10,3	9,2	9,1	12,0	10,5	10,5	12,4	10,7	9,5	5,9	100,0
35-44	10,5	7,8	8,5	9,4	11,4	10,4	11,3	11,2	9,5	10,0	100,0
45-54	8,4	7,8	6,4	7,8	9,9	10,9	10,3	11,0	13,3	14,2	100,0
55-64	9,3	9,3	6,1	7,7	8,2	8,9	8,7	11,3	13,5	17,0	100,0
65-	13,1	20,9	17,7	12,7	8,7	6,8	6,2	4,5	4,3	5,2	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
-24	25,3	8,5	6,7	6,3	2,2	3,1	3,1	2,8	(1,2)	(0,5)	6,8
25-34	12,1	12,0	14,0	18,7	17,6	18,1	21,0	18,2	16,0	9,3	15,4
35-44	13,7	11,2	14,5	16,0	21,2	19,7	21,1	21,2	17,6	17,6	17,0
45-54	12,1	12,2	11,9	14,7	20,0	22,8	21,1	22,7	27,0	27,2	18,6
55-64	13,3	14,7	11,4	14,5	16,7	18,5	17,8	23,5	27,4	32,7	18,7
65-	23,5	41,4	41,5	29,9	22,2	17,8	15,9	11,6	10,9	12,7	23,4
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta)
( )

9c. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiliryhmittäin koulutusasteen mukaan vuonna 2007. Desiiliryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.

Koulutusaste	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
Perusaste	18,6	20,8	13,6	11,6	9,4	7,2	6,1	4,4	4,4	3,9	100,0
Keskiaste	15,7	11,4	11,1	10,9	9,7	10,2	9,1	9,1	7,7	5,0	100,0
Alin korkea-aste	4,9	4,7	6,1	9,4	10,3	11,7	12,6	13,8	13,2	13,4	100,0
Alempi korkeakouluaste	4,8	3,9	6,5	7,9	8,9	8,4	13,2	14,1	14,6	17,7	100,0
Ylempi korkeakouluaste	2,7	2,2	2,0	3,5	5,8	7,0	10,4	13,0	20,0	33,3	100,0
Tutkijakoulutusaste	(1,5)	–	(3,4)	(1,5)	(1,9)	(1,0)	8,5	(8,1)	21,9	52,1	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Perusaste	42,4	52,2	40,4	34,7	30,3	23,9	20,0	14,5	14,4	11,9	29,8
Keskiaste	47,9	38,6	44,4	43,9	42,3	45,4	39,8	40,5	33,6	20,7	39,9
Alin korkea-aste	4,6	4,8	7,3	11,4	13,5	15,8	16,7	18,4	17,3	16,7	12,1
Alempi korkeakouluaste	3,3	2,9	5,8	7,0	8,5	8,4	12,9	13,8	14,1	16,2	8,9
Ylempi korkeakouluaste	1,7	1,5	1,7	2,9	5,2	6,4	9,3	11,7	17,7	28,0	8,1
Tutkijakoulutusaste	(0,1)	–	(0,4)	(0,2)	(0,3)	(0,1)	1,1	(1,1)	2,9	6,6	1,2
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta)
( )

9d. Kotitalouksien prosenttijakauma desiiiryhmittäin elinvaiheen suhteen vuonna 2007. Desiiiryhmät on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.

Elinvaihe	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
1 henkilö	23,8	17,4	11,1	10,3	8,2	6,8	6,7	5,6	4,8	5,3	100,0
– ikä alle 25 vuotta	67,4	14,1	4,2	5,7	(1,1)	(2,7)	(0,8)	(2,4)	(0,8)	(0,8)	100,0
– ikä 25 - 34 vuotta	15,7	9,2	9,8	15,4	10,2	9,8	11,9	8,9	5,4	3,6	100,0
– ikä 35 - 44 vuotta	22,9	10,2	5,9	7,8	12,9	9,4	11,0	5,7	5,4	8,8	100,0
– ikä 45 - 54 vuotta	17,1	12,1	5,6	10,4	12,8	7,5	10,7	9,4	5,7	8,8	100,0
– ikä 55 - 64 vuotta	19,6	17,5	7,4	9,8	7,7	8,6	4,5	7,1	9,3	8,6	100,0
– ikä 65 tai enemmän	20,2	25,6	18,9	10,5	6,5	4,9	4,5	2,8	2,7	3,3	100,0
Yksinhuoltajat	20,2	25,6	18,2	12,8	6,0	5,4	3,7	4,0	2,9	(1,2)	100,0
Lapsettomat parit	3,9	7,1	8,3	9,2	8,7	8,9	10,0	11,8	14,8	17,3	100,0
– viitehenkilö alle 25 vuotta	22,4	15,5	18,6	14,4	4,8	4,8	10,5	6,5	(2,6)	–	100,0
– viitehenkilö 25-34 vuotta	2,8	3,6	5,5	6,7	8,6	10,4	14,4	16,1	19,1	12,9	100,0
– viitehenkilö 35-44 vuotta	(4,8)	(2,6)	(0,8)	(1,8)	6,2	8,0	8,6	17,5	22,4	27,4	100,0
– viitehenkilö 45-54 vuotta	2,1	3,1	(2,3)	5,0	5,8	9,3	8,3	13,0	22,9	28,1	100,0
– viitehenkilö 55-64 vuotta	2,2	4,0	4,6	6,2	8,2	8,5	10,4	13,7	17,9	24,4	100,0
– viitehenkilö enemmän kuin 65 v	2,3	13,0	15,5	15,9	12,1	9,6	8,5	7,0	7,0	9,0	100,0
Parit, joilla lapsia	6,8	6,7	9,5	10,2	12,4	13,0	11,9	11,5	9,8	8,2	100,0
– kaikki alle 7 vuotta	9,7	6,8	9,8	10,2	12,8	13,6	12,0	10,1	8,8	6,2	100,0
– nuorin alle 7 vuotta	8,7	10,5	13,4	11,6	11,5	9,3	10,6	10,9	8,4	5,1	100,0
– nuorin 7-12 vuotta	4,8	5,2	7,7	9,4	11,0	12,6	13,1	13,9	11,2	11,2	100,0
– nuorin 13-17 vuotta	4,0	2,4	8,9	8,4	14,2	14,4	13,1	11,7	11,3	11,7	100,0
– sekä alle että yli 18-v. lapsia	4,2	8,3	7,2	11,6	13,3	16,5	10,2	11,1	9,8	7,7	100,0
Kotitaloudet, joissa lapsia	9,0	9,7	10,9	10,6	11,3	11,8	10,6	10,3	8,7	7,0	100,0
Muut kotitaloudet	5,7	8,2	8,0	9,1	9,7	11,2	13,4	12,3	11,7	10,8	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
1 henkilö	71,5	57,6	43,6	40,7	35,0	30,0	28,7	24,2	20,3	21,6	39,2
– ikä alle 25 vuotta	19,1	4,4	1,6	2,1	(0,4)	(1,1)	(0,3)	(1,0)	(0,3)	(0,3)	3,7
– ikä 25 - 34 vuotta	6,6	4,3	5,3	8,5	6,1	6,0	7,2	5,4	3,2	2,0	5,5
– ikä 35 - 44 vuotta	6,9	3,4	2,3	3,1	5,5	4,1	4,8	2,5	2,3	3,6	4,0
– ikä 45 - 54 vuotta	6,8	5,3	2,9	5,4	7,3	4,4	6,2	5,4	3,2	4,7	5,2
– ikä 55 - 64 vuotta	10,6	10,4	5,2	6,9	5,9	6,8	3,5	5,5	7,1	6,2	7,0
– ikä 65 tai enemmän	21,5	29,9	26,2	14,7	9,8	7,6	6,8	4,4	4,1	4,7	13,8
Yksinhuoltajat	5,9	8,2	7,0	4,9	2,5	2,3	1,5	1,7	1,2	(0,5)	3,8
Lapsettomat parit	9,0	17,9	24,7	27,4	28,1	29,5	32,8	38,8	48,0	53,1	29,8
– viitehenkilö alle 25 vuotta	3,7	2,8	4,0	3,1	1,1	1,1	2,5	1,5	(0,6)	–	2,1
– viitehenkilö 25-34 vuotta	0,9	1,3	2,4	2,9	4,0	5,0	6,8	7,6	8,9	5,7	4,3
– viitehenkilö 35-44 vuotta	(0,7)	(0,4)	(0,2)	(0,4)	1,3	1,8	1,9	3,8	4,8	5,6	2,0
– viitehenkilö 45-54 vuotta	0,7	1,1	(1,0)	2,1	2,7	4,3	3,8	6,0	10,4	12,1	4,2
– viitehenkilö 55-64 vuotta	1,4	2,9	4,0	5,4	7,8	8,2	9,9	13,2	16,9	21,8	8,7
– viitehenkilö enemmän kuin 65 v	1,5	9,3	13,2	13,6	11,2	9,1	8,0	6,6	6,4	7,9	8,5
Parit, joilla lapsia	10,4	11,2	18,9	20,3	26,7	28,9	26,1	25,3	21,1	16,7	19,8
– kaikki alle 7 vuotta	4,6	3,6	6,1	6,4	8,7	9,4	8,2	6,9	5,9	4,0	6,2
– nuorin alle 7 vuotta	2,4	3,2	4,9	4,2	4,6	3,8	4,3	4,4	3,3	1,9	3,6
– nuorin 7-12 vuotta	1,7	2,1	3,7	4,5	5,7	6,8	6,9	7,4	5,8	5,5	4,8
– nuorin 13-17 vuotta	0,8	0,5	2,4	2,2	4,1	4,3	3,9	3,5	3,3	3,2	2,7
– sekä alle että yli 18-v. lapsia	0,8	1,8	1,8	2,9	3,7	4,7	2,9	3,1	2,7	2,0	2,5
Kotitaloudet, joissa lapsia	16,3	19,4	25,8	25,2	29,2	31,2	27,6	27,0	22,3	17,2	23,7
Muut kotitaloudet	3,2	5,1	5,9	6,7	7,8	9,2	10,9	10,0	9,4	8,2	7,4
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta)
- ( )

10. Saatujen tulonsiirtojen rakenne sosioekonomisen aseman mukaan 2007

Keskiarvo, €	Ylemmät toimihenkilöt	Alemmat toimihenkilöt	Työntekijät	Maatalous-yrittäjät	Muut yrittäjät	Eläkeläiset	Työttömät	Muut	Kaikki kotitaloudet
1. Sairausajan toimeentuloturva	106	241	247	700	220	103	126	671	198
2. Toimintarajoit-teisuuteen liittyvä tuki	510	1 006	965	1 405	881	2 923	515	382	1 450
3. Vanhuuden turva	1 147	802	837	2 305	1 019	15 627	174	221	5 386
4. Lesken ja muiden omaisten turva	88	188	227	329	285	1 435	114	213	566
5. Lapsiperheiden etuudet	1 780	1 310	1 444	1 899	1 859	36	921	1 271	1 050
6. Työttömyysturva	793	1 061	1 389	611	919	1 003	6 893	888	1 291
7. Asumisen tuet	113	189	173	144	149	395	1 827	1 901	382
8. Opintoetuudet	308	171	143	159	184	15	107	1 717	209
9. Muu toimeentuloturva	21	91	120	12	77	89	1 751	825	187
Muut saadut tulonsiirrot	185	208	204	79	247	130	233	799	208
Saadut tulonsiirrot yhteensä	5 050	5 267	5 749	7 644	5 841	21 756	12 660	8 888	10 926
Maksetut tulonsiirrot	23 964	10 881	10 265	14 913	20 281	5 331	2 080	1 687	11 102
Käytettävissä olevat tulot	57 163	37 107	35 925	59 096	67 492	25 179	15 042	14 006	36 786
Tuotannon tekijätulot	76 077	42 720	40 442	66 366	81 929	8 754	4 463	6 804	36 962
Bruttotulot	81 127	47 987	46 191	74 009	87 770	30 510	17 122	15 693	47 888

11. Ammatissa toimivien lukumäärä ja tulotaso sosioekonomisen aseman mukaan 2007

Sosioekonominen asema	Lukumäärä haastattelussa	Lukumäärä perusjoukossa, 1000	Palkat (ml. optiot), keskiarvo, €	Yrittäjätulot, keskiarvo, €	Omaisuuksien tulot, keskiarvo, €	Tuotannon-tekijätulot, keskiarvo, €	Tuotannon-tekijätulot, mediaani, €
Kaikki ammatissa toimivat	12 105	2 290	28 485	2 609	2 931	34 025	28 166
1. Yrittäjät	3 200	311	10 003	16 477	14 352	40 832	25 003
1.1 Maatalousyrittäjät	1 061	64	2 453	25 937	4 424	32 814	25 728
1.2 Muut yrittäjät	2 139	247	11 960	14 025	16 925	42 910	24 873
1.2.1 Pientyönantajat	620	65	13 250	15 905	13 949	43 103	30 000
1.2.2 Muut työnantajat	298	41	29 273	12 163	56 975	98 410	52 032
1.2.3 Yksinäisyrittäjät	1 022	113	5 091	13 929	6 498	25 519	16 441
1.2.4 Vapaiden ammattien harjoittajat	199	28	11 452	12 732	7 560	31 744	22 120
2. Palkansaaajat	8 905	1 979	31 388	431	1 137	32 956	28 415
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	2 799	557	45 884	754	2 843	49 481	42 099
2.1.1 Johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	891	159	60 561	702	5 073	66 337	54 936
2.1.2 Suunnittelu, tutkimustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	817	187	41 178	427	1 514	43 119	40 148
2.1.3 Opetustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	541	107	35 049	518	1 043	36 610	35 095
2.1.4 Muut ylemmät toimihenkilöt	550	104	43 024	1 662	3 670	48 356	38 006
2.2 Alemmat toimihenkilöt	3 252	723	26 037	338	553	26 929	25 802
2.2.1 Työnjohtotehtävissä toim. alemmat toimihenkilöt	517	119	32 193	1 039	657	33 889	32 222
2.2.2 Itsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt	1 231	284	24 781	185	563	25 529	24 724
2.2.3 Epäitsenäistä työtä tekevät alemmat toimihenkilöt	125	29	21 952	31	555	22 538	22 299
2.2.4 Muut alemmat toimihenkilöt	1 379	291	25 141	231	501	25 873	25 802
2.3 Työntekijät	2 854	699	25 366	269	381	26 017	25 157
2.3.1 Maataloustyöntekijät	141	26	20 357	911	900	22 168	21 705
2.3.2 Teollisuustyöntekijät	1 247	307	28 521	298	365	29 184	28 371
2.3.3 Muut tuotantotyöntekijät	484	117	23 696	194	537	24 427	23 574
2.3.4 Jakelu- ja palvelutyöntekijät	982	249	22 794	201	274	23 269	21 997

12a. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen desiiliryhmittäin sosioekonomisen aseman mukaan 2007, desiilien ylärajat. Desiiliryhmät on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.

Sosioekonominen ryhmä	Desiilin yläraja								
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Ammatissa toimivat yhteensä	12 805	18 333	22 148	25 226	28 166	31 512	35 860	42 262	55 274
1. Yrittäjät ja avustavat	2 967	9 264	13 910	19 310	25 003	30 288	37 534	49 007	76 048
1.1 Maatalousyrittäjät	4 805	11 112	15 748	21 173	25 728	30 583	37 662	45 568	62 885
1.2 Muut yrittäjät	2 449	8 667	13 475	18 781	24 873	30 167	37 427	50 033	80 295
2. Palkansaaajat	14 383	19 467	22 913	25 694	28 415	31 620	35 725	41 681	53 255
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	23 523	29 875	33 722	37 575	42 099	47 020	53 147	62 023	79 588
2.2 Alemmat toimihenkilöt	13 568	18 287	21 529	23 888	25 802	27 829	30 218	34 042	40 326
2.3 Työntekijät	12 629	16 888	20 088	22 714	25 157	27 493	30 296	34 129	39 531

12b. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen desiiliryhmittäin sosioekonomisen aseman mukaan 2007, tulojen prosenttijakauma. Desiiliryhmät on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.

Sosioekonominen ryhmä	Tulojen prosenttijakauma											Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)		
Ammatissa toimivat yhteensä	2,4	4,6	6,0	7,0	7,8	8,8	9,9	11,4	14,1		28,1	100,0
1. Yrittäjät ja avustavat	0,2	1,6	2,9	4,0	5,4	6,8	8,2	10,4	14,8		45,7	100,0
1.1 Maatalousyrittäjät	0,6	2,5	4,2	5,6	7,0	8,6	10,4	12,6	16,5		32,0	100,0
1.2 Muut yrittäjät	0,2	1,4	2,6	3,7	5,1	6,4	7,8	9,9	14,7		48,1	100,0
2. Palkansaajat	3,3	5,2	6,4	7,4	8,2	9,1	10,2	11,7	14,2		24,4	100,0
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	3,5	5,5	6,4	7,2	8,1	9,0	10,1	11,6	14,1		24,6	100,0
2.2 Alemmat toimihenkilöt	3,9	5,8	7,4	8,4	9,4	9,8	10,8	11,9	13,6		18,9	100,0
2.3 Työntekijät	3,7	5,7	7,3	8,3	9,2	10,1	11,1	12,3	14,0		18,3	100,0

13. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2007

	Lukumäärä						Palkat					
	Haastattelussa			Perusjoukossa			Vuospalkat, keskiarvo			Vuospalkat, mediaani		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
Kaikki palkansaajat	6 671	3 493	3 178	1 438	781	656	36 039	40 280	30 991	31 223	35 244	27 717
Perusaste	854	511	343	203	124	80	29 856	32 769	25 333	27 383	30 000	24 270
Keskiaste	2 666	1 505	1 161	617	359	258	30 548	33 767	26 065	28 110	31 173	25 070
Alin korkea-aste	1 238	448	790	237	95	142	36 656	43 731	31 931	33 049	40 804	29 611
Alempi korkeakouluaste	815	433	382	176	93	84	40 325	47 146	32 796	35 701	41 167	30 099
Ylempi korkeakouluaste	965	515	450	180	97	83	53 051	59 710	45 306	46 060	51 892	40 825
Tutkijakoulutusaste	133	81	52	24	14	9	64 758	69 879	56 981	57 491	63 946	54 641

14. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) iän ja sukupuolen mukaan 2007

	Lukumäärä						Palkat					
	Haastattelussa			Perusjoukossa			Vuospalkat, keskiarvo			Vuospalkat, mediaani		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
Kaikki palkansaajat	6 671	3 493	3 178	1 437,7	781,4	656,3	36 039	40 280	30 991	31 223	35 244	27 717
-24	229	153	76	58,6	34,6	23,9	24 202	26 276	21 204	23 354	24 935	20 773
25 - 34	1 200	743	457	332,0	204,8	127,3	32 599	34 886	28 918	30 436	32 156	27 100
35 - 44	1 774	957	817	371,9	212,8	159,1	37 518	41 993	31 532	32 691	36 934	27 786
45 - 54	2 262	1 032	1 230	431,6	209,7	221,9	37 442	42 863	32 322	31 931	37 490	28 364
55 -	1 206	608	598	243,7	119,6	124,1	38 832	45 992	31 933	32 557	39 433	28 203

15. Pienituloisten lukumäärät ja osuudet vuosina 1966-2007

Pienituloisuus, pienituloisuuden raja 60 % ekvivalentista mediaanitulosta					
Vuosi	Henkilöitä pienituloisissa kotitalouksissa (1000 henkeä)	Osuus henkilöistä %	Lapsia pienituloisissa kotitalouksissa (1000 henkeä)	Alle 18-v, lapsista, %	Pienituloisuusraja euroa / kulutusyksikkö (vuoden 2007 rahassa)
1966	832,6	18,0	329,0	20,3	4 320
1971	654,1	14,7	216,1	16,2	5 760
1976	521,8	11,5	140,4	11,3	7 470
1981	527,8	12,2	111,5	9,8	7 930
1987	398,3	8,2	83,7	7,2	9 120
1988	403,8	8,3	77,3	6,6	9 260
1989	430,2	8,7	74,4	6,3	9 739
1990	395,0	7,9	59,4	4,9	10 190
1991	388,8	7,8	69,7	5,6	10 330
1992	355,8	7,1	59,7	4,8	9 810
1993	322,5	6,4	58,2	5,0	9 350
1994	346,9	6,9	52,7	4,5	9 410
1995	361,7	7,2	54,9	4,7	9 590
1996	430,9	8,5	69,9	6,0	9 830
1997	419,9	8,3	71,6	6,2	10 070
1998	500,8	9,8	92,0	8,0	10 450
1999	520,3	10,2	104,4	9,1	10 780
2000	576,1	11,3	131,7	11,7	10 890
2001	575,8	11,2	132,0	11,8	11 160
2002	587,2	11,4	130,3	11,7	11 530
2003	590,9	11,5	134,4	12,2	11 820
2004	629,1	12,2	134,1	12,1	12 350
2005	660,5	12,8	126,6	11,5	12 820
2006	651,8	12,5	135,7	12,3	12 780
2007	706,9	13,5	150,8	13,8	13 080

- Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1966-1981, 1987-1992 ja 1993-2007 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.
- Taulukon tiedot on laskettu kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketusta ns. ekvivalentista käytettävissä olevasta tulosta.
- Kulutusyksikköasteikko: muunnettu OECD, jonka mukaan talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut aikuiset painon 0,5 ja lapset (0-13 vuotta) painon 0,3.
- Lähde: Tilastokeskus, Tulonjakotilasto (1987-2007), Kulutustutkimus (1966,1971,1976,1981)

16. Tuloeroja ja pienituloisuutta (köyhyysuhkaa) kuvaavia tunnuslukuja Euroopan maista, EU-SILC 2007 (tulojen viitevuosi 2006) Lähde: Eurostat, EU:n tulo- ja elinolotutkimus EU-SILC 2007 (tulojen viitevuosi 2006)

	Gini-kerroin, %	Pienituloisuusaste, % väestöstä	Lasten (0-17 v) pienituloisuusaste, % lapsista	Pienituloisuusraja Euroa kuukaudessa, ostovoimakorjattuna (Suomi=100)	Köyhyysvaje, % pienituloisuusrajasta
Alankomaat	28	10	14	1 070	17
Belgia	26	15	17	1 010	18
Britannia	33	19	23	1 140	23
Espanja	31	20	24	780	24
Irlanti	31	18	19	1 070	18
Islanti	28	10	12	1 230	16
Italia	32	20	25	880	22
Itävalta	26	12	15	1 100	17
Kreikka	34	20	23	700	26
Kypros	30	16	12	630	20
Latvia	35	21	21	340	25
Liettua	34	19	22	350	26
Luxemburg	27	14	20	1 760	19
Malta	26	14	19	760	17
Norja	24	12	12	1 250	25
Portugali	37	18	21	540	24
Puola	32	17	24	340	24
Ranska	26	13	16	940	17
Ruotsi	23	11	12	960	20
Saksa	30	15	14	1 040	24
Slovakia	24	11	17	410	19
Slovenia	23	12	11	800	19
Suomi	26	13	11	940	14
Tanska	25	12	10	1 020	17
Tseki	25	10	16	540	18
Unkari	26	12	19	400	20
Viro	33	19	18	410	20

- Tulokäsité on kansainvälisen määritelmän mukainen ja tuloerojen viitevuosi 2006, joten Suomen luvut poikkeavat muista liitetaulukoista.

Tulonjakotilaston laatuseloste

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto on vuosittain tuotettava otospohjainen tutkimus, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Tilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilastosuosituksiin. Tilastossa kuvataan kotitalouksien bruttotuloja, palkka-, yrittäjä- ja omaisuustuloja sekä kotitalouksien saamia ja maksamia tulonsiirtoja. Näiden tulokomponenttien perusteella muodostuu käytettävissä oleva tulo, joka on tulonjakotilaston keskeisin tulokäsite. Tietoa kerätään myös veloista, asumisesta, asumismenoista, päivähoitomaksuista ja muista kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavista asioista. Tuloja ja niiden jakautumista tarkastellaan muun muassa tulotason, sosioekonomisen ryhmän, elinvaiheen ja asuinalueen mukaisissa ryhmissä. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto kerättiin vuonna 1977.

Tilastokeskus julkaisee tulonjakotilastoon perustuvia väestöryhmittäisiä tietoja kotitalouksien toimeentulosta, tuloeroista ja pienituloisuudesta. Kotitalouksien tulokehityksen seuranta voi perustua pitkiin aikasarjoihin, jotka muodostetaan vuosittain takautuvasti vertailukelpoisiksi. Julkaistuja tietoja käytetään laajasti mediassa sekä sosiaalipoliittisten toimenpiteiden suunnitteluun ja seurantaan.

Erityisselvitysten ja toimeksiantojen lisäksi myös tulonjakotilaston perusaineistoa luovutetaan tutkimustarkoituksiin joka vuosi muodostettavan palveluaineiston muodossa. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään säännöllisesti ministeriöissä, yliopistoissa ja sektoritutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuksien tutkimuksessa ja kehittämisessä. Palveluaineiston erityinen tutkimuskäytön muoto on mikrosimulointi, johon erikoistuneita tutkimusyksiköitä on maassamme kolme.

Tulonjakotilasto on myös suosittu tutkimusaineisto kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa. Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Euroopan unionin EUROSTATin tulo- ja elinolotutkimusta EU-SILC:iä varten (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Tämän aineiston tutkimuskäyttö EUROSTATIN kautta on vilkasta. Tulonjakotilaston aineistoa toimitetaan määrävuosin myös Luxemburg Income Study'n kansainväliseen tietokantaan, joka on maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä. Aineistoa toimitetaan säännöllisesti myös OECD:lle ja kansainväliseen EUROMOD mikrosimulointitutkimukseen.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään otosaineistoon. Perustiedot kerätään yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen haastatteluorganisaatio. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla. Haastattelut tehdään valtaosin puhelinhaastatteluina. Haastattelu tehdään haastateltavan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Vuodesta 2003 alkaen tulonjakotilaston tiedonkeruun yhteydessä kerätään myös eurooppalaisessa tulo- ja elinolotutkimuksessa (EU-SILC) tarvittavat tiedot¹⁾. Haastatteluosuuden keskimääräinen kesto vuoden 2007 tutkimuksessa oli noin 28 minuuttia.

Rekisterit

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulonjakotilaston rekisterilähteitä ovat:

¹⁾Eurooppalainen tulo- ja elinolotutkimus tehdään EU:n komission puitelain (1177/2003) nojalla kaikissa EU:n jäsenmaissa. Jäsenmaiden kesken on yhteisesti sovittu mitä tietoja kerätään ja toimitetaan yhteisön tilastovirastolle Eurostatille.

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toimeentulotukirekisteri (entinen STAKES)
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat,
- laitospöytä (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat),
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen,
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritettiin haastattelun perusteella tilastovuoden lopun (31.12.2007) tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Tulonjakotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen, missä sama kotitalous on mukana otoksessa kahtena peräkkäisenä vuotena. Noin puolet otoksesta on uusia, ensimmäistä kertaa tutkimuksessa mukana olevia kotitalouksia (I tutkimuskerta). Noin puolet lopulliseen otokseen tulleista kotitalouksista oli mukana jo vuoden 2006 tutkimuksessa (II tutkimuskerta). Tulonjakotilaston otanta-asetelma on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla Tilastokeskuksen väestöä koskevista tietokannoista systemaattisella otannalla 50000 vähintään 16 vuotta täyttänyttä kohdehenkilöä²⁾. Otokseen poimitujen kohdehenkilöiden kanssa samassa asutokunnassa asuvat yhdistetään kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa poimitaan master-otoksesta ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 7500 kotitaloutta. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella. Ositteiden muodostamisessa käytetään kotitalouden valtionveronalaisia tuloja sekä kotitalouden jäsenien sosioekonomisia ryhmiä³⁾. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2007 alkaen kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien, esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia. Kunkin kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kunkin

²⁾Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja uuden, Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin edellyttämän tulo- ja elinolosuhteiden tutkimuksen (EU-SILC) toteuttamiskäytäntöjä.

³⁾Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa todettiin kotitalouteen perustuvan luokittelun olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

kotitalouden sisältymistodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyin otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatokorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatokorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Tällä menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttama harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2007 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot).

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Taulukossa 1. on esitetty tietoja vuoden 2007 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveron alaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Vuoden 2007 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain.

Osite	Master-otoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde %	Hyväksytyjä kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Palkansaajat 1	10 721	1 230	11,5	882	338	10
Palkansaajat 2	8 936	975	10,9	734	231	10
Palkansaajat 3	7 530	849	11,3	644	201	4
Palkansaajat 4	3 531	750	21,2	572	172	6
Yrittäjät 1	1 950	600	30,8	439	156	5
Yrittäjät 2	923	450	48,8	320	127	3
Maanviljelijät 1	994	300	30,2	249	49	2
Maanviljelijät 2	766	276	36,0	232	41	3
Eläkeläiset 1	6 374	750	11,8	494	202	54
Eläkeläiset 2	4 773	600	12,6	483	97	20
Muut 1	2 124	448	21,1	269	175	4
Muut 2	299	201	67,2	145	54	2
Ei verotietuetta	190	71	37,4	21	48	2
Yhteensä	49 111	7 500	15,3	5 484	1 891	125

Otoskoosta, vastanneista, kadosta sekä ylipeitosta koko otoksessa on esitetty tietoja taulukossa 2. Otoskoko oli yhteensä 13 049 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen otoskooksi jäi 12 866 taloutta.

Ensimmäistä kertaa osallistuvilla vastauskato oli 25,6 prosenttia. Toista kertaa osallistuvien vastauskato oli 9,2 prosenttia. Toisen tutkimuskerran vastauskato on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous osallistui tutkimukseen ensimmäisenä vuonna. Ensimmäisellä haastattelukerralla kadoksi jääneet kotitaloudet eivät tulonjakotilastossa ole mukana tutkimuksessa toisella haastattelukerralla. Toisen tutkimuskerran kato paneelin alusta lähtien oli 32,0 prosenttia. Saatujen vastausten lukumäärä oli I tutkimuskerralla 5 484 kotitaloutta ja II tutkimuskerralla 4988 kotitaloutta. Yhteensä vastanneiden lukumäärä oli 10 472 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 26 481 henkilöä.

Taulukko 2. Vuoden 2007 tulonjakotilaston otoskoko ja vastauskato

Tulonjakotilasto 2007	Koko otos	I tutkimuskerta	II tutkimuskerta
Brutto-otos, kotitalouksia	13 049	7 500	5 549
Ylipeitto	183	125	58
Netto-otos	12 866	7 375	5 491
Kato	2 394	1 891	503
kieltäytyneitä	1 677	1 290	387
ei tavoitettu	651	539	112
muu syy	66	62	4
Hyväksytyt kotitalouksia	10 472	5 484	4 988
Nettokato %	18,6	25,6	9,2

Taulukossa 3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 1998–2007. Vastauskatoprosentit on laskettu otostasolla, painottamattomista luvuista. Edelliseen vuoteen verrattuna vastauskato kasvoi vuonna 2007 0,6 prosenttiyksikköä. Tämä heijastaa pitkän aikavälin nousevaa trendiä vastauskadossa. Vastauskato on kasvanut 10 vuoden aikana myös kaikissa yksittäisissä ositteissa. Vuoden 1998 muita vuosia selvästi korkeammat vastauskatoluvut selittyvät tulonjakotilaston yhteydessä tuolloin tehdyllä varallisuustutkimuksella. On huomattava, että vuodesta 2003 lähtien käytetty luokittelu pohjautuu kohdehenkilön kotitalouteen eikä kohdehenkilöön, ja hankalasti luokiteltaviin kolmeen viimeiseen ryhmään on jäänyt selkeästi vähemmän havaintoja kuin aikaisempina vuosina. Tästä syystä vastauskadon vaihtelu näkyy voimakkaammin näissä ryhmissä, jotka muutenkin ovat hyvin heterogeenisiä.

Taulukko 3. Nettokato (%) otostasolla tulonjakotilaston I paneelissa vuosina 2000-2007

Osite	Vuosi							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Palkansaajat 1	15,7	17,8	18,2	20,0	24,5	25,2	31,0	27,7
Palkansaajat 2	16,7	20,5	15,9	19,0	21,1	22,4	24,1	23,9
Palkansaajat 3	15,3	17,9	18,5	17,9	18,8	22,6	22,4	23,8
Palkansaajat 4	16,9	18,1	21,5	22,2	22,3	25,1	25,1	23,1
Yrittäjät 1	20,1	18,2	19,9	22,5	22,8	27,0	25,9	26,2
Yrittäjät 2	18,8	20,8	17,3	22,0	22,2	27,8	24,5	28,4
Maanviljelijät 1	11,1	11,2	12,8	13,0	14,8	19,8	17,2	16,4
Maanviljelijät 2	11,8	8,7	9,2	8,7	11,0	15,5	11,9	15,0
Eläkeläiset 1	20,7	21,3	17,5	23,0	21,8	25,2	25,3	29,0
Eläkeläiset 2	17,0	19,3	16,9	22,3	19,0	21,9	20,4	16,7
Muut 1	19,7	20,2	18,4	34,4	30,0	38,0	41,4	39,4
Muut 2	15,2	20,7	18,1	29,2	29,4	39,3	26,5	27,1
Ei verotietuetta	18,0	15,2	25,0	50,0	62,0	44,0	68,8	69,6
Yhteensä	16,8	18,0	17,4	20,6	21,4	24,9	25,0	25,6

Tulonjakotilaston tuloksiin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Otostutkimuksissa ilmenevän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja perusjoukon varianssi eli muuttujan arvojen vaihtelu. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset sen vuoksi epävarmoja. Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu tulotietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 kotitaloutta tai tulonsaajakohtaisissa taulukoissa vähemmän kuin 30 tulonsaajaa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin tulosluvulle laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla. Esimerkiksi käytettävissä olevien tulojen kotitalouskohtaisen keskiarvon estimaatti vuonna 2007 oli 36 786 euroa ja suhteellinen keskivirhe 1,0 prosenttia. Suhteellinen keskivirhe eli variaatiokerroin kuvaa keskivirheen prosentuaalista osuutta keskiarvosta. Vuoden 2007 aineistolla käytettävissä olevien tulojen keskiarvo oli 95 prosentin todennäköisyydellä välillä 36 031-37 541. Taulukossa 4 on esitetty kotitalouksien tulojen keskivirheitä sosioekonomisen ryhmän mukaan 2007.

Taulukko 4. Kotitalouksien tulojen keskiarvot sosioekonomisen pääryhmän mukaan 2007

Sosioekonominen pääryhmä			Palkka- ja yrittäjätulot		Omaisuuksien tulot		Saadut tulonsiirrot		Maksetut tulonsiirrot		Käytettävissä olevat tulot	
	Kotitalouksia perusjoukossa, 1000	Keski- virhe, %	Keskiarvo, €	Keski- virhe, %	Keskiarvo, €	Keski- virhe, %	Keskiarvo, €	Keski- virhe, %	Keskiarvo, €	Keski- virhe, %	Keskiarvo, €	Keski- virhe, %
Kaikki kotitaloudet	2 484	0,6	29 885	0,8	7 078	6,0	10 926	1,0	11 102	1,2	36 786	1,0
Ylemmät toimihenkilöt	420	2,4	68 108	1,3	7 969	10,3	5 050	4,0	23 964	1,9	57 163	1,7
Alemmat toimihenkilöt	407	2,8	39 081	1,5	3 639	4,3	5 267	3,7	10 881	1,8	37 107	1,3
Työntekijät	487	2,5	37 534	1,3	2 908	4,4	5 749	3,3	10 265	1,6	35 925	1,2
Maatalous-yrittäjät	40	5,1	50 851	3,4	15 514	9,5	7 644	5,2	14 913	4,2	59 096	3,1
Muut yrittäjät	150	3,7	48 473	2,6	33 456	17,8	5 841	5,7	20 281	8,0	67 492	6,9
Eläkeläiset	760	1,3	1 719	6,6	7 035	7,4	21 756	1,0	5 331	2,8	25 179	1,9
Työttömät	107	6,1	3 091	8,9	1 372	20,5	12 660	3,0	2 080	5,6	15 042	3,1
Muut	114	6,0	4 833	6,5	1 971	29,1	8 888	5,5	1 687	10,4	14 006	4,7

Tulosten laatuun vaikuttavat satunnaisvaihtelun ja vastauskadon lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan havaittu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilastoa tehdään vuosittain. Lopulliset tiedot tilastosta julkaistaan noin puolitoista vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Tuloja ja kotitalouksia kuvaavat tiedot kuvaavat koko vuoden tietoja.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tulonjakotilaston ennakkolliset ja lopulliset tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa sähköisenä julkistuksina ja katsauksina sekä pdf-muodossa. Tiedot löytyvät osoitteesta www.tilastokeskus.fi/tulonjakotilasto.

Mikäli on tarpeen saada verkkosivuilla julkaistuja tietoja tarkempia tilastoja, niitä voi tilata maksullisena toimeksiantona tilaston tekijöiltä sähköpostitse osoitteella tulonjakotilasto@tilastokeskus.fi tai puhelimitse.

Tilastosta on saatavissa tutkimuskäyttöön suunniteltuja palveluaineistoja. Tiedostot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöluvan hakemista. Tulonjakotilaston tietokanta tarjoaa hyvät mahdollisuudet erilaisten selvitysten ja tutkimusten tekoon.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tulonjakotilaston tiedoista on olemassa vertailukelpoinen aikasarja-aineisto vuosilta 1987-2007. Lisäksi vuosien 1966, 1971, 1976 ja 1981 tulonjaosta on saatavissa tietoja kotitaloustiedustelun aineistoista. Aikasarjatiedoissa tulokäsitettä on pyritty yhdenmukaistamaan siten, että valtaosa tulokäsitteessä tapahtuneista muutoksista on kyetty ottamaan huomioon ja muokkaamaan aikaisemmat tiedot uusimpia käsitteitä vastaaviksi. Tulonjakotilaston tulokäsitteessä tapahtuneita muutoksia on selitetty tarkemmin tulonjakotilaston menetelmäselosteessa.

Tulonjakotilaston tulokäsite poikkeaa jonkin verran uusista kansainvälisistä suosituksista. Tärkein ero on realisoitujen hallussapitovoittojen käsittely. Tulonjakotilastossa veronalaiset luovutusvoitot ovat omaisuustuloa, kun suositusten mukaan niitä ei pitäisi laskea mukaan käytettävissä olevaan tuloon.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hallinnollisista rekistereistä koottu **tulonjaon kokonaistilasto** kuvaa rekisterikotitalouksien (asuntokuntien) vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Tilastoyksikkönä käytetty asuntokunta (ns. rekisterikotitalous) poikkeaa hieman tulonjakotilaston kotitalouskäsitteestä. Koska tulonjaon kokonaistilaston

tulokäsite perustuu vain rekisteritietoihin, se ei sisällä laskennallisia tuloeria eikä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla (mm. asuntotulo omasta asunnosta, lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Tulonjaon kokonaistilaston käsitteet esimerkiksi tulojen osalta eivät täysin täytä kansainvälisiä suosituksia. Tilastojen tiedot saattavat erota myös otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Tulonjakotilaston ja **kulutustutkimuksen** (aikaisemmin kotitaloustiedustelu) välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Kulutustutkimuksen tulokäsite perustuu pääasiassa rekisteritietoihin eikä sisällä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla. Tärkeimpiä tällaisia tuloeria ovat lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot (mm. saatu elatusapu). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuvasta **veronalaiset tulot-tilastosta** (ent. tulo- ja varallisuustilasto) saadaan tiedot luonnollisten henkilöiden veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja tai aviopari. Sen ulkopuolelle jää myös osa kotitalouksien saamista yrittäjä- ja omaisuustuloista (mm. lähdeveron alaiset korkotulot) sekä tulonsiirroista (mm. osa kansaneläkkeistä sekä tapaturmavahinkoturvaan perustuvista etuuksista, sotilasvammalakiin perustuvat eläkkeet, asumistuet, toimeentulotuki sekä lapsilisät).

Tulonjakotilasto kuvaa kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja on siten **kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin laajennus**. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummia kansantalouden tilinpidon tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan.

Tulonjakotilaston perusjoukon muodostavat yksityiset kotitaloudet. Kansantalouden tilinpidossa kotitaloussektoriin luetaan myös ns. laitostaloudet. Vuonna 2003 kansantalouden tilinpidon aikasarjoja tarkistettiin siten, että kotitaloussektoriin luetaan myös asunto-osakeyhtiöt siltä osin kuin kotitaloudet ovat asunto-osakkeiden omistajia (eli suurimmalta osin).

Tulonjakotilaston tiedot kerätään kotitalouskohtaisesti, kun taas kansantalouden tilinpidon tuloerät saadaan summatietoina eri lähteistä. Tulonjakotilaston summatiedot jäävät pienemmiksi mm. siksi, että kotitalouksille ei voida kohdistaa osaa kuolinpesien tuloista.

Tulonjakotilaston ja kansantalouden tilinpidon välillä on mm. seuraavia käsitteellisiä eroja:

- Kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämä ja sekatalo ovat laajempi käsite kuin yrittäjätulot. Tähän erään sisältyvät sekatalo vuokraustoiminnasta ja toimintaylijäämä asuntojen omistuksesta, kun taas tulonjakotilastossa vuokratulot ja laskennallinen nettovuokra omistusasunnoista luetaan omaisuustuloihin.
- Kansantalouden tilinpidossa tuloiksi luetaan myös omatoimisen rakentamisen arvo (sekatulossa), tulo omaan käyttöön tuotetuista tuotteista (sekatulossa) ja vakuutusentottajien omaisuustulo eli laskennallinen tulo henki- ja eläkevakuutuksesta (omaisuustuloissa). Menoiksi luetaan kulutusluottojen korot (koroissa) ja maanvuokrat.
- Realisoidut veronalaiset luovutusvoitot luetaan tulonjakotilastossa omaisuustuloksi. Työsuhdeoptioista saatu tulo luetaan palkkatuloksi. Sekä optioista että luovutusvoitosta maksetut verot sisältyvät maksettuihin tulonsiirtoihin. Kansantalouden tilinpidossa luovutusvoitot ja optiotulot eivät sisälly kotitalouksien tuloihin vaan ne tulkitaan hallussapitovoitoiksi. Niistä maksetut verot sen sijaan sisältyvät kotitaloussektorin maksamiin veroihin.
- Maksettuihin tulonsiirtoihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös tulonsiirrot voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, tulonsiirrot ulkomaille, vapaaehtoiset eläkevakuutusmaksut ja vapaaehtoiset maksut sairaus-, hautaus- ja eroavustuskassoille. Nämä erät eivät sisälly tulonjakotilastoon.
- Kansantalouden tilinpito ei sisällä kotitalouksien välisiä tulonsiirtoja. Tulonjakotilastossa ovat mukana kotitalouksien väliset saadut tulonsiirrot ja maksetuista tulonsiirroista elatusmaksut ja toistuvaisavustukset.
- Maksetut tuloverot kirjataan kansantalouden tilinpidossa kassaperusteisina, mutta ajoituskorjattuina ja muut välittömät verot kassaperusteisina, kun tulonjakotilastossa verotiedot kirjataan maksuunpanoperusteisina. Veronpalautusten ja jälkikannon ajoittumisessa tapahtuvat muutokset voivat aiheuttaa eroa kotitaloussektorin käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksessa kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston välillä.
- Metsänmyyntitulot ajoittuvat kansantalouden tilinpidossa hakkuuajan mukaan, kun taas tulonjakotilastossa maksun saantihetken perusteella.

Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Tulot ja kulutus 2009

Lisätietoja

Juha Honkkila (09) 1734 3651

Hannele Sauli (09) 1734 3497

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)
ISBN 978-952-244-065-5 (pdf)